

GÖTEBORGS UNIVERSITET

**"Också en demokrati behöver kunna försvara sig
själv"**

En kulturkritisk och rättsfilosofisk studie av hur samhället
försöker hantera fascism

Kurs: KVL230

Kulturstudier – Masteruppsatsarbete

Författare: Ebba Wahlbom

Handledare: Åsa Bergman

Examinator: Astrid von Rosen

Termin: V18

Abstract

Titel: "Också en demokrati behöver kunna försvara sig själv" – En kulturkritisk och rättsfilosofisk studie av hur samhället försöker hantera fascism

Författare: Ebba Wahlbom

Termin och år: V18

Institution: Kulturvetenskapliga institutionen

Handledare: Åsa Bergman

Examinator: Astrid von Rosen

Nyckelord: fascism, demokrati, yttrandefrihet, hegemoni, brytningstid, diskurs, nyliberalism

This thesis aims to explore how different actors in society discusses how society should handle fascist organisations. This includes politicians, journalists, the legal system and activists and antifascists. I began by looking at the fascist organisation *Nordiska Motståndsrörelsen*, NMR, and the manifestation they organized on the 30th of september 2017 and the discussions that were had about them on different platforms by different groups of people, in conjunction with and after the manifestation. By implementing theories concerning cultural hegemony, discourse and power, discipline and Walter Benjamins thoughts on the western legal system and violence I was first able to determine there are three different viewpoints which are common: that NMR should be banned outright, that their demonstrations should be limited and controlled in various ways or that they shouldn't be banned nor regulated at all. Secondly, I was able to determine which of these viewpoints could be considered hegemonic and what this debate signifies beyond a society trying to handle fascist organizations. Further research needs to be made in order to follow the coming turns of events in the rapidly changing political climate of the west.

Jag vill rikta ett stort tack till min handledare Åsa Bergman för det tålmodiga stöd och de oumbärliga råd hon gett mig. Tack också till min familj och till Ania, för att vi har kunnat stötta varandra genom den här processen.

"Också en demokrati behöver kunna försvara sig själv"	1
Abstract	2
Del 1	5
Inledning	5
Syfte och frågeställningar	9
Bakgrund	10
Teoretiska ingångar och metod	13
<i>Gramscis hegemoni</i>	13
<i>Försök till en Kritik av Våldet</i>	14
<i>Discipline and Punish</i>	18
<i>Policing the Crisis</i>	20
<i>Diskursanalys – kunskapsregimer</i>	26
Tidigare forskning/forskningsfält	28
<i>Nazism i Sverige</i>	28
<i>Polisiär repression i samband med poliskritiska demonstrationer</i>	28
<i>Plats för representation</i>	29
<i>Tidigare kommunisters analys av fascism</i>	29
Material	32
<i>Politiker</i>	33
<i>Ledare och tidningsartiklar</i>	33
<i>Gatorna.info</i>	34
<i>Rättsväsende</i>	35
Reflexivitet	36
Del 2 Resultat	40
Inför ett mer eller mindre totalt förbud	42

<i>Analys</i>	46
Att införa restriktioner	48
<i>Analys</i>	52
Inget förbud/massmobilisering	54
<i>Analys</i>	59
Del 3 Om hegemoniska förståelser och samtalet bortom NMR	63
Om kapitalism och rasism	68
Om brytningstid	72
Del 4 Om begränsningar, våld och mothegegoniska alternativ	76
Begränsningar och normalisering	76
Våld	79
Mothegegoniska alternativ	82
Del 5 Avslutande diskussion och vidare forskning	86
Källhänvisning	90
Tryckta källor	90
Otryckta källor	91
Referenser till sociala medier	97

Del 1

Inledning

De senaste åren har kännetecknats av ett politiskt klimat, som dels alltmer har skiftat från nyliberalism till högerextrem, främlingsfientlig, populistisk och nationalkonservativ och dels präglats av ökade konfliktytor mellan högerextrem, vänster- och nyliberal ideologi. Högerextrema och fascistiska organisationer och partier har breddat sitt inflytande och sin aktivitet i stora delar av den västerländska världen, i Europa och i Sverige, både parlamentariskt och på gatorna. I USA valdes Donald Trump till landets 45e president, en man som beskrivit sig själv som nationalistisk¹ och som förespråkare för en protektionistisk "amerikanism"² och av andra beskrivits som högerpopulistisk.³ Ett exempel på detta är den exekutiva order som Trump införde under sin första tid som president. Ordern förbjöd syriska flyktingar inträde i landet, drog in visa för resande från Irak, Syrien, Iran, Libyen, Somalia, Sudan och Yemen under 90-dagar, samt sänkte det totala antalet flyktingar som USA skulle ta emot under 2017 från 110 000 till 50 000.⁴ Bakgrunden till dessa order var att beskydda USA från islamistiska terrorister.⁵ Han såg vidare till att påbörja bygget av den numera ökända muren längs gränsen mellan Mexico och USA⁶, samt att initiera flera abortfientliga lagförslag och ändringar.⁷ Vidare, i Europa styr nationalkonservativa och/eller högerpopulistiska partier i ett flertal länder. Till dessa hör Fidesz i Ungern, Prawo i Sprawiedliwość (Lag och Rättvisa) i Polen och Schweizerische Volkspartei (Schweiziska folkpartiet) i Schweiz. I andra länder får högerextrema eller rent av fascistiska partier, som Gyllene gryning i Grekland, Front national i Frankrike, The British National Party i

¹ Schwartz, I, 27e februari, 2017, https://www.realclearpolitics.com/video/2017/02/27/trump_i_am_a_nationalist_in_a_true_sense.html Hämtad 8/3-2018

² Flores, R, 22e juli, 2016. <https://www.cbsnews.com/news/donald-trump-gop-convention-speech/> & Kazin, M, 22e mars, 2016, <https://mobile.nytimes.com/2016/03/27/magazine/how-can-donald-trump-and-bernie-sanders-both-be-populist.html?referer=> Hämtade 8/3-2018

³ Kazin, M, 22e mars, 2016, <https://mobile.nytimes.com/2016/03/27/magazine/how-can-donald-trump-and-bernie-sanders-both-be-populist.html?referer=> & Becker, B, 13e februari, 2016, <https://www.politico.com/story/2016/02/donald-trump-working-class-voters-219231> Hämtade 8/3-2018

⁴ BBC, 10e februari, 2017, <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-38781302> Hämtad 1/4-2018

⁵ BBC, 6e mars, 2017, <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-39183153> Hämtad 1/4-2018

⁶ BBC, 12e april, 2017, <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-38695593> Hämtad 1/4-2018

⁷ Simpson, I, 19e januari, 2018, <https://www.reuters.com/article/us-usa-abortion/trump-decries-permissive-u-s-abortion-laws-at-rally-idUSKBN1F814H> Hämtad 1/4-2018

Storbritannien och Nationaldemokratische Partei Deutschlands (Tysklands nationaldemokratiska parti) i Tyskland, allt mer politiskt inflytande och vinner mandat i respektive lands beslutande församling .

I Sverige har det nationalistiska och socialkonservativa partiet Sverigedemokraterna stadigt ökat sitt politiska inflytande de senaste åren. Innan Sverigedemokraternas tid var det högerpopulistiska och främlingsfientliga partiet Ny Demokrati representerat i Sveriges Riksdag under 1991 och 1994.⁸ Ännu har inget uttalat fascistiskt/nazistiskt parti tagit plats i Sveriges riksdag, även om det nynazistiska Svenskarnas parti gjorde ett, förvisso katastrofalt, försök under valåret 2014.

Om man istället tittar på utomparlamentariska, fascistiska organisationer som exempelvis Nordiska motståndsrörelsen⁹, NMR, kan konstateras att den fyrdubblat sina aktiviteter i Uppsala Län under 2016¹⁰ och demonstrerat vid ett flertal tillfällen i Göteborg¹¹, såväl som i andra städer runt om i landet. Nordiska motståndsrörelsen är en nynazistisk, förintelseförnekande organisation och politiskt parti. Nordiska Motståndsrörelsen har kopplats till flera politiskt motiverade våldsbrott bland annat: Mordet på syndikalisten Björn Söderberg 1999¹², misshandel av en 17-årig pojke i Göteborg¹³, dödsmisshandeln av en 28-årig man i Helsingfors¹⁴ samt tre spränggattentat, varav ett misslyckat, i Göteborg under

⁸ Om deras och Sverigedemokraternas politik och ideologiska rötter kan en exempelvis läsa i sociologen Jens Rydgrens *Från skattemissnöje till etnisk nationalism. Högerpopulism och parlamentarisk högerextremism i Sverige* från 2005.

⁹ Organisationen har tidigare benämnts Svenska motståndsrörelsen, men har även kopplingar till Vitt Ariskt Motstånd (VAM) och Nationell Ungdom (NU).

¹⁰ Holm, G, 8e maj, 2017, <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=114&artikel=6691408> Hämtad 12/3-2018

¹¹ Westin, A. 11e november 2017, <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/2MW2G/nmr-demonstrerade-i-goteborg--16-omhandertagna-av-polis> & Waldeck, L, Berntsson, J & Bergh, L. 28e oktober, 2017, <https://www.expressen.se/gt/nmr-demonstrerar-i-goteborg/> & Andersson, T, Ferhatovic, M, Kjellberg, T & Elbied Petterson, G, 17e september, 2017, <http://www.gp.se/nyheter/g%C3%B6teborg/nazister-marscherar-i-centrala-g%C3%B6teborg-1.4642426> Hämtade 12/3-2018

¹² Expo, https://web.archive.org/web/20071017231132/http://expo.se/research_smr.html Hämtad 12/3-2018

¹³ TT. 20e juni, 2009, <https://www.expressen.se/gt/nazister-atalas-for-misshandel/> Hämtad 12/3-2018

¹⁴ Dala-demokraten. 18e september, 2016, <http://www.dalademokraten.se/blaljus/brott/28-arig-man-ihjalslagen-i-samband-med-nazistdemonstration-1> Hämtad 12/3-2018

vintern 2016.¹⁵ Som svar på NMRs närvaro i Sveriges städer syns ofta motdemonstrationer och manifestationer mot fascism. Många människor i Sverige är villiga att demonstrera för att visa sitt missnöje med rådande utveckling.

Två tillfällen har enligt mig speciellt påvisat konflikten som finns mellan denna nya våg av fascistisk organisering och det övriga samhället som vill trycka den tillbaka. Det första tillfället är händelsen i Kärntorp den 15e december 2013, då NMR attackerade en antirasistisk demonstration. Aftonbladet och Svenska Dagbladet skriver att demonstrationen uppkom som en reaktion på den ökade fascistiska aktivitet som varit i området. Under demonstrationen, där mellan 500-800 personer deltog, gick ett 50-tal aktivister från NMR till attack med bland annat flaskor, stenar och smällare. Flera personer skadades, varav två blev knivskurna. En vecka senare, den 22e december, hölls en ny manifestation mot fascistiskt våld, där det uppskattas att över 16 000 demonstranter deltog. Svenska Dagbladet och SVT skriver den 22e december att förutom artister som uppträdde så närvarade även representanter från de flesta svenska riksdagspartier. I andra städer anordnades liknande manifestationer i solidarisk anda med de utsatta Kärntorpdemonstranterna.¹⁶ Den andra inträffade den 30e september 2017, då NMR ansökt och fått beviljat av Göteborgs polis att genomföra en demonstration, vilken kommer beskrivas närmare i följande kapitel.

Innan och efter händelserna den 30e september har olika samhällsaktörer i Sverige, från journalister och ledarskribenter till aktivister, politiker och poliser, uttalat sig om hur samhället bör hantera fascistiska organisationer som Nordiska motståndsrörelsen. Jag fascinerades av dessa diskussioner och av de uppenbara slitningar som påvisades i den offentliga, mediala debatten exempelvis mellan olika uppfattningar av hur polisen agerade, hur de borde agerat och huruvida NMR borde få demonstrera överhuvudtaget. Jag ser dessa diskussioner som talande för det politiska klimat som finns i Sverige idag. Som född och uppvuxen i Storgöteborg, som boende i Göteborg stad det senaste decenniet och som deltagare på dessa motdemonstrationer mot NMR, inte minst motdemonstrationen den 30e september, ser jag med oro på den utveckling av högerextrem politik och ökade närvaron av

¹⁵ Berntsson, J, Dahlén Persson, M & Olsson, D. 3e februari, 2017, <https://www.expressen.se/gt/tre-nazister-har-haktats-for-bombdad-i-goteborg/> Hämtad 12/3-2018

¹⁶ TT. 22e december, 2013, <https://www.svd.se/tusentals-manifesterade-i-karntorp> & <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/11-25-live-fran-karntorp> Hämtade 12/3-2018

fascistiska organisationer i västvärlden, Europa och Sverige. Det är just nu mycket angeläget för oss kulturvetare inom kulturstudietraditionen att studera och analysera denna utveckling samt hur olika samhällsaktörer, i en offentlig debatt, reflekterar över hur fascism ska hanteras. Med utgångspunkt i NMRs manifestation den 30e september 2017 vill jag därför undersöka de diskussioner som artikuleras i anslutning till och efter manifestationen.

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur olika samhällsaktörer diskuterar metoder för att stävja en ökad aktivitet från högerextrema, fascistiska organisationer, med utgångspunkt i Nordiska Motståndsrörelsens demonstration i Göteborg den 30e september 2017. Det finns vidare två huvudsakliga anledningar till varför detta arbete skrivs. Det första, att den högerextrema, fascistiska utvecklingen är ett samhällsproblem som bör adresseras. Det andra, i förhoppning att kunna förstå hur resterande samhälle hanterar detta samhällsproblem samt hur en kan förstå och tolka den retorik som används i debatten. Detta kommer göras utifrån teorier om hegemoni, diskurs, brytningstid, disciplinering och våld.

Mina frågeställningar kommer behandlas i kronologisk ordning, i del 2, del 3 respektive del 4, och lyder som följande:

1. Hur diskuterar olika samhällsaktörer hur samhället ska hantera och bemöta Nordiska motståndsrörelsen?
2. Vilka, om några, övergripande förståelser finns kring hur organisationer som NMR bör hanteras? Vidare, finns det likheter och skillnader inom dessa förståelser?
3. Hur kan en förstå och tolka dessa övergripande förståelser? Vad säger dem om det samhällsklimat vi lever i?

Bakgrund

I detta kapitel ämnat jag ge en kortare återgivning av händelserna den 30e september 2017, framförallt för att kontextualisera de uttalanden från olika samhällsaktörer jag senare kommer redovisa.

Historien inleds med att NMR ansöker om att få genomföra ett demonstrationståg den 30e september 2017. Redan året innan hade medlemmar ur organisationen manifesterat på korsvägen i Göteborg under bokmässan men nu ville NMR även tåga genom innerstan. Ursprungligen planerade polisen att tåget skulle ha gått förbi Svenska mässan, via Sten Sturegatan och Gamla Ullevi för att avslutas på Gustav Adolfs Torg, och inte nedför Kungsportsavenyn som NMR hade ansökt om.¹⁷ Efter att demonstrationstillståndet beviljats av polisen den 7e september överklagade både Svenska mässan och judiska församlingen beslutet, varav förvaltningsrätten bestämde att färdvägen skulle förkortas och avslutas vid Gamla Ullevi. Beslutet togs bland annat med hänsyn till att tåget inte skulle störa Bokmässan samt att det ansågs olämpligt att NMR skulle passera en synagoga under den judiska högtiden Jom Kippur. Per Öberg, som är presstalesman för NMR, meddelade då till TT att organisationen inte kommer acceptera förvaltningsrättens beslut, och de genomförde även demonstrationer utan tillstånd veckorna innan 30e september.¹⁸

Cirka två veckor innan NMRs demonstration offentliggjorde Göteborgs polisen ett flygblad som de avsåg dela ut till demonstranterna. I flygbladet rådde polisen organisationsmedlemmarna att undvika högerextrema symboler och att marschera om de inte ville bli anhållna för hets mot folkgrupp:

Utöva inget uniformt uppträdande, t.ex. taktfast marsch med fanor och sköldar eller gemensamma hälsningsrop, som vid en samlad bedömning skulle kunna kopplas till demonstrationsformer och uppträdande vid nationalsocialistiska demonstrationer under 1930- och 1940-talen.¹⁹

¹⁷ Lövstrand, J. 7e september, 2017, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/nazister-tillats-demonstrera-i-goteborg> Hämtad 7/6-2018

¹⁸ Hansen Siilin, L & Lindsten, B. 25e september, 2017, <https://www.expressen.se/gt/nazisternas-demonstrationsvag-andras/> 7/6-2018

¹⁹ Vaccari, C. 13e september, 2017, <http://www.gp.se/nyheter/g%C3%B6teborg/polisen-till-nazisterna-undvik-taktfast-marsch-och-symboler-1.4630471> Hämtad 6/6-2018

Överlag skulle alltså beteende och symbolspråk som kunde kopplas till Nazityskland undvikas. Polisens motivering till flygbladet var att förebygga brott och reducera risken för konflikter. Samtidigt uppmanades motdemonstranter att se till att det inte förekommer maskering eller våldsamerheter från de egna leden.²⁰ SVT Nyheter kunde också rapportera att polisen gjorde betydande förberedelser för att kunna hantera eventuella oroligheter och sammandrabbningar mellan polis, NMR och motdemonstranter, bland annat tömdes polisens garage för att kunna husera burar som skulle användas till temporära celler.²¹

Efter den sista turen kring demonstrationsväg och tidsram för demonstrationen skulle NMR i slutändan få marschera från Scandinavium via Sten Sturegatan till Nya Allén. NMR infann sig dock aldrig där utan försökte genom ett utbrytningsförsök gå via Örgrytevägen förbi Svenska Mässan där bokmässan var igång. I samband med detta uppstod en sammandrabbning mellan polis och medlemmar ur nazistorganisationen.²² Under tiden detta skedde hölls en massiv motdemonstration vilken inleddes på Heden under ledning av GAF, Göteborgs Antifascistiska Front. Många motdemonstranter rörde sig sedan bort till Ica Focus, där NMR omringats av polis efter sitt utbrytningsförsök. Under dagen anhölls 22 aktivister från NMR på sannolika skäl misstänka för våldsamt upplopp, samt en utomstående person misstänkt för våld mot tjänsteman. I mars 2018 rapporterade nyhetstjänsten Omni att 17 personer från NMR delgivits misstanke för brott, åtta för våldsamt upplopp och hets mot folkgrupp, en för våldsamt upplopp och åtta för hets mot folkgrupp.²³ Simon Engelin, ledarfigur inom NMR, dömdes i sin tur i början av maj 2018 för ohörsamhet mot ordningsmakten.²⁴

²⁰ Vaccari, C. 13e september, 2017, <http://www.gp.se/nyheter/g%C3%B6teborg/polisen-till-nazisterna-undvik-taktfast-marsch-och-symboler-1.4630471> Hämtad 6/6-2018

²¹ Erskog, K. 23 september, 2017, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/polisgarage-blir-arrest-under-nazistdemonstrationen> Hämtad 7/6-2018

²² Divinyi, S. 9e maj, 2018, <http://www.gp.se/nyheter/g%C3%B6teborg/s%C3%A5-d%C3%B6ms-nazistledaren-efter-nmr-demonstrationen-1.5931528> Hämtad 6/6-2018

²³ Hagberg, S. 2e mars, 2018, <https://omni.se/17-nazister-misstankta-for-brott-efter-demonstration/a/VRamOl> Hämtad 6/6-2018

²⁴ Divinyi, S. 9e maj, 2018, <http://www.gp.se/nyheter/g%C3%B6teborg/s%C3%A5-d%C3%B6ms-nazistledaren-efter-nmr-demonstrationen-1.5931528> Hämtad 6/6-2018

Efter NMR:s planerade demonstration blev känd fördes en livlig debatt om hur samhället och staten bör hantera fascistisk organisering, fascisternas rätt till yttrandefrihet och rätt till att demonstrera, motdemonstrationer, antifascister och maktinnehavarens ansvar och skyldigheter inför fascismens utbredning i samhället. Olika samhällsaktörer har i anslutning till demonstrationen och i efterhand deltagit i en offentlig debatt kring hur denna högerextrema våg ska hanteras. Ann-Sofie Hermansson, socialdemokrat och ordförande i kommunstyrelsen i Göteborg, uppgav exempelvis till P4 Göteborg den 18e september 2017 att det skulle krävas lagändringar för att förhindra NMR:s demonstrationer men att "vi kan inte förbjuda bara för att man inte tycker om någons åsiktsriktning."²⁵ Hon har även uppgett ett förtroende för att "de goda krafterna" i Göteborg²⁶ kommer förhindra NMR från att ta över i stadsrummet.²⁷ Röster har vidare exempelvis höjts för att tyrrunan som NMR använder sig av vid sina manifestationer ska förbjudas, en symbol som justitiekanslern i oktober 2017 slog fast inte konstituerar hets mot folkgrupp.²⁸ Detta har justitieminister Morgan Johansson (S) motsatt sig medan Liberalernas Robert Haddad i sin tur menar att ett förbud skulle hota grundlagsstadgade rättigheter.²⁹ Även utanför den parlamentariska politikens värld finns det dock olika ståndpunkter kring dessa frågor. Denna uppsats första uppgift blir att belysa och analysera exempel på vilka dessa uttalanden är. Dess andra uppgift blir att diskutera vilka implikationer för samhället dessa ståndpunkter kan ha både idag och inför framtiden.

²⁵ Olofsson, A. 18e augusti, 2017, <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=104&artikel=6759436>
Hämtad 22/3-2018

²⁶ Engman, A & Larsson, J. 20e september 2017, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/hermansson-det-ar-forfarligt>
Hämtad 22/3-2018

²⁷ En intressant notis i detta sammanhang är att Hermansson i en debattartikel i *Expressen* den 8e mars 2018 enligt egen utsago var delaktig i att stoppa ett arrangemang med filmvisningen av *Burka Songs 2.0* och det efterföljande panelsamtalet, med anledning av att arrangemanget enligt Hermansson var antidemokratiskt och ett exempel på våldsbejakande extremism. Hon uppger inte på vilka sätt filmen eller panelsamtalet exemplifierar detta men skriver att: "Nolltolerans mot extremism är den enda rimliga hållningen.". Hermansson, A. 8e mars, 2018, <https://www.expressen.se/debatt/jag-var-sjalv-med-i-processen-for-att-stoppa-burka-songs/>
Hämtad 22/3-2018

²⁸ Svahn, C. 16e oktober, 2017, <https://www.dn.se/nyheter/sverige/nazistisk-symbol-inte-hets-mot-folkgrupp/>
Hämtad 2/5-2018

²⁹ Larsson, M J. 23e oktober, 2017, <https://www.dn.se/nyheter/sverige/liberalerna-sager-nej-till-att-forbjuda-tyrrunan/>
Hämtad 2/5-2018

Teoretiska ingångar och metod

För att uppnå denna uppsats syfte kommer jag bland annat använda mig av teorier om kulturell hegemoni. Detta för att kunna identifiera och analysera vilka diskurser det är som i detta specifika fall kämpar om utrymme och vilka dominansförhållanden som här blir synliga. Under detta arbete kommer Stuart Halls *Policing the Crisis* och Gramscis teorier om kulturell hegemoni vara mina främsta inspirationskällor. Mina resultat ska sedan analyseras och diskuteras utifrån två perspektiv. Det första är att med hjälp av Michel Foucaults *Discipline and Punish* och Walter Benjamins *Försök till en Kritik av Våldet* diskutera statliga repressalier som metod för att hantera fascistiska organisationer. Det andra är att utreda kopplingen mellan fascism och övriga samhälleliga maktstrukturer.

Jag placerar min uppsats inom en marxistisk kulturstudietradition, inte bara för att jag kommer använda mig av Stuart Halls verk *Policing the Crisis* som inspiration, teoretisk ingång och metod, utan även för att jag har förståelsen av att kulturella fenomen är texter som är uppbyggda och fyllda med betydelser vilka en kan utforska för att förstå sin samtid. Dessa betydelser i kulturella fenomen är i sin tur kopplat till det som är ekonomisk och politiskt beskaffat i ett samhälle, samt till övergripande maktstrukturer, där ideologi fungerar som en av flera sammanlänkande mekanismer mellan dessa instanser.

Mina teoretiska ingångar har fokuserats inom två huvudsakliga teoretiska utgångspunkter: Antonio Gramscis teorier om hegemoni, Michel Foucaults och Walter Benjamins rättsfilosofiska studier av det västerländska rättssystemet. För att kunna skåda och analysera de uttalanden som de samhällsaktörer jag valt att studera gjort och den retorik de använder sig av kommer jag slutligen använda Foucaults diskursanalys som metod.

Gramscis hegemoni

Antonio Gramsci har haft ett stort inflytande på hur kulturstudietraditionen utvecklades, och han var en stor inspirationskälla för Stuart Hall, en av grundarna till disciplinen. Hans teori om kulturell hegemoni kom att präglade mycket efterföljande marxistisk teori. Kulturell hegemoni som teoretiskt verktyg är ett sätt att förstå hur en härskande klass i ett samhälle vidhåller sin makt, utöver statliga repressalier i form av våld eller hotet om våld och utöver att dominera den politiska och ekonomiska sfären. Gramsci såg det kulturella landskapet i ett

givet samhälle som ett slagfält, där olika grupper med sina respektive materiella intressen och maktanspråk kämpar om att vara på toppen av pyramiden. Att vara på toppen av denna pyramid, liksom bourgeoisien är i det kapitalistiska samhället, innebär att få tolkningsföreträde över vad som är ideologiskt, intellektuellt och kulturellt betingat samt att ha makt över de primära institutioner som producerar ideologi, kunskap och kultur.³⁰

Denna process är dock inte enbart tvingande. En minst lika viktig aspekt av kulturell hegemoni är att få underordnade klasser att acceptera de kulturella normer och ideal som främjar den härskande klassens intressen. Hegemoni kan således förklaras genom att beskåda det som en slags överenskommelse mellan den härskande klassen och underordnade klasser över hur samhället ska vara ordnat, där dock den härskande klassen har slutgiltig bestämmanderätt kring det som är politiskt, ekonomiskt, kulturellt och ideologiskt beskaffat. Eftersom en kulturell hegemoni blir naturaliserad samt eftersom det är en starkt tvingande social mekanism kan det verka som att de underordnade klasserna inte har möjlighet att göra motstånd. Gramsci menade dock att ingen hegemoni är totalt ofrånkomlig utan att det alltid kommer finnas möjlighet för de underordnade klasserna att kämpa för sina egna materiella intressen, värderingar och ideal med hjälp av ideologi. Antingen kommer de lyckas, och överta platsen på toppen av pyramiden, eller fortsätta kämpa i underläge så länge den överordnade klassen behåller sin maktposition.³¹

Försök till en Kritik av Våldet

Som inledning i att förstå *Försök till en Kritik av Våldet*³², denna något svårnavigerade text, kan det vara av vikt att definiera hur ordet "våld" används av Benjamin i denna text. "Våld" avser delvis fysiskt våld och delvis auktoritet, makt och dominans, vilket innebär att även indirekt våld, exempelvis som i en uppvisning av dominans och makt, kan ses som en form av våld. Ett "försök till kritik av våld" avser alltså ett kritiskt, inte nödvändigtvis i bemärkelsen negativt, perspektiv på och ett försök att förstå förhållandet mellan våld, rätt och rättvisa. Detta förhållande är i sig starkt kopplat till ett givet samhälles moralitet och etik. Benjamin är alltså intresserad av att dekonstruera våld och de etiska aspekterna av att

³⁰ Hoare & Nowell Smith, 1971

³¹ Hoare & Nowell Smith, 1971

³² Benjamin, 1921. Originaltitel: *Zur Kritik der Gewalt*

använda våld i rättvisans namn, mer specifikt, hur samhället och staten använder våld i rättvisans namn.

Benjamin inleder med att särskilja två olika typer av rättesnören som förhåller sig till våld på två olika sätt. Naturrätten handlar om målets rättvisa medan den positiva rätten handlar om rättvisan (rättfärdigandet) i medlen. Naturrätten har inga betänkligheter kring att använda våld, oavsett hur grovt, så länge målet är rättvist eller så länge en inte använder våld för orättmätiga syften. Den positiva rätten förhåller sig istället framförallt till rättmätiga medel, och att endast rättmätiga medel kan uppnå rättvisa mål. Dock, menar Benjamin, har dessa två rättesnören, vilka kan tyckas diametralt olika, en gemensam nämnare:

Detta till trots förenas emellertid båda skolorna i den gemensamma grunddogmen: Rättvisa mål kan uppnås genom berättigade medel, berättigade medel användas för att uppnå rättvisa mål. Naturrätten strävar efter att "rättfärdiga" medlen med rättvisan hos målen, den positiva rätten efter att "garantera" rättvisan hos målen med berättigandet hos medlen. Antinomin skulle framstå som olösbar om den gemensamma dogmatiska förutsättningen är felaktig, om berättigade medel å ena sidan och rättvisa mål å den andra står i konflikt med varandra. Full klarhet i detta kan emellertid under inga förhållanden uppnås förrän man trätt ut ur cirkeln och uppställt av varandra oavhängiga kriterier för rättvisa mål såväl som för berättigade medel.³³

Skulle denna gemensamma dogm stämma skulle en, enligt Benjamin, dock aldrig kunna kritisera våld i sig utan endast nyttjandet av våld. Genom att lyfta blicken från antagandet att rättvisa kan uppnås så länge rättmätiga medel används för rättmätiga mål kan han således kritisera de idéer som hela det västerländska rättsystemet är byggt på.

Centralt i Benjamins resonemang är distinktionen han gör mellan "rättsetablerande våld", våld som används i syfte att skapa nya lagar och gränser och där våld används som maktanspråk, enkelt uttryckt, lagar som befäster makt, och "rättskonserverande våld", våld som används i syfte att upprätthålla en viss maktordning eller ett visst system. Den förstnämnda kan exemplifieras med ett parti som efter en stadskupp inrättar nya lagar och bestämmelser och det sistnämnda med alla former av lagar, bestämmelser eller våldskapital som kvarhåller dessa nya herrar vid makten. Dock sammansmälter dessa två kategorier i en instans enligt Benjamin, i en modern statlig institution. Polisväsendet representerar en närmare onaturlig och spöklik blandning av "rättsetablerande" och "rättskonserverande" just i

³³ Benjamin, 1921. Hämtad från <https://www.marxists.org/svenska/benjamin/1921/valdet.htm> 19/10-2018

det avseendet att polisen är sanktionerad att använda våld för att upprätthålla lagar och maktordningen men även innehar befogenhet att själv utvidga betydelsen av de lagar de implementerar.

Från båda dessa villkor är polisvåldet fritaget. Det är rättsetablerande – ty dess karakteristiska funktion är ju inte att promulgera lagar utan att utfärda förordningar med fulla rättsanspråk –, och det är rättskonserverande därför att det ställer sig till dessa nya målsättningsars förfogande. Påståendet att polisvåldets målsättningar alltid är identiska eller åtminstone förbundna med den övriga rättens är alltigenom osant. I stället betecknar polisens "rätt" i grunden den punkt där staten inte längre förmår tillförsäkra sig de empiriska mål, som den till varje pris vill uppnå, enbart med rättsordningens hjälp, om det nu beror på vanmakt eller på de immanenta sammanhangen inom varje rättsordning. Därför ingriper polisen "för att trygga säkerheten" i otaliga fall där det inte föreligger något klart rättsläge, när den inte utan varje samband med rättsmålsättningar som en brutal förolämpning åtföljer medborgaren genom ett av förordningar kringskuret liv eller helt enkelt bevakar honom.³⁴

Polisväsendet och dödsstraff avslöjar rättsväsendets kärna, och den brutala verkligheten bakom till synes naturliga ordningar i samhället, nämligen att lagar endast är till för att upprätthålla statens makt och själva det rättssystem som maktinnehavare har implementerat för att skydda sin egen upphöjdhet. Benjamin framhåller dock att rättssystemet inte endast består av att makten förtrycker. Den underkastade har efter rättsetableringen tagit kraft "lika" rättigheter och skyldigheter som maktinnehavaren. Exempelvis, som han uttrycker det med hjälp av författaren Anatole Frances ord, är det lika förbjudet för fattiga som rika att sova under ett brovalv. Skillnaden ligger dock givetvis i att det är långt mer osannolikt att en rik person skulle behöva sova under ett brovalv än en fattig person.

Vad händer då i de fall då en civil person försöker använda sig av våld av rättsetablerande karaktär? Som Benjamin redan har visat är allt våld av rättsetablerande karaktär ett hot mot en redan existerande ordning. Precis som två land i krig där segraren tillåts skriva om lagarna kan även andra makter eller folket i ett visst land göra detsamma i andra situationer. Med detta i åtanke, varför får inte individer använda sig av våld på samma sätt som rättssystemet får? Eftersom det alltid är användandet av våld i sig som fördöms och inte endast när den enskilde använder sig av ett våld som har rättsvidriga mål måste det bero på att rättssystemet vill ha ett monopol på användandet av våld i samhället. Av samma anledning blir den

³⁴ Benjamin, 1921. Hämtad från <https://www.marxists.org/svenska/benjamin/1921/valdet.htm> 19/10-2018

enskildes våld alltid ett hot mot rättsordningen, enbart på grund av att det våldet existerar utanför rätten. Därför kan vi också, enligt Benjamin, återkommande se den romantiska myten om den store förbrytaren uppstå i olika samhällen. Hen beundras av massan eftersom hen motsätter sig rättssystemet och visar att en inte behöver föga sig till dess vilja.

På så sätt skriver Benjamin om förhållandet mellan lagar och våld vilket i sin tur leder över till frågan om förhållandet mellan lagar och rättvisa. Som redan diskuterats menar Benjamin att rättvisa inte kan avgöras via att studera rättmätiga mål eller medel då segraren alltid skriver historien och ordnar rättssystemet efter sina egna intressen. Istället är det endast Gud som kan avgöra rättvisans vara och icke-vara. Vad han kallar gudomligt våld är den enda typen av våld som kan utövas för att nå rättvisa eftersom den saknar den rättsetablerande aspekt och maktanspråk som präglar mänskliga rättssystem. Detta gör även att ett nedmonterande av rättssystemet i princip är obligatoriskt, åtminstone om en ämnar att leva i ett etiskt samhälle.

Bara för att det endast är Gud som kan avgöra rättmätiga medel och rättvisa mål innebär det inte att människor inte kan utöva gudomlig rättvisa genom akter av gudomligt våld, exempelvis i revolutionära situationer där förtryckande strukturer förgörs. Detta gudomliga våld behöver inte nödvändigtvis vara ett fysiskt, dödligt våld gentemot andra människor. Det kan likväl vara våld mot förtryckande maktstrukturer och för nedmonteringen av rättssystemet. Benjamin är dock tydlig med att han även avser konkret, fysiskt våld. Innebär detta dock att dödligt våld mot människor, exempelvis under en revolution, är eller bör vara totalt sanktionerat? Nej, och det är här vi kommer fram till en av kärnpunkterna i Benjamins argumentation:

Ty på frågan "Får jag dräpa?" följer det orubbliga svaret i form av budet "Du skall icke dräpa". Detta bud står i vägen för gärningen, liksom Gud "står i vägen för" att den sker. Men budet framstår naturligtvis inför den fullbordade gärningen som irrelevant, inkommensurabelt, så sant som det inte får vara fruktan för straff som manar till dess efterföljelse. Budet föranleder inte någon dom över gärningen. Och sålunda kan man då inte på förhand förutse vare sig själva den gudomliga domen över denna eller dess motiv. Därför har inte de rätten på sin sida som med budet som grundval fördömer varje dråp som en människa förövar mot en annan. Detta står inte som måttstock för domar utan som rättesnöre för handlingar, giltigt för den handlande personen eller

gemenskapen som har att ta ställning till det i sin ensamhet och i extrema fall ta på sig ansvaret att bortse från det.³⁵

Denna passage går att tolka som att Benjamin talar om Guds budord, men jag väljer att tolka detta som att han istället talar om ett inre moraliskt rättesnöre som människor har inom sig, det vill säga, att vi trots allt inte vill mörda eller skada andra människor för att vi förnimmer att detta är fel. Inte för att vi räds den eventuella bestraffningen för denna gärning. Således finns det situationer, så som självförsvar, där dråp kan vara rättmätigt. Samtidigt finns det hos människor ett inre rättesnöre som uppmanar oss att inte döda, att inte skada, och det är detta rättesnöre som bör bejakas, inte domar som utfärdas av ett rättssystem skapat i den härskande klassens avbild.

Discipline and Punish

I *Discipline and Punish*³⁶ ger Foucault inte bara en historisk redogörelse för hur rättsväsende och bestraffning ändrats över tid i Frankrike utan analyserar även de sociala och maktrelaterade anledningarna till dessa förändringar. Ett av huvudargumenten som löper genom texten är att förändringarna som ledde till att brott som tidigare bestraffades med dödsstraff och tortyr övergick till att bestraffas med fängelsestraff inte berodde på att mänskligheten utvecklades till det bättre eller att människor överlag blev godare utan för att säkerställa borgerlighetens maktövertagande gentemot kungahuset och fortsatta plats på toppen av hierarkin i takt med att västvärlden gick in i en ny kapitalistisk era.

Ancient Regimés bestraffande spektakel var enligt Foucault inte ett uttryck för dåtida människors och maktinnehavares barbari utan det fyllde ett väldigt specifikt syfte, likt nutidens brottsbesträffande mekanismer i sin tur fyller ett specifikt syfte. Att orsaka brottslingens kropp ohyggligt lidande var en politisk ritual. Det hela kan jämföras med ett skådespel mellan två motståndare, kungen och brottslingen, där det alltid finns ett givet slut; att brottslingen viker sig framför kungens oövervinnerliga makt och rättvisa. Poängen var vidare inte bara att avskräcka andra människor från att begå brott utan även att se till att bönderna fortsatte underkasta sig till att fortsätta arbeta och producera resurser och skatteintäkter som kungen sedan kunde använda till sina egna syften, som exempelvis att

³⁵ Benjamin, 1921. Hämtad från <https://www.marxists.org/svenska/benjamin/1921/valdet.htm> 19/10-2018

³⁶ Foucault, 1995

finansiera arméer som kunde försvara eller utöka landsgränserna. Under franska revolutionen kunde en dock allt oftare se publiken sympatisera med brottslingen, revoltera och försöka fritaga hen.

Medelklassen, den kommande borgerliga klassen, kunde under upplysningsperioden enligt Foucault alltså med säkerhet förskjuta tortyr och dödsstraff eftersom det redan hade blivit fördömt av den stora massan, underklassen. Detta var ett sätt att appropriera och stävja underklassens revolutionära kraft. Vidare var också underklassen van vid att se ett blodigt spektakel vid brottsbestraffning och medelklassen var rädda för att de skulle använda samma våld för att revoltera även mot medelklassen. Denna rädsla maskerades under "humanitära" resonemang om tortyrens brutalitet, vilket i sin tur lade grunden till idén om att kriminella inte ska förgöras utan reformeras, och med ett nytt samhällssystem och en ny härskande klass vid makten behövdes också ett nytt sätt att kontrollera, bestraffa och disciplinera människor, främst underordnade klasser.

Idag anses inte längre brottslingar ha förolämpat eller utmanat en specifikt regents auktoritet när hen begår ett brott utan det samhällskontrakt som alla människor i samhället ingår i. Det är inte längre konungens kropp som skadas utan samhällskroppen. Det främsta sättet för borgerligheten att förhindra framtida skador på samhällskroppen är, enligt Foucault, inte att straffa en brottsling för ett brott hen begått i efterhand utan att i förhand straffa för att avskräcka från att hen, eller någon annan, ska begå ytterligare brottslighet. På så sätt skapas ett samhälle där varje människa inför lockelsen att göra något kriminellt behöver ta ställning till huruvida det är värt straffet hen i så fall kommer få. Den härskande klassen kan därmed in i det längsta undvika att dela ut straff eftersom underklassen disciplinerar sig själva att inte begå brott.

Foucault övergår sedan till skriva om hur disciplin fungerar i det moderna samhället som följde Upplysningen. Han har redan kunnat visa hur disciplin som metod för den härskande klassen att placera sig själva som det styrande klassen utvecklades under 1700-talet och 1800-talet. Han menar att det, ju mer sofistikerade disciplinerande metoder blev, skapades ett nytt ekonomiskt system kring vad han kallar "fogligen kroppar". Dessa fogliga kroppar var väsentliga för exempelvis militären, där han ger soldaten som exempel, i fabriker, i skolan, och disciplin var i sin tur väsentlig för att skapa fogliga kroppar. Varje individ ska därtill vara

användbar för kapitalistisk exploatering. Foucault använder här disciplin både som ett sätt att beskriva hur samhället skapade både fogliga och användbara subjekt. Vi har dock redan kunnat konstatera att straff och kontroll inte längre kommer från ett fåtal eller en enskild härskare utan från stora institutioner, vilka är långt mycket mer decentraliserade och otydliga, så hur ska dessa institutioner kunna implementera denna disciplin utan att använda fysiskt våld eller orimliga straff?

Till skillnad från dödsstraffen och tortyren av brottslingar som utfördes framför den stora massan under feodalismen som ett sätt att kontrollera dem fungerar disciplin gentemot den enskilda, gentemot individen. Här finns det två följande aspekter. Dels måste institutionerna ha möjligheten till att ha total överblick över medborgaren samt möjligheten att skriva ner all information om hen. Till detta tjänar skolor, sjukhus, militären, fängelser, mentalsjukhus och boulevarder som exempel på hur detta går till i praktiken. Dels måste de kunna försäkra sig om att varje individ internaliserar denna yttre, kontrollerande och observerande blick, och på så sätt börjar självdisciplinera sig. Detta är en process som kan genomföras helt utan onödigt eller överdrivet våld.

Att kunna kontrollera de institutioner som observerar resten av samhället ger en alltså kontroll över hur människor blir dömda, för vad och när men Foucault menar att det ger dessa betraktande institutioner makt att avgöra vem som inte når upp till en viss standard, det vill säga de inför bestämmande normer för hur en beter sig acceptabelt överhuvudtaget. Detta skapar hos människor en konstant oro över att inte räcka till, att bryta mot normer eller över att en inte är acceptabel, vilket i sin tur tvingar oss till konstant självreflektion samt till att konstant sträva efter att passa in.

Policing the Crisis

Innan jag presenterar de teoretiska ingångar i *Policing the Crisis* som kommer vara vitala i detta arbete vill jag inleda med en kortare beskrivning av en text som Stuart Hall skrev i ett tidigare skede och som kom att bli talande för både Centre for Contemporary Cultural Studies och de banbrytande resonemang som förs i *Policing the Crisis*.

1973 publicerade Hall *A reading of Marx's 1857 introduction to the 'Grundrisse'*³⁷, en text där han närläser Marx *Grundrisse*, med speciell tonvikt på artikulation, Halls förhållning till Louis Althusser och Althusserns läsning av Marx, vetenskaplig metod samt idén av det konkreta som komplext och kondenserat. Halls bråkande med Althusser kan här ses som ett förstadium till den premiering Hall et al ger Antonio Gramsci över Althusser i *Policing the Crisis*.³⁸ Han introducerar i denna text den metod med vilken han studerar ett visst fenomen eller en viss händelse i sin forskning. Den innebär att från början se händelsen som en undersöker som komplext, inte som något enkelt och konkret. Snarare än att i den vetenskapliga processen gå från något enkelt och "konkret" till något abstrakt menar Hall att det är tvärtom, en går från det abstrakta, generella till det konkreta, komplexa. Det konkreta är alltså resultatet av vetenskap, ett synliggörande av den komplexitet som kunnat ge upphov till en specifik händelse, det vill säga, teori är det verktyg du använder för att lyfta den historiska och högst materiella bakgrund, de komplexa dimensioner, som förekom just det koncept du studerar. Det konkreta är alltså kondenserat, en insikt från Marx *Grundrisse* Hall hade med sig i sin fortsatta karriär.³⁹

J. Macgregor Wise, som i samband med en återpublicering av Halls läsning av Marx, visar i sin artikel *Reading Hall Reading Marx*⁴⁰ hur resonemanget om det konkreta som kondenserat följs upp i *Policing the Crisis*, vilket bland annat påvisas i detta citat i boken:

There are, we argue, clear historical and structural forces at work in this period, shaping, so to speak, from the outside, the immediate transactions on the ground between 'muggers', potential muggers, their victims and their apprehenders. . . . It is to this shaping context, therefore, that we turn: attempting to make precise, without simplification or reduction, the other contradictory connections between specific events of a criminal-and- control kind, and the historical conjuncture in which they appear.⁴¹

Vad författarna påvisar är att det vid första anblick kan tyckas att en händelse som ett personrån och reaktionerna på det rånet verkar enkelt och konkret. Vad Hall et al lyckas visa i

³⁷ Hall, 1973

³⁸ Macgregor Wise, 2003

³⁹ Hall, 1973

⁴⁰ Macgregor Wise, 2003

⁴¹ Hall et al, 2013, s.183

sin studie är dock att både historiska och strukturella aspekter informerades och påverkade moralpaniken kring personrån i just den brytningstid (conjuncture) som moralpaniken uppkom i, så som exempelvis brittisk imperialism och kolonialhistoria samt det rasistiska förtrycket av svarta briter. Med det sagt tappar de inte fokus på att personrån också skedde som isolerade händelser, det vill säga, folk rånade, någon blev rånad, polisen grep rånarna och de fick sitt straff i domstolen. Författarna insisterar dock på att det fanns ett större sammanhang kring konceptet personrån under just den tid dem studerade det: "But it is also important to insist that some muggers *did* mug, that 'mugging' *was* a real social and historical event arising out of its own kind of struggle, that it has its own rationale and historical 'logic' which we need to unravel."⁴² Detta är vidare anledningen till varför en studie som *Policing the Crisis* inte kan återskapas, eftersom det var ett fenomen som endast kunde uppstå under de förutsättningar som fanns där och då.

Hur ska en då beskriva den studie som *Policing the Crisis* utgör? Den börjar med att beskriva bakgrunden till begreppet "mugging". Enligt författarna började begreppet användas i början av 1970-talet efter att brittisk press publicerat en serie av nyhetsartiklar som berättade om ett rånmord, där en äldre man blivit rånad och knivhuggen av en grupp unga män. Termen "mugging" kom från en brittisk polisman som under en tid arbetat i USA och tagit med sig begreppet tillbaka till Storbritannien. För vissa reportrar, skriver dem, tycktes detta nya ord föra med sig en helt ny typ av brott och tidningarna fylldes snart med statistisk och artiklar som påvisade att våldsbrott och grova rån hade ökat markant under de senaste åren. Denna typ av brott var givetvis inte ny men vad som var nytt var reaktionerna som väcktes hos media och allmänhet. Stuart Hall et al började med att studera och dokumentera vad som sades om personrån av vilken aktör i samhället. Det inkluderade förutom journalister exempelvis polismän, politiker, ministrar, domare, anhöriga till brottsoffer och även adliga, vilka alla bidrog till vad författarna benämner som en moralpanik. En konsekvens av detta var bland annat att domstolarna började dela ut synnerligen hårda straff för personrån, för att avskräcka och för att skydda befolkningen från den nya faran. En vital fråga de ställer sig är varför. Varför blev reaktionerna så starka? Varför just här och nu?

⁴² Hall et al, 2013, s.184

Det finns mer att säga om hur författarna beskriver den moralpanik som uppkom kring personrån samt hur den tog sig uttryck men till detta arbete vill jag sätta ett större fokus hos deras teorier om brytningstid. En av de huvudsakliga poängerna med *Policing the Crisis* handlar nämligen om hur moralpanik just var ett sätt för det brittiska samhället att hantera en kris. Insikt ligger här exempelvis i hur snabbt denna moralpanik fick rasistiska undertoner och på ytan kunde ursprunget till personrån som koncept spåras till spänningar som fanns mellan rasprofilerande poliser och svarta unga män. I takt med att moralpaniken kring personrån ökade blev svarta unga män syndabockar kring hela fenomenet personrån.

Författarnas analys av samhällshysterin som uppstod är dock mer komplex än att det "endast" skulle handla om rasism, även om det var just svarta unga män som utsågs som huvudsakliga syndabockar för personrån. Rasifierade män blev även syndabockar för allt som för tillfället var fel med det brittiska samhället och allt som den vita brittiska arbetar- och medelklassen hade blivit berövade efter en längre tid av social förändring, vilket i sin tur gav upphov till en social, samhällelig oro och denna sociala oro var kopplad till mer än personrån:

In the vocabulary of social anxiety blacks and Asians were ready-made symbols for, and symptoms of, a succession of dislocations: in housing, neighbourhood, family, sex, recreation, law and order. To communities beset by 'a sense of loss', their race or colour may well have mattered less than their simply *otherness* – their alienness.⁴³

På grund av att rasifierade briter hade blivit andrafierade var de redan en negativ referenspunkt för det brittiska samhället på vilka resten av samhället kunde projicera all oro, smärta och maktlöshet som de upplevde. "The mugger" kunde konstrueras till syndabock, en personifiering av allt negativt:

...his form and shape accurately reflected the content of the fears and anxieties of those who first imagined, and then actually discovered him: young, black, bred in, or arising from the 'breakdown of social order' in the city; threatening the traditional peace of the streets, the security of movement of the ordinary respectable citizen; motivated by naked gain, a reward he would come by, if possible, without a days' honest toil; his crime, the outcome of a thousand occasions when adults and parents had failed to correct, civilize and tutor his wilder impulses; impelled by an even more frightening need for 'gratuitous violence', an inevitable result of the weakening of moral fibre in family and society, and the general collapse of respect for discipline and authority.⁴⁴

⁴³ Hall et al, 2013, s. 159. Kursivering i originaltext.

⁴⁴ Hall et al, 2013, s. 160

Syndabockens uppkomst, skriver dem, är resultatet av de undertryckta reaktioner på 30 års social förändring. Att fördöma honom blev en kollektiv, samhällelig handling och ett sätt för den hegemoniska, borgerliga ideologin att inkorporera den underordnade, vita arbetar- och medelklassens oro till en gemensam moralisk indignation. Efter ett långt och djupgående resonemang om brott och moralpanik kommer författarna här in på en större analys om ett samhälle i kris som de baserar på Antonio Gramscis teorier. För vad som framstår som en enhetlig samhällsopinion är i själva verket fullt av antagonismer som kämpar om att bli hegemoniska, som alla är fokuserade på frågan om auktoritet:

We have tried in this chapter to pose and answer questions about how complex ideologies of crime provide the basis, in certain moments, for cross-class alliances in support of 'authority'. But authority itself is not discoverable here – the conditions and forms of its exercise, the conditions under which *support* for authority needs to be mobilized actively, cannot be formed in ideologies of crime. The 'problem of authority' directs us to a different level of analysis, a different terrain of social organisation: as Gramsci put it: "A 'crisis of authority' is spoken of: this is precisely the crisis of hegemony, or general crisis of the State."⁴⁵

Det brittiska samhället befann sig under 1960- och 70-talet i en period av övergång mellan en mer socialdemokratisk, vänsterorienterad ideologi till Thatcher-erans nyliberalism. Tidigare under 1900-talet hade borgarklassen och de underordnade klasserna varit i ett läge av vapenvila. De underordnade klasserna levde i en period av hög sysselsättning, bättre levnadsstandard och en utökad välfärdsstat och den styrande klassen kunde med deras medgivande behålla sin position på toppen av pyramiden. När de goda förhållandena för de underordnade klasserna minskade och efter en tid av exempelvis ökade studentprotester var den hegemoni som den styrande klassen dittills åtnjutit relativt konfliktfritt plötsligt hotad, och de underordnade var inte längre lika medgörliga. I denna brytningstid som utgjordes av en kris av hegemoni och stat, där den styrande klassen inte längre kunde förvänta sig de underordnades medgivande var dem, enligt författarnas resonemang, tvungna att använda sig av tvång och våld för att hantera denna kris. Genom att konstruera svarta män, men även andra rasifierade män och folk med invandrarbakgrund, som syndabockar för samhällets förfall med hjälp av media kunde den härskande klassen på så vis förhindra dels att vit arbetar- och medelklass fann solidaritet hos sina rasifierade motparter och dels att samhällsmedborgare istället började se fel i hur det kapitalistiska samhället fungerade. Snart

⁴⁵ Stuart Hall et al, 2013, s. 175. Kursivering i originaltext.

kunde alla grupper som utmanade den härskande klassens styre stävjas med de utökade statliga repressalier som genomförts med gemene mans samtycke, exempelvis i form av polisens ökade våldskapital och hårdare straff i domstolar. Rasprofilerade svarta män som försökte försvara sig och protestera kunde, och blev också, bli arresterade och bestraffade.

Innebär detta då att moralpaniken kring personrån var en enda stor konspiration, orkestrerad av den härskande klassen, med media som en villig medlöpare? I min mening skulle Hall et al svara nej på den frågan. Hysterin var inte planerad från start till slut av den styrande klassen utan det var en reaktion på den kris i hegemonin som uppstod under tidsperioden från sent 60-tal till 70-tal. Inte heller var media ett simpelt verktyg som den härskande klassen använde sig av. Alla nyhetstidningar skrev trots allt inte om personrån på precis samma sätt eller från samma perspektiv. Dock kom mycket information, uttalanden, expertutlåtanden och statistik från samma samhällsaktörer, det vill säga polis, domstol, politiker och så vidare, vilket också gjorde att mediabilden kring personrån i hög utsträckning kom att spegla dessa gruppers syn på fenomenet. Folkopinion skapades på så sätt i medias och maktinnehavarnas avbild:

We argued that the news media systematically reproduce the definitions of the powerful. From a position of 'structured subordination' they rely on accredited sources for the primary interpretations of political, economic and social issues. They thus act as secondary definers for primary definitions.⁴⁶

På detta sätt kunde alltså den styrande klassen via fenomenet personrån "police the crisis".

Detta arbete ska dock inte tjäna som en renodlad analys av en brytningstid då det skulle utgöra ett för högt anspråk för en masteruppsats men jag vill använda *Policing the Crisis* och teorierna kring brytningstid för att visa en möjlig ingång i ämnet fascistiska organisationer och liberala demokratiska värderingar som demokrati, yttrandefrihet och demonstrationsfrihet. Brytningstid är därtill ett mycket användbart begrepp för att kunna förstå och analysera ett osäkert och ostadigt politiskt klimat.

⁴⁶ Hall et al, 2013, s. 393

Diskursanalys – kunskapsregimer

Då jag kommer studera uttalanden och undersöka huruvida det finns övergripande förståelser för hur samhället ska hantera fascism bland mina samhällsaktörer behövs en metod som kan skönja och göra dessa förståelser begripliga. Likt många andra diskursanalytiska teoretiker förhåller sig även Foucault till insikten att kunskap och sanning, vare sig de är hävdade av en individ eller en grupp människor, inte (alltid) är objektiva avspeglningar av verkligheten. Diskurs är för Foucault uttalanden, åsikter och dylikt som vill eller gör gällande vad som är ”sant” och vilka åsikter som är acceptabla i ett visst givet samhället under en viss given tid:

We shall call discourse a group of statements in so far as they belong to the same discursive formation; it does not form a theoretical or formal unity, endlessly repeatable, whose appearance or use in history might be indicated (and, if necessary, explained); it is made up of a limited number of statements for which a group of conditions of existence can be defined. Discourse in this sense is not an ideal, timeless form that also possesses a history [...]; it is, from beginning to end, historical – a fragment of history [...] posing its own limits, its divisions, its transformations, the specific modes of its temporality.⁴⁷

En diskursiv formation kan således ses som en typ av kunskapsregim som avgör vad som är sant och falskt, vilket i sin tur också begränsar för människor vad som går att säga. Vad han kallar en diskursiv praktik är vidare inte (alltid) en medveten handling från en specifik individ utan en samling av regler, kunskapsregimer, som är kopplade till en specifik, historisk epok och plats.⁴⁸ I hans senare, så kallade geneologiska teorier, sammankopplar också Foucault kunskap med makt:

What makes power hold good, what makes it accepted, is simply the fact that it does not only weigh on us as a force that says no, but that it traverses and produces things, it induces pleasure, forms knowledge, produces discourse. It needs to be considered as a productive network which runs through the whole social body, much more than as a negative instance whose function is repression.⁴⁹

Diskurs, och makten som är sammankopplad med diskurs, producerar alltså än en gång vad som är möjligt och inte. Denna makt kan därför inte entydigt tolkas som förtryckande eller repressiv utan en måste också ta hänsyn till den produktiva kraft makt (och diskurs) innehar.

⁴⁷ Foucault, 1972, s. 117

⁴⁸ Foucault, 1972

⁴⁹ Foucault, 1980, s. 119

Makt och kunskap både skapar och begränsar således vad som är möjligt för människor i ett visst givet samhälle, i en viss given tid. Denna makt är vidare inte nödvändigtvis kopplad till specifika individer eller grupper utan finns närvarande i allt socialt liv och i alla sociala praktiker.⁵⁰

⁵⁰ Foucault, 1980

Tidigare forskning/forskningsfält

Att jag placerar min uppsats inom en marxistisk kulturstudie-tradition har jag redan presenterat så jag kommer i detta kapitel istället visa på några för denna uppsats närliggande forskningsfält. De fält jag har valt att belysa är kritisk polisforskning i relation till demonstrationer, forskning om nazism/fascism, och då ur ett marxistiskt perspektiv samt forskning om demonstrationer som fenomen.

Nazism i Sverige

Helené Löw, historiker, har under sin karriär specialiserat sig på forskning om nazism och har skrivit ett antal böcker där hon kartlägger och analyserar nazismen i Sverige under olika tidsperioder. Den senaste, *Nazismen i Sverige 2000-2014* (2015), behandlar hur nazism, olika nazistiska organisationer och nazistisk politisk aktivism har utvecklats efter millennieskiftet. Hennes forskning visar bland annat att tre grupper är särskilt utsatta för hatisk retorik, våld och trakasserier: människor av judiskt eller romskt härkomst samt med muslimsk trosuppfattning. I och med den digitala revolutionen har mycket av nazistisk aktivism och propagandaspridning förflyttats från gatorna till internet och sociala medier, vilket också har inneburit en allt större sammansmältning av organiserad och oorganiserad nazism. Nazistisk ideologi kännetecknas fortfarande av en utpräglad antisemitism men också av en stark vilja att försvara ”den egna” kulturen, exempelvis från andra utomstående kulturer och från grupper som anses vara ”moraliska fiender” såsom feminister, människor av annan än en traditionell västerländsk trosuppfattning och människor som är HBTQA+.⁵¹

Polisiär repression i samband med poliskritiska demonstrationer

Frågan kring hur poliser agerar under poliskritiska demonstrationer har enligt Heidi Reynolds-Stenson (2017) tidigare besvarats med två konkurrerande hypoteser: den första att de besvarar dessa demonstrationer med mer våld och repression än andra och den andra att de är mer försiktiga gentemot demonstranter mot polisbrutalitet, då man inte vill utsätta sig från ytterligare kritik från allmänheten. Efter att ha studerat över 7000 manifestationer i New York mellan 1960-1995 kunde Reynolds-Stenson dock konstatera att poliser agerade mer aggressivt gentemot demonstrationer mot polisbrutalitet än andra demonstrationer. Det var dels mer sannolikt att polisen närvarande under dessa demonstrationer och dels mer sannolikt

⁵¹ Löw, 2015

att de ingrep mot dessa demonstranter än andra. Vidare kunde konstateras att polisrepression var än mer sannolikt när demonstrationer mot polisbrutalitet anordnades av marginaliserade grupper än när de anordnades av vita sympatisörer till dessa grupper, vilket kan antyda att vita sympatisörers närvaro på demonstrationer kan erbjuda någon form av skydd mot polisrepression.⁵²

Plats för representation

Mattias Wahlström skriver i sin artikel *Producing Spaces for Representation: Racist Marches, Counterdemonstrations, and Public-Order Policing* från 2010 om den stockholmska förorten Salem där rasistiska, antirasistiska demonstranter vid sidan av polisen tar platsen i besittning vid årliga demonstrationer. Genom att använda begrepp som "territorialization" och "deterritorialization" utvecklar Wahlström en model för att kunna analysera hur olika aktörer tar plats i offentliga utrymmen och med vilka intentioner. De rasistiska och antirasistiska demonstranterna vill båda ta kontroll över offentliga utrymmen och inhysa dem med symbolvärde utifrån de egna protesterna, vilket för de rasistiska demonstranterna bland annat innebär att återta en förort där många med invandrarbakgrund bor för svenskars räkning. Polisen i sin tur tar också rum i besittning när de åtskiljer rasister och antirasister, exempelvis med avspärrningar. En slutsats Wahlström kommer fram till är att denna konfliktyta inte endast kännetecknas av en konflikt mellan maktinnehavande myndigheter och "folket" utan även en konflikt mellan olika aktörer som alla hävdar att de representerar "folket" och därmed också har (mest) rätt till att ta plats i offentligheten.⁵³

Tidigare kommunisters analys av fascism

I *Fascism och Diktatur*⁵⁴ går Nicos Poulantzas i polemik mot hur tidigare kommunister har resonerat kring hur fascism uppstår och vilken relation fascismen har till kapitalismen. Med utgångspunkt i de tankar som uppkom under tredje Internationalen vill han visa de slutsatser som gjorde kommunister under denna tid oförmögna att förutspå och förstå varför fascism uppstod i länder som Tyskland under 30- och 40-talet. Den största problematik som Poulantzas identifierar är den ekonomistiska analys som genomsyrade tredje Internationalen,

⁵² Reynolds-Stenson, 2017

⁵³ Wahlström, 2010

⁵⁴ Poulantzas, 1973

där bland annat idén om profitkvotens fallande tendens spelade en avgörande roll. Teorin om profitkvotens fallande tendens handlar i korthet om hur kapitalismen, på grund av hur det som ekonomiskt system fungerar, för eller senare kommer hamna i kris. När väl denna oundvikliga kris var ett faktum, löd argumentationen, kommer kapitalism hänfalla i fascism, den lägsta och mest extrema formen av kapitalism.

Detta är enligt Poulantzas fel av flera anledningar. För det första förklarar detta inte varför fascismen utvecklades på det horribla sätt det gjorde i Tredje Riket då Tyskland var i en förhållandevis stark ekonomisk position innan den fasciseringsprocess landet gick igenom. För det andra ledde denna evolutionistiska och mekaniska syn på fascismen inte bara till att Internationalen blev oförmögen att analysera fascismens specifika kännetecken under specifika historiska skeenden utan också till att fascismen tolkades som något övergående, en naturlig del i den process som skulle ta mänskligheten från kapitalism till socialism. Detta gjorde fascism till något som i princip inte behövde bekämpas. För det tredje gjorde detta att fascism sågs som ett tecken på borgerlighetens svaghet, på en härskande klass i en defensiv position och därmed sågs också fascism i förlängningen nästan som något positivt, som ett tecken på en socialism som nalkades.

Fascistisk utveckling är inte enligt Poulantzas (entydigt) ett resultat av den ekonomiska situationen i ett land eller ett resultat av en degenerering av det kapitalistiska systemet utan är en del i det kapitalismens imperialistiska stadium, en offensiv position snarare än en defensiv. En viktig aspekt är att en kapitalism i ekonomisk kris är mer benägen att bli imperialistisk, vilket gör fascistisk utveckling till viss del avhängig av ekonomin. Samtidigt framhäver Poulantzas vikten av att särskilja kapitalism och fascism (och socialism):

Frågan blir nu tydligare: även om det är sant att fascismen inte är främmande för den parlamentariska demokratin, även om det också är sant att den borgerliga staten – och det kapitalistiska systemet – inom sig bär "fröna" till fascismen, men också (och det måste vi komma ihåg) "fröna" till revolutionen, så är det inte desto mindre också sant att fascismen inte kan förklaras bara genom "frönas" lineära, nödvändiga och automatiska mognadsprocess, lika lite som revolutionen kan hänföras till en liknande process.⁵⁵

⁵⁵ Poulantzas, 1973, s. 56-57

Det vill säga, endast för att det inom den parlamentariska demokratin och inom kapitalismen finns potential för fascism att utvecklas innebär detta inte att fascism och kapitalism är en och samma.

Material

För den här uppsatsens syfte har jag valt att via en bred materialinsamling försöka skönja vilka diskussioner som förs kring NMR och hur samhället ska lösa problematiken kring antidemokratiska, fascistiska organisationer. Jag använder mig av ett material av uttalanden som är gjorda i direkt anslutning eller som refererar direkt till demonstrationen 30e september men har också intresserat mig för ett material som inte specifikt refererar till NMR eller 30e september, men som diskuterar hur fascistiska organisationer eller demonstrationer i allmänhet borde hanteras.

Jag vill med mina efterforskningar finna de olika typer av retorik som används av samhällsaktörer som debatterar i ett offentligt rum. I processen av att välja vilka dessa aktörer skulle vara hämtade jag inspiration från *Policing the Crisis* och bestämde mig för att undersöka politiker, journalister och ledarskribenter, rättsväsende samt vänsteraktivister. Materialet är nästan uteslutande medialt med ett undantag, samtalet som hölls mellan Christer Mattson och Erik Nord den 25e oktober 2017 (mer om detta nedan). Detta är för det första på grund av att jag ville studera diskussioner som förs i offentliga forum där opinion skapas, för att på ett gramscianskt sätt kunna undersöka om det finns hegemoniska förståelser kring problematiken med NMR. För det andra är för att likt författarna i *Policing the Crisis* studera en process som samhället genomgår via en medial debatt. Bland dessa grupper försökte jag sedan lyfta en mångfald, exempelvis i termer av politiker från olika partier och ledarartiklar ur olika tidningar. Eftersom detta är diskussioner som alltjämt fortgår har jag varit tvungen att bestämma en tidsram för det material jag studerat. Denna uppsats hade annars kunnat fortsätta skrivas långt mycket längre. Jag satte därför stopp för min materialinsamling i maj 2018 och uppsatsens analys kommer därför inte spegla diskussioner som pågått efter detta datum.

Det material som jag har valt att analysera kan givetvis inte göra anspråk på att vara allomfattande. Det är troligtvis omöjligt, inte minst inom ramarna för en masteruppsats, att presentera alla diskurser och alla samtal som förs angående poliser, fascism, rättsväsendet i Sverige idag. Detta arbete ämnar istället till att ge en inblick i och en möjlig tolkning av de konflikter och spänningsområden som finns bland politiska ideologier idag. Vid processen att göra ett urval har jag försökt att visa ställningstaganden som kommer från människor som uttalar sig utifrån olika samhällsfunktioner.

Politiker

I kategorin politiker ville jag utgå från politiker med olika ideologiska utgångspunkter och valde därmed socialdemokraterna, kristdemokraterna och F!. Det fanns inom ramen för denna uppsats inte utrymme att representera alla partier i riksdagen och det finns givetvis fler aktörer än de jag lyfter fram som har uttalat sig om NMR.⁵⁶ Jag har avsiktligt valt bort Sverigedemokraterna. Detta med anledning av att jag anser dem vara ett rasistiskt och socialkonservativt parti vars politik jag inte vill ge utrymme till i denna uppsats. Det innebär dock inte att det aldrig kan vara lämpligt, intressant eller nödvändigt att studera Sverigedemokraterna som parti eller deras politik men det får vara ett ämne för en annan uppsats.

Materialet består av två debattartiklar skrivna av Soraya Post från F! och Ebba Busch Thor och David Lega från Kristdemokraterna samt en tidningsartikel i Aftonbladet som lyfter statsminister Stefan Löfvens och utrikesminister Margot Wallströms syn på NMR. Debattartikeln som skrevs av Post är inte skriven i direkt anslutning till demonstrationen 30e september men handlar om hur hon anser att NMR som fascistisk organisation ska hanteras i allmänhet, inte bara i relation till deras demonstrationer. De två andra artiklarna är publicerade dagarna innan eller på dagen 30e september.

Ledare och tidningsartiklar

Bland ledare och tidningsartiklar ville jag fokusera på några av de största dagstidningarna i landet och valet föll på Expressen, Göteborgsposten samt ETC. Expressen sällar sig till en liberal ideologi, likt Göteborgsposten som är oberoende liberal. ETC är i sin tur en vänsterorienterad tidning. De två artiklarna från Expressen är skrivna som reaktioner inför 30e september och behandlar främst polisens eller rättsväsendets arbete med NMR. Göteborgspostens artikel är skriven och publicerad på kvällen efter demonstrationerna och är en respons på vad som hände under dagen. Jenny Bengtsson som skriver för ETC gör likt Soraya Post ett inlägg som mer behandlar hur NMR som organisation ska hanteras i allmänhet och är alltså inte skriven som en direkt reaktion på deras manifestation 30e september.

⁵⁶ Exempelvis Jonas Sjöstedt från Vänsterpartiet: Sjöstedt, J. 28e september, 2017, <https://www.expressen.se/debatt/terrororganisationen-nmr-maste-bekampas/> Hämtad 7/5-2018

Gatorna.info

Gatorna är ett initiativ som syftar till att samla nyheter, artiklar, blogginlägg med mera som informerar och diskuterar samhällsfenomen och händelser utifrån ett revolutionärt klasskampsperspektiv. På deras hemsida har skaparna publicerat ett manifest, i vilket de lyfter ett upplevt behov av att samla information, inspiration och röster som kommer från andra håll än den "borgerliga pressen". De menar att radikala, sociala rörelser inte får utrymme i dessa medier, vilka reproducerar den borgerliga klassens intressen. Det är *Gatornas* användare som skapar innehållet, som i sin tur publiceras med inrådan från skaparna bakom sidan. Skaparna skriver vidare att målsättningarna för sidan är att föra samman olika politiska grupper, främja solidaritet mellan dem, främja radikala samhällsprojekt och aktioner, samt sprida information och texter kring exempelvis strejker och demonstrationer. I det avseendet menar *Gatorna* att de är "ett forum för diskussion och utbyte av taktik, strategi och analys från det avancerade till det vardagliga"⁵⁷ Initiativet beskrivs som ett kontra-informationsprojekt som vill ge en röst till de som förtrycks och exploateras under kapitalismen, vilket i slutändan syftar till det slutgiltiga målet: social revolution.⁵⁸

Jag har valt att utgå från den här sidan eftersom den samlar olika vänsterorienterade, samhällskritiska röster, vilket jag såg som en möjlighet till att få ta del av en bredd av perspektiv inom samma politiska ideologi. Upphovsmakarna skriver vidare att: "*Gatorna* strävar efter att sprida gräsrotsinformation på ett icke hierarkiskt sätt utan att främja konstruktionen av ideologiska dogmer och vill spegla en mångfald av perspektiv och erfarenheter."⁵⁹ Jag inser dock att det inte finns någon transparens i de urval som de anonyma skaparna bakom *Gatorna* gör, och det blir av den anledningen svårt att avgöra vilka vänsterorienterade perspektiv som eventuellt utesluts, och varför. De inlägg som jag har valt reflekterar endast den information och de åsikter som dessa skapare valt att visa och skall inte ses som en enhetlig bild av vad "autonom vänster" anser om Nordiska Motståndsrörelsen, samhället eller polisen.

⁵⁷ *Gatorna*, <https://gatorna.info/about/> Hämtad 9/4-2018

⁵⁸ *Ibid.*

⁵⁹ *Ibid.*

När jag skulle söka efter relevanta inlägg på *Gatorna* valde jag att utgå ifrån deras kategoriseringssystem, vilket de använder för att sortera inläggen på hemsidan. Jag sökte dels igenom kategorin "NMR" och dels "Göteborg" och valde ut de som publicerades i anslutning till den 30e september. De tre inlägg jag i slutändan bestämde mig för att lyfta valdes med hänsyn till mångfald i termer av organisationstillhörighet och/eller roll i diskurserna kring motdemonstrationen, det vill säga huruvida personen som skaparna bakom *Gatorna* ville lyfta fram organisatör, deltagare eller en skribent.

Rättsväsende

Den 25e oktober, nästan en månad efter demonstrationerna den 30e september, arrangerades ett samtal av Cecilia Magnusson, riksdagsledamot för Moderaterna, och Magnus Manhammar från Socialdemokraterna. Syftet med samtalet var att diskutera polisens arbete under NMRs demonstration och för dessa ändamål hade Segerstedtinstitutets biträdande föreståndare Christer Mattsson och polismästare Erik Nord bjudits in. Under samtalet som varade i en timma ställer Mattsson frågor till Nord som belyser polisens perspektiv på händelserna och Nord får även tillfälle att adressera de kontroversiella uttalanden han gjorde innan demonstrationen. I slutet av samtalet öppnas det upp för diskussion och frågor från publiken. Under detta moment ställer bland andra Maria Abrahamsson, ledamot för Moderaterna, och Krister Hammarbergh, ledamot i justitieutskottet för Moderaterna, frågor till Mattsson och Nord. Samtalet spelades in och då jag inte närvarade tog jag del av det via Segerstedtinstitutets hemsida.⁶⁰ Detta kommer dock med nackdelen att det uppenbart under samtalets gång användes någon form av powerpoint-presentation eller bildspel som aldrig syns i bild. När det vid tillfällena refereras till bilder som visas där är det ofta mycket svårt eller omöjligt att veta vilka bilder som avses. Därmed har jag inte kunnat till fullo ta del av allt samtalet hade att erbjuda. Jag har valt att transkribera de delar som jag fann speciellt intressanta. Dessa citat och uttalanden kommer presenteras i del 2 av uppsatsen. Slutligen har jag valt att inkludera en artikel där en åklagare, som också varit delaktig i att väcka åtal om hets mot folkgrupp gentemot medlemmar ur NMR efter 30/9, beskriver sin bild av hur NMRs användning av symboler, specifikt tyrrunan, bör bemötas av rättsväsendet.

⁶⁰ Segerstedtinstitutet, 31e oktober, 2017, <https://segerstedtinstitutet.gu.se/aktuellt/n//samtal-om-polisens-arbete-i-samband-med-nmr-s-demonstration-i-goteborg.cid1525991> Hämtad 5/4-2018

Reflexivitet

Som verksam inom kulturstudietraditionen är jag medveten om omöjligheten i att vara objektiv i sin forskning. Likt alla människor är även jag färgad av förutfattade meningar, politisk åskådning och tidigare erfarenheter. Jag drivs som person och som författare exempelvis av ett starkt politiskt och samhälleligt engagemang vilket gör sig påmint i mina arbeten och i min kritik av tingens rådande ordning. Detta ser jag som en styrka, inte en svaghet, och jag hämtar inspiration till detta från mina föregångare inom kulturstudier, och deras föregångare och inspirationskällor. Inom de humaniora ämnena har vi en synnerligen djup insikt av det omöjliga i att vara objektiv, men att vara subjektiv, till viss utsträckning, är i min mening inte ett hinder för vetenskaplighet. Jag ämnar dock och sätter min förhoppning till att jag under denna uppsats kan vara transparent med just de aspekter som kännetecknar min subjektivitet. Som del av denna process vill jag därför ha en kortare kritisk redogörelse om de teorier som inspirerat och påverkat mig mest i mitt skrivande, det vill säga radikal marxistisk teori och begreppet ideologi. Syftet med detta är att ifrågasätta och vara transparent med de teorier som jag under min tid som student och författare kommit att föredra, som del i att inte ta dessa teorier som givna sanningar utan istället ett möjligt sätt att tolka världen på.

I mina utgångspunkter ingår en medvetenhet och ett ställningstagande att vårt samhälle är uppbyggt av exploaterande maktstrukturer, som kapitalism, patriarkatet och vit rasmaktordning. Vidare ingår att en antar ett kritiskt förhållningssätt till dessa maktstrukturer, vilket i min mening föranleder en strävan till ett samhälle befriat från dessa system av exploatering och förtryck. Lingvisten Norman Fairclough var, precis som jag är, influerad av de marxistiska teoretikerna Antonio Gramsci och Louis Althusser, vilka i sin tur också har varit mycket tongivande inom den brittiska kulturstudietraditionen. I den kritiska diskursanalys som han utvecklade finns en förståelse av diskurser som producerande och reproducerande av maktstrukturer i samhället, vilket en som forskare har en skyldighet att agera mot, ett synsätt jag både sympatiserar med och sällar mig till. Louise Phillips och Marianne Winther Jørgensen beskriver i boken *Discourse Analysis as Theory and Method* saken på följande vis, vilket jag finner och har funnit mycket inspirerande för mig i min egen forskning:

"Critical discourse analysis is 'critical' in the sense that it aims to reveal the role of discursive

practice in the maintenance of the social world, including those social relations that involve unequal relations of power. Its aim is to contribute to social change along the lines of more equal power relations in communication processes and society in general."⁶¹

Med detta citat vill jag göra det tydligt att jag är medvetet politisk i min forskning, inte endast för att jag anser det vara oundvikligt och därför viktigt att vara transparent med utan också för att jag anser det vara min skyldighet som forskare om jag ämnar att förändra samhället. Dock är det givetvis således också viktigt att inte bli dogmatisk eller blind för alternativa förhållningssätt eller perspektiv eller alltför okritisk inför ens egna inspirationskällor. Med detta i åtanke, hur kan en förhålla sig kritiskt till den marxistiska förståelsen av ideologi och kulturell hegemoni?

En generell definition av ideologi är att det handlar om ordnade formationer eller kluster av normativa föreställningar och koncept om världen, i synnerhet i relation till övergripande maktstrukturer i samhället, vilka gör anspråk på att vara sanningar.⁶² De första som använde ideologi i en kritisk och marxistisk kontext var Karl Marx och Friedrich Engels, i *The German Ideology*. I korthet diskuterar denna text varför olika typer av egenskaper anses hedervärda under olika tidsperioder och hur detta fenomen kan relateras till vilka som innehar makten i samhället. Under feodalismen då adeln och kungahuset hade makten ansågs det önskvärt att vara lojal och hederlig⁶³ medan det under kapitalismen anses mer värdefullt med individualism och fri marknad.⁶⁴ Marx och Engels hävdade att denna process syftade att premiera de ideal som vidhåller rådande maktstrukturer, vilket innebär att den härskande klassen inte bara innehar den ekonomiska och politiska makten i samhället utan även styr över produktionen och reproduktionen av samtidens rådande normer och ideal. Att styra över ideologi blir således ett sätt att säkerställa det egna maktövertaget.⁶⁵

Att tolka ideologi ur det här perspektivet kan leda till att ideologi blir en slags konspiration som förtryckande klasser har konstruerat och sedan applicerat på resten av världen för att

⁶¹ Jørgensen & Phillips, 2002, s. 63-64

⁶² James & Steger (ed.), 2010

⁶³ Marx & Engels, 1976

⁶⁴ Kellner & Gigi Durham, 2012

⁶⁵ Marx & Engels, 1976

deras exploatering ska kunna fortgå, det vill säga en i alla sammanhang högst medveten handling från maktinnehavare. Ideologi är dock nödvändigt för socialt liv eftersom det hjälper människor att förhålla sig till sin materiella verklighet och till alla andra människor i samhället. Det är därför inte heller "bara" lögner, eller för att använda en marxistisk term *false consciousness*, vilka kan avfärdas efter att individen fått tillgång till rätt kunskap. Det är istället på grund av att ideologi är en representation av individens föreställda relation till den materiella verkligheten som det kan användas, och används, som medel för att reproducera kapitalismen och fördunkla dess inre maskineri.⁶⁶ Ideologi kan, som Barbara Jeanne Fields uttrycker det, inte likställas vid propaganda utan sprids och reproduceras oftast omedvetet i vardagliga, mellanmännsliga interaktioner, till skillnad från propaganda som är medvetet konstruerat. Detta innebär dock inte att ideologi inte kan användas i propagandistiskt syfte.⁶⁷ Som även Foucault säger i *Discipline&Punish* har vissa system och maktstrukturer som uppkom samtidigt samverkat för att få fram vissa effekter på våra kroppar.⁶⁸ På samma sätt premieras budskap, diskurser och system som kommer reproducera förtryckande system och förtryckare, vilket är ett perspektiv som genomsyrar Marx&Engels, Hall, Gramsci, Althusser. Eftersom förtryckande strukturer är naturaliserade så kommer också diskurser som stödjer dem premieras. Det är alltså inte (alltid) en medveten handling, precis som Fields också uttrycker det.

En kritik som ofta vänds mot marxistisk ideologi-kritik är vidare att den bortser från människors fria vilja, och att alla människor som lever under en viss ideologi således är hjärntvättade, passiva mottagare. Denna kritik skulle en möjligtvis kunna rikta mot Althusser, då hans deterministiska analys inte lämnar ett stort utrymme för människor att "undfly" den ideologi vi blivit interPELLERADE av i det kapitalistiska samhället. Dock tycker jag här att det är viktigt att poängtera att jag personligen inte tolkar Althusser som att han menar att människor underkastar sig kapitalistisk interPELLERING för att de "inte vet bättre". I sakens natur hör att människor bestraffas om de rör sig utanför accepterade normer, vilket exempelvis kan ses genom hur kvinnor blir aktivt och våldsamt bestraffade om de inte uppträder med korrekt femininet. InterPELLERING är alltså *både* en socialt och våldsamt tvingande process. Att bryta dessa förtryckande strukturer är dock omöjligt om vi inte kan bryta oss loss från borgerlig

⁶⁶ Althusser, 2014

⁶⁷ Fields, 1990

⁶⁸ Foucault, 1995

interpellation, men detta *är* möjligt. Antonio Gramsci och Stuart Hall har i jämförelse med Althusser en mindre deterministisk syn på ideologi och hegemoni och inkluderar i sina teorier utrymme för marginaliserade grupper att kämpa för sina egna intressen.

Jag anser dock att det finns ytterligare en anledning till varför det är möjligt för underkastade grupper att frigöra sig från borgerlig ideologi och borgerligt förtryck, vilken jag utvecklat i polemik med Chantal Mouffes och Ernest Laclaus teorier om artikulation. I *Hegemoni och den socialistiska strategin* menar Mouffe och Laclau att artikulation måste ske innan politisk förändring kan ske, det vill i korthet säga att människor måste formulera en politisk strävan innan processen för politisk förändring kan börja.⁶⁹ Jag menar istället att människor först måste förnimma att det överhuvudtaget finns en orättvisa för att vi ska kunna artikulera ett politiskt motstånd mot den orättvisan, och detta, vill jag hävda, kommer människan alltid ha förmåga till så länge förtryck fortgår, eftersom förtryck just är en sådan orättvisa som människor förnimmer.

Med denna diskussion har jag ämnat presentera och diskutera de teorier och världsåskådningar som präglat mig och mitt skrivande mest. Jag hoppas vidare att jag genomfört detta arbete på ett kritisk, självreflexiv och transparent sätt.

Slutligen, vill jag nämna ytterligare en aspekt som påverkat mitt urval av material. Vad gäller mitt material går det rimligen att anmärka det faktum att NMRs åsikter och uttalanden kring 30e september samt kring hur samhället och rättsväsendet behandlar dem saknas. Exempelvis kunde en efter demonstrationen den 30e september på facebooksidan *No Pegida Sverige*, en antifascistisk grupp, ta del av den besvikelse medlemmar i och sympatisörer till NMR kände efter manifestationen. Bilderna som syns i inlägget är enligt *No Pegida Sverige* skärmdumpar från ett internetforum som medlemmar och sympatisörer använder.⁷⁰ Information om detta finns alltså att tillgå. Jag har dock valt att inte göra denna uppsats till en plattform för fascistisk retorik, då jag är övertygad om att dessa åsikter inte behöver ytterligare spridning än vad de redan fått. Fokus har jag istället valt att lägga på hur resterande samhälle väljer att förhålla sig till fascismen.

⁶⁹ Mouffe&Laclau, 2008

⁷⁰ No Pegida Sverige. 30e september, 2017, <https://www.facebook.com/nopegida.sverige/posts/828783583949479> Hämtad 5/5-2018.

Del 2 Resultat

I detta kapitel ämnar jag besvara min första frågeställning: Hur diskuterar olika samhällsaktörer hur samhället ska hantera och bemöta Nordiska Motståndsrörelsen? Följaktligen kommer det material jag samlat in därmed presenteras men först ska jag beskriva hur jag har bearbetat mitt material.

När processen av att samla in material var klar skulle det kategoriseras. Ett alternativ som jag övervägde var en kronologisk ordning, där uttalanden sorterades efter huruvida de gjordes innan, under eller efter 30e september. Detta gav dock ett osammanhängande intryck. Ett annat var att kategorisera efter typ av samhällsaktör som gjort uttalanden kring NMR och hur samhället bör hantera dem men detta gav ett för stort fokus på vem som har sagt vad snarare än retoriken som används, det vill säga fokus hamnade på individen snarare än diskussionen.

Jag är i denna uppsats främst intresserad av hur samhällsaktörer pratar om hur NMR ska hanteras och vilka metoder som föreslås, för att sedan kunna studera om det finns hegemoniska förståelser kring detta. Bland det material jag har undersökt har det blivit tydligt att det finns kluster av förståelser som samhällsaktörer sällar sig till. Därför kommer resultaten presenteras utifrån tre övergripande förhållningssätt: 1. Ett mer eller mindre totalt förbud mot NMRs demonstrationer och/eller NMR som organisation 2. Ett tillåtande för NMR att demonstrera men med mer eller mindre kraftiga restriktioner för hur demonstrationerna ska få gå till och 3. Att förbud mot NMR ej ska införas.

Inom dessa tre huvudkategorier kommer det även finnas en underkategorier som går ut på huruvida uttalandet är gjort direkt i anslutning till demonstrationen 30/9 och/eller refererar direkt till NMRs manifestation eller om uttalandet diskuterar hur samhället ska hantera NMR och fascistiska organisationer mer generellt. Detta med anledning av att jag har velat inkorporera idén från *Policing the Crisis* att det konkreta är kondenserat. Därför vill jag kunna hålla diskussioner kring NMRs demonstration 30e september som huvudsakligt fokus men även kunna abstrahera och se att diskussioner och händelser som kommit innan påverkar reaktionerna på den konkreta händelsen (demonstrationen) och/eller kan komma att bli relevanta igen men också att den konkreta händelsen i sin tur påverkar framtida diskussioner och förhållningssätt till NMR och andra politiska organisationer.

Efter att jag har presenterat varje förhållningssätt kommer jag med hjälp av Foucaults diskursanalytiska verktyg bryta ner och analysera vad det är som faktiskt sägs av varje aktör, vilket retorik dem använder samt vilka inbördes likheter och skillnader som går att finna. Därefter kommer mitt material i analyseras utifrån Gramscis teori om hegemoni, Foucaults teorier om diskurs och kunskapsregimer, Stuart Halls *Policing the Crisis* och Benjamins och Foucaults rättsfilosofi.

Inför ett mer eller mindre totalt förbud

Kristdemokraternas partiledare Ebba Busch Thor och David Lega, oppositionsråd för kristdemokraterna i Göteborg, publicerar den 30e september 2017 en debattartikel i *Aftonbladet*. De inleder sin artikel med referenser till förintelsen och de miljontals människor som mördades under nazitysklands välde. Dem skriver att det då var för få som gjorde motstånd, och att detta inte får upprepas i modern tid:

I dag, när nazister åter marscherar på våra gator, måste det bli tydligt från samhällets sida att dem som hotar och hatar, vare sig det handlar om nazister, jihadister eller vänsterextremister inte kommer att accepteras.⁷¹

Att de väljer att demonstrera som de gör, förbi Bokmässan och synagogor i Göteborg, kan och bör, enligt Busch Thor och Lega, ses som ett hot gentemot judiska personer och journalister och som en avsiktlig påminnelse av vad fascismen är kapabel till:

När nazisterna vill marschera förbi Bokmässan och Synagogan är det för att deras närvaro ska uppfattas som ett hot mot judar och journalister. Därför är inte heller nazisternas marsch en demonstration i vanlig bemärkelse. Det är för att påminna om det övergrepp man utsatte judarna för.⁷²

De ser vidare med oro på det våldskapital och våldsbenägenhet NMR besitter och den politik de vill införa. De refererar också till de våldsdåd som medlemmar i NMR gjort sig skyldiga till, som ytterligare bevis på det hot som organisationen utgör:

Men nazismen har genom sin romantisering av våldet och massans disciplin alltid kunnat locka till sig nya anhängare. De flesta lämnar rörelsen med djup ånger men under tiden i den närs medlemmarnas längtan efter att få dominera. Denna längtan emanerar därför ofta ut i våld. Vare sig misshandel, bombningar och mord ryggar naziströrelsen tillbaka inför.

Faktum är att Nordiska motståndsrörelsens (NMR) själva i sina egna handböcker beskriver våld som moraliskt riktigt och understryker att en god medlem nyttjar våld i politiska syften.⁷³

⁷¹ Busch Thor, E & Lega, D. 30e september, 2017, <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/qq238/gor-det-kriminellt-att-vara-med-i-nmr> Hämtad 3/5-2018

⁷² Ibid.

⁷³ Ibid.

Med dessa aspekter i åtanke anser Ebba Busch Thor och David Lega att NMR bör klassas som en terrororganisation och inte som en politisk organisation och skriver således att de vill kriminalisera allt samröre med eller deltagande i NMR och alla liknande, "våldsbejakande", organisationer. Detta menar dem dock inte innebär ett förbud mot fascistiska tankar eller åsikter eller ett förbud av NMR som organisation:

Det innebär alltså inte att människor inte har rätt att tycka vad man själv önskar, eller ett förbud mot själva organisationen. Det vet vi inte fungerar utan bara leder till att nya skapas. Utan det innebär att själva understödandet av en våldsbejakande rörelse blir straffbart för den enskilde.⁷⁴

En sådan lagförändring är enligt debattörerna ett sätt att stå upp för människovärdet och skydda medmänniskor, samt ett sätt att stävja alla typer av "våldsbejakande" organisationer.⁷⁵

Jenny Bengtsson, skribent, skriver i sin tur den 24e mars 2018 i en ledare i ETC att nazistiska och rasistiska organisationer redan borde ha förbjudits innan de började marschera och demonstrera. Hon skriver att samhället inte tar hotet från dessa organisationer på allvar och säger sig vara trött på den "mesiga linje" som förs mot nazister i Sverige. Vidare menar hon att Sverige sedan länge, i samband med antagandet av FNs internationella konvention om avskaffandet av alla former av rasism, förbundit sig att stävja och förhindra rasistiska strömningar. Det Sverige har lovat att utföra enligt denna konvention beskriver Bengtsson som:

...både att vi ska fördöma och straffa alla som sprider propaganda om att en persons ras eller etniska ursprung är överlägset andras och att vi ska förbjuda rasistiska organisationer, rasistisk propaganda, medlemskap i rasistiska organisationer och finansiering av "sådana strukturer".⁷⁶

Enligt Bengtsson är det på grund av att detta underlåtit som vit makt-rörelser och deras politiska aktiviteter också har växt i Sverige under de senaste åren. Här refererar hon till demonstrationen den 30e september 2017:

⁷⁴ Busch Thor, E & Lega, D. 30e september, 2017, <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/qq238/gor-det-kriminellt-att-vara-med-i-nmr> Hämtad 3/5-2018

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ Bengtsson, J. 24e mars, 2018, <https://www.etc.se/ledare/det-gar-inte-att-halla-pa-och-jamsa-med-nazister> Hämtad 26/4-2018

NMR har tillåtits demonstrera med tillstånd flertalet gånger i olika delar av Sverige. Bland annat i september förra året då man sökt tillstånd för att demonstrera under den viktiga judiska högtiden Yom Kippur, och fick det.⁷⁷

Förutom att hon ser exempelvis NMR som våldsbejakande, rasistiska och farliga menar hon vidare att de utgör ett hot mot enskilda, mot folkgrupper och mot demokratin. Här dras även en parallell till historien:

De är inte Sveriges, folkets eller demokratin vänner. Historien har redan visat att nazismen är fullt kapabel att avskaffa demokrati och nutidens nazister har samma avsikt.⁷⁸

Sättet att rädda vår demokrati blir enligt Bengtsson att förbjuda organisationer som NMR. Hon avslutar med citatet: "Också en demokrati behöver kunna försvara sig själv."⁷⁹

Soraya Post, politiker aktiv i Feministiskt Initiativ (F!) och ledamot i i Europaparlamentet, förespråkar i en debattartikel i ETC ett förbud av rasistiska, nazistiska och fascistiska grupper, i linje med Finlands förbud av NMR. Hon refererar till en rapport som Europarådets europeiska kommission mot rasism och intolerans (ECRI) nyligen sammanställt som påvisar att även om Sverige sedan 2012 gjort framsteg i att bekämpa rasism, hatbrott och motsvarande fientlighet har hatisk retorik gentemot marginaliserade grupper, som migranter, folk med judisk påbrå, muslimer och mörkhyade människor, ökat vilket vid tillfällena också resulterar i våldsbrott gentemot samma människor. Svenska myndigheter har enligt denna rapport misslyckats med att förhindra och klara upp dessa hatbrott. Post skriver efter sin återgivning av ECRI:s rapport att hon inte kan acceptera ett samhälle där hatbrott kan fortgå. Hon vill se ett samhälle där allas mänskliga rättigheter ska skyddas och stärkas och där demokratin beskyddas, varav förbud är rätt metod för att uppnå detta:

Rasistiska, nazistiska och fascistiska grupper förespråkar, belönar och uppmanar till våld. De sprider hatpropaganda och uppmanar sina anhängare att använda våld och trakasserier mot uppdiktade fiender. Jag vill understryka vad vår justitieminister, Morgan Johansson sa i SVT Agenda den 11 mars "Vi har åsiktsfrihet. Men nazism är ingen åsikt. Det är ett brott mot

⁷⁷ Bengtsson, J. 24e mars, 2018, <https://www.etc.se/ledare/det-gar-inte-att-halla-pa-och-jamsa-med-nazister>
Hämtad 26/4-2018

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Ibid.

mänskligheten”. Dessa organisationer är inte acceptabla i ett demokratiskt samhälle, i ett demokratiskt samhälle ska alla ha rätt att få delta och känna sig trygga. Därför bör Sverige följa Finlands exempel och förbjuda organisationer som sprider hat och förespråkar fascism, nazism och rasism.⁸⁰

Hon menar dock att det inte behövs införas nya lagar för att uppnå ett förbud mot fascistiska grupper, utan hävdar att existerande svensk lagstiftning är tillräcklig för att genomföra detta. Hon avslutar sin artikel med att framhäva att det finns ett gemensamt ansvar i att bekämpa hat, då konsekvenserna av att underlåta detta historiskt sett lett till folkmord:

Vi måste skapa en framtid som vi kan vara stolta över, där mångfald i alla dess former värderas och främjas. Att höja våra röster är inte bara det rätta att göra, det är vårt gemensamma ansvar. Vi får inte glömma att hat går hand i hand med folkmord, därför kan vi inte låta hatet dominera Sverige och Europa.⁸¹

I SVT Nyheter reagerar Eric Rönnegård, pensionerad polisintendent, på polisens nuvarande arbetsmetoder, bland annat det faktum att NMR fått tillstånd att demonstrera i Boden 1e maj 2018. Han menar att det är fullt möjligt att idag avslå ansökan till demonstrationer från NMR och liknande nazistiska organisationer. Han beskriver hur polisen mellan sent 80-tal till tidigt 2000-tal hade i uppdrag att prioritera bekämpningen av rasistiska brott och nazistiska uttryck, vilket var nödvändigt för att bekämpa nazism:

Det skulle vara straffbart att exempelvis ge uttryck för nazistiska åsikter eller visa upp nazistiska symboler på offentliga platser. Orsaken var att nazismen är en rasideologi som innebär att vissa människor saknar existensberättigande och kan utplånas. Och polis och säkerhetspolis fick uppdrag att prioritera bekämpningen av rasistiska brott. Det här var en nödvändig lagskärpning menar den nu pensionerade polisintendenten Eric Rönnegård.⁸²

Den prioriteringen skiftade dock efter terrordådet den 11e september 2001 och förändrades till ett fokus på islamism.⁸³ Rönnegård hävdar att detta har lett till en legitimering av

⁸⁰ Post, S. 13e april, 2018, <https://www.etc.se/debatt/forbjud-organisationer-som-foresprakar-rasism> Hämtad 26/4-2018

⁸¹ Ibid.

⁸² Hjerström, A. 17e april, 2018, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/norrboten/tidigare-polis-kritisk-en-legitimering-av-nazismen> Hämtad 25/4-2018

⁸³ Detta bekräftar även Helene Löw i *Nazismen i Sverige 2000-2014*. (Löw, 2015)

nazismen i Sverige. Med hänvisning till ordningslagen menar han vidare att polisen borde ge avslag på ansökningar om demonstrationer som kommer från exempelvis NMR:

I ordningslagen finns det stödet om det under tidigare demonstrationer uppstått problem, som när Nordiska Motståndsrörelsen (NMR) demonstrerade i Göteborg förra hösten. Då försökte NMR bryta demonstrationsvägen och polisen ingrep mot dem.

Rönnegård citerar ur ordningslagens 25 paragraf:

– Polisen får förbjuda en sammankomst om det tidigare uppkommit svårare oordning.⁸⁴

Rönnegård refererar alltså till demonstrationen som NMR genomförde den 30e september 2017 och menar att NMR:s framtida demonstrationer kan avslås på grund av deras handlingar under den 30e september.⁸⁵

Analys

Även om alla aktörer jag lyft fram här förespråkar ett förbud av NMRs demonstrationer finns det skillnader i hur man talar om hur ett sådant förbud ska motiveras och genomföras. Flera viktiga skillnader går här att hitta mellan kristdemokraternas debattartikel och de övriga aktörerna. En första skillnad är att Post, Bengtsson och Rönnegård, argumenterar för att det redan finns tillräckligt med lagutrymme för att förbjuda NMR att genomföra sina manifestationer medan Busch Thor och Lega menar att ny lagstiftning behöver införas. Det finns även skillnader även inom Posts, Bengtssons och Rönnegårds retorik. Där Post och Bengtsson hänvisar till internationell och nationell lagstiftning som ämnar att bekämpa rasism som medel för att hantera NMR menar Rönnegård istället att rättsväsende borde använda sig av svensk lag för att stoppa NMRs demonstrationer.

Den andra skillnaden är att kristdemokraternas representanter även väljer att prata om att andra grupperingar också borde förbjudas. Dessa andra organisationer är förvisso ideologiskt annorlunda från NMR men bedöms av Busch Thor och Lega som extremistiska och våldsbejakande likt NMR. De andra aktörerna talar endast om NMR och nämner inte att några andra politiska grupper även bör förbjudas.

⁸⁴ Hjerström, A. 17e april, 2018, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/norrboten/tidigare-polis-kritisk-en-legitimering-av-nazismen> Hämtad 25/4-2018

⁸⁵ Ibid.

Busch Thor och Lega sammankopplar nazister, jihadister och vänsterextremister: människor som hotar och hatar, som är våldsbejakande och/eller våldsamma och som utgör ett hot mot demokratin. Den typ av förbud som de kristdemokratiska aktörerna förespråkar i sin debattartikel skulle alltså inte stanna vid NMR utan även kriminalisera samröre med och deltagande i alla våldsbejakande organisationer. Ett sådant förbud skulle enligt dem ge samhället ett mer verktyg för att bemöta en våldsbejakande organisation som hetsar sina sympatisörer till att bryta mot lagen och attackera människors fri- och rättigheter. Även om Busch Thor och Lega enligt uttalande inte förespråkar ett totalt förbud mot NMR som organisation så vill de dock se ett förbud av all aktivitet från och samröre med NMR (och alla våldsbejakande organisationer), vilket effektivt innebär ett totalt förbud.

Den tredje skillnaden är att kristdemokraternas debattartikel endast nämner NMRs våldsdåd och handlingar som anledning till varför samröre med organisationen bör förbjudas medan övriga aktörer även tar upp nazistiska åsikter och hatpropaganda i sig som anledning till varför NMR bör förhindras. Busch Thor och Lega säger att de inte förespråkar ett förbud av nazistiska åsikter i sig "Det innebär alltså inte att människor inte har rätt att tycka vad man själv önskar, eller ett förbud mot själva organisationen."⁸⁶, utan att understödjandet av våldsbejakande organisationer ska förbjudas. De andra framhäver att det är just de nazistiska åsikterna och nazistiska organisationers hatiska propaganda som leder till hatbrott och våldsdåd, samt att ett underlåtande att förbjuda dessa åsikter leder till att nazismen kan växa sig starkare.

Detta innebär dock inte att Busch Thor och Lega inte fördömer NMR:s politiska ståndpunkter. Anledningen till varför NMR behöver förbjudas är delvis, enligt dem, att dem är rasistiska men det är framförallt på grund av sättet de bedriver sin politiska aktivism, med våld och hot. På så sätt kan den typen av förbud som Busch Thor och Lega föreslår även sträckas till andra organisationer som de bedömer bedriver politisk aktivism på liknande vis.

En likhet jag vill lyfta mellan alla fem aktörer är slutligen att de alla drar paralleller till nazismens historia, Post, Bengtsson, Busch Thor och Lega till andra världskriget och nazi-regimens horribla agerande och Rönnegård till hur polisen hanterade tidiga ny-nazister.

⁸⁶ Busch Thor, E & Lega, D. 30e september, 2017, <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/QQ238/gor-det-kriminellt-att-vara-med-i-nmr> Hämtad 3/5-2018

Att införa restriktioner

I en artikel publicerad av Aftonbladet den 29e september 2017, en dag innan demonstrationerna, beskrivs statsminister Stefan Löfvens syn på rådande lagstiftning i relation till NMR. Löfven säger exempelvis att: "Vi måste se över nu, på riktigt, om nuvarande lagstiftning är tillräcklig för att motarbeta den här typen av krafter. Om vi behöver ändra lagstiftningen så att vi så tydligt som möjligt ska motarbeta nazismen."⁸⁷ Vidare kan det enligt Löfven behövas skärpt lagstiftning när det kommer till användandet av tyrrunan och det behövs överhuvudtaget försvåras att vara aktiv inom NMR:

Hetslagstiftningen och reglerna kring Nordiska motståndsrörelsens symboler, som tyrrunan, kan behöva ses över, menar Löfven. Enligt honom är det tydligt att det handlar om nazistiska tecken.

– Vi ska se till att försvåra så mycket det någonsin går, inom demokratis gränser, för den här typen av grupper att verka. För att de verkar emot demokratin.⁸⁸

Ett par timmar efter demonstrationen den 30e september tog slut skriver Adam Cwejman, ledarskribent för Göteborgsposten och tidigare ordförande i Liberala Ungdomsförbundet, i sin tur en kortare ledare i Göteborgsposten om dagens händelser.⁸⁹ Han hyllar polisens insatser under dagen och refererar till dessa som berömvärda. Cwejman beskriver deras arbete med ord som "betryggande", "välorganiserad" och "resolut". Han börjar sin ledare med att beskriva den kontrast han upplevde mellan den "gapande nazistpöbeln" och de "finstämnda" samtal som fördes inne på mässan. Enligt Cwejman går det inte att önska sig mer av polisen under själva dagen då de utförde sitt uppdrag på bästa sätt men att de med hänsyn till framkomlighet och ordning borde flyttat NMRs demonstration från stadskärnan. Han tar här upp Lund under 90-talet som ett positivt exempel, där polisen separerade demonstranter och motdemonstranter. Med hjälp av massiva polisinsatser tillsammans med en "kreativ tolkning av demonstrationstillståndet" lyckades de undvika konflikter mellan de två grupperna och frigöra stadskärnan. Han avslutar med följande citat:

⁸⁷ Wiman, E, Sundkvist, F & Svensson, F. 29e september, 2017, <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/7b1W3/lofven-skarpta-lagar-ska-forsvara-for-nazisterna> Hämtad 11/4-2018

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ Cwejman, A. 30e september, 2018, <http://www.gp.se/ledare/cwejman-sveriges-polisk%C3%A5r-ska-ha-tack-1.4686812> Hämtad 24/4-2018

Ett demokratiskt samhälle ska givetvis tillåta demonstrationer, men det ska inte ske på bekostnad av att ordningen störs så till den milda grad att folk inte vågar röra sig i närheten av Sveriges största bokmässan. Låt inte dagens händelser bli årligen återkommande.⁹⁰

Han nämner, till skillnad från ordningslagen, inte lagen om hets mot folkgrupp som en faktor polisen bör ta hänsyn till.

Den 25e oktober 2017 anordnades, som jag beskrivit i mitt materialkapitel, ett samtal om polisens agerande innan och under NMR:s demonstration den 30e september.⁹¹ Efter att samtalets två deltagare, Christer Mattson och Erik Nord, har presenterats inleds det med att Mattson ger en kortare bakgrundsbeskrivning till varför samtalet arrangeras samt ett konstaterande att dessa frågor kring fascism, demonstrationer och yttrandefrihet har funnits under lång tid. Han refererar bland annat till införandet av Lex Åberg, som innebar en begränsning av lagen om yttrandefrihet.

Erik Nord ger under samtalet en förklaring av de lagar och domstolsbeslut polisen har att förhålla sig till, däribland fallet i Visby 1996 där en man blev dömd för att ha haft en odalruna och när grov hets mot folkgrupp infördes som lag. Han menar att regeringens uppfattning var att en borde kunna sätta olika aspekter av nazistisk aktivism inom ett större sammanhang och uttrycker en önskan att polisen skulle kunna agera utefter en liknande uppfattning idag:

Vi borde kunna ta dom på... i ett sammanhang så borde det här vara straffbart. Och det är ju inte så att jag kände att åklagarmyndigheten reste sig upp och gjorde vågen när jag kom in [...] Men det är... åklagare är duktiga men inte alltid i alla sammanhang helt nytänkande i de här banorna utan de ser ju till att de vill vinna sina mål och det innebar att vi fick tampa lite med dem. Vi är inte förundersökningsledare i brottet hets mot folkgrupp. [...] När det är hets mot folkgrupp då ska åklagaren sättas in och leda förundersökningen i princip från början. Vi kan göra anmälan men när vi sedan startar förundersökningen så förs den in på en åklagare och det innebär att utredningsåtgärderna som blir vidtagna i de ärendena de styrs av åklagare, inte av polisen.

Enligt Nord så fanns det alltså en vilja, åtminstone från honom och hans chefer inom polisen, att gripa eller anmäla aktivister från NMR kollektivt inom ramarna för hets mot folkgrupp

⁹⁰ Cwejman, A. 30e september, 2018, <http://www.gp.se/ledare/cwejman-sveriges-polisk%C3%A5r-ska-ha-tack-1.4686812> Hämtad 24/4-2018

⁹¹ Segerstedtinstitutet, 31e oktober, 2017, <https://segerstedtinstitutet.gu.se/aktuellt/n//samtal-om-polisens-arbete-i-samband-med-nmr-s-demonstration-i-goteborg.cid1525991> Hämtad 5/4-2018

men att åklagarmyndigheten inte var av samma åsikt som dem. Han visar därefter olika bilder, dels en bild från 90-talet då män heilar och skriker, vilket räknas som hets mot folkgrupp, och dels en bild på NMR, som förvisso enligt Nord är mer organiserande och mer skrämmande än 90-talets nynazister, men som inte gör sig skyldiga till brott. Han uppger att han personligen inte håller med i den bedömningen och säger vidare att NMR i sin framtoning vill skrämmas samt att de i sitt partiprogram använder en tydlig rasideologi. Han visar sedan en annan bild på NMR och beskriver att vissa bär sköldar och fanor medan andra bara har vit skjorta, svarta byxor och svart slips.

Den hade jag aldrig fått en åklagare att stämma på hets mot folkgrupp. Inte ens i det sammanhanget. För när vi sa till åklagare inför den 30e september, vi skulle vilja gå på dem här. När de börjar se ut så här, och det var ju då jag började beskriva dem som partidagarna i Nürnberg ungefär, när de ser ut på det här viset då vill vi rapportera. Kanske inte alla för det kanske vi inte har förmåga att göra men vi tar några stycken av dem här. Stannar och så säger vi till de andra att nu tar ni bort flaggorna och nu får ni ha ett normalt demonstrationståg. Och då säger åklagarna till oss 'Nej, kan vi inte få att ni tittar på någon särskild där och berättar att, som gör något mer än bara bär fanan och går i takt?'. Det är dit vi kommer för man vill individualisera misstanken om den här personen då.⁹²

Hans uppfattning är att NMRs aktivister inte kom uniformerade den 30e september, mycket på grund av den varning som polisen tidigare gått ut med. NMR är enligt Nord mycket anpassningsbara och risken är stor att de ändrar symboler, beteende och klädsel för att komma runt de lagar och bestämmelser som finns eller skapas, och eftersom brottet hets mot folkgrupp är så individualiserat går det idag inte att kollektivt straffa människor som uppenbart tillsammans gör något förargligt eller med fascistisk underton. Det är nämligen inte förbjudet att demonstrera på grund av att en är nazist, utan det är det citat: "rasistiska inslaget och kopplingen mot förintelsen och nazisternas demonstrationer på 30- och 40-talet" som bygger upp misstanken om hets mot folkgrupp.⁹³

Nord skulle hellre se att polisen skulle få möjlighet att anmäla människor utifrån ett kollektivt beteende. Det han framförallt vill se är en förändring som leder till att nazister demonstrerar

⁹² Segerstedtinstitutet, 31e oktober, 2017, <https://segerstedtinstitutet.gu.se/aktuellt/n//samtal-om-polisens-arbete-i-samband-med-nmr-s-demonstration-i-goteborg.cid1525991> Hämtad 5/4-2018

⁹³ Ibid.

på, som han uttrycker det, ett "normalt" sätt: "...och så säger vi till de andra att nu tar ni bort flaggorna och nu får ni ha ett normalt demonstrationståg".⁹⁴

Mattson frågar därefter varför polisen gav NMR tillstånd, då många hävdade att det inte behövdes. Nord svarar då att både han och hans chef är övertygande om att det är deras skyldighet att se till att människor kan demonstrera. Brott får inte begås under dessa men att det är deras demokratiska plikt att se till att den möjligheten finns. Den rätten får, enligt Nord, inte begränsas, med hänvisning till att det är grundlag.⁹⁵

Åklagare Jonas Martinsson, som nämns i artikeln med Eric Rönnegård, har i sin tur efter 30e september delgett 16 personer med koppling till NMR misstanke om hets mot folkgrupp, bland annat i och med deras användning av Tyrrunan som symbol under demonstrationen, utöver misstanke för våldsamt upplopp:

Enligt åklagaren är misstanken om hets mot folkgrupp ett resultat "av en samlad bedömning".

– Det handlar om symboler de har haft och saker de har sagt, säger Jonas Martinsson.⁹⁶

Han uppger i en artikel från SVT Nyheter att han själv anser att användning av symbolen ska klassas som hets mot folkgrupp, om det används under särskilda omständigheter, exempelvis i kombination med uttalanden eller andra handlingar:

– JK har testat runan i sig. Jag menar att den i ett visst sammanhang kan vara en del i ett uttryck för hets mot folkgrupp, säger Jonas Martinsson.⁹⁷

⁹⁴ Segerstedtinstitutet, 31e oktober, 2017, <https://segerstedtinstitutet.gu.se/aktuellt/n//samtal-om-polisens-arbete-i-samband-med-nmr-s-demonstration-i-goteborg.cid1525991> Hämtad 5/4-2018

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Håkansson, A. 2e mars, 2018, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/aklagaren-utmanar-praxis-kring-nazistsymboler> Hämtad 26/4-2018

⁹⁷ Ibid.

Analys

En röd tråd genom dessa aktörers resonemang är att NMR:s fascism förvisso är avskyvärd men att det faktum att de är fascistiska och står upp för en fascistisk ideologi i sig inte räcker för att förbjuda deras demonstrationer eller att samhället, med hänvisning till demokratiska värderingar som yttrandefrihet och demonstrationsfrihet, inte bör helt förbjuda NMR. Det krävs istället ytterligare handlingar från NMR:s sida för att rättssamhället ska kunna agera. Det är dessa ytterligare handlingar som man vill kontrollera och/eller begränsa.

Inom denna kategori kan vi finna två huvudsakliga restriktioner för NMR:s demonstrationer vilka de olika samhällsaktörer anser bör införas: 1. Att tyrrunan eller andra symboler förknippade med andra världskriget eller nazistisk ideologi skall förbjudas under demonstrationer samt att uniformsliknande klädsel eller andra handlingar som anses olämpliga skall förbjudas 2. Att polisen och rättsväsendet med hänsyn till ordningslagen bör flytta NMRs demonstrationer för att på så sätt minska de negativa effekterna av deras manifestationer.

När det kommer till den första restriktionen så är det främst tyrrunan som aktörerna menar skall förbjudas. I andra hand diskuteras det även att förbjuda deras användande av fanor, flaggor, sköldar samt deras taktfasta gång och uniformering i form av vit skjorta, svarta byxor och slips, i synnerhet om dessa handlingar kombineras med främlingsfientliga uttalanden och användandet av tyrrunan. Som jag nämnt ovan i min återgivning av Jonas Martinssons uttalanden i SVT Nyheter har tyrrunan har vid tidigare prövningar av justitiekanslern inte bedömts vara hets mot folkgrupp men Martinsson menar alltså att användningen av symbolen i vissa sammanhang, det vill säga, i kombination med vissa uttalanden och handlingar kan utgöra hets mot folkgrupp. Även Erik Nord talar också i termer av 'större sammanhang' och 'gemensam bedömning' av demonstranternas kollektiva agerande och han uttalar sig tydligt kritiskt mot den individualistiska inställning till lagen om hets mot folkgrupp som åklagarmyndigheten enligt honom för närvarande har.

Cjewman talar i sin tur om att polisen med hänvisning till ordningslagen bör separera NMR och motdemonstranter (likt man gjorde i Lund på 90-talet) samt att man bör flytta NMR:s demonstrationer från stadskärnan. Detta för att folk ska kunna röra sig fritt i stadskärnan och för att folk inte ska skrämmas. Jag ställer mig därför frågan om NMR:s demonstrationer, med

denna logik, hade fått hållas i centrum om de inte hade skrämmts eller stört ordningen i innerstaden. Jag vill här också dra en parallell till Nords uttalande om att NMR borde se till att ha "normala" demonstrationståg.

En kan här också dra sig till minnes vad Rönnegård, pensionerad polisintendent, sade: att polisen kan, och bör, förbjuda NMR:s demonstrationer med hänvisning till ordningslagen, likt Cjewman föreslår ordningslagen som sätt att hantera NMR. Cjewman vill dock inte förbjuda deras demonstrationer helt utan vill endast förflytta dem från stadskärnan. Även Erik Nord och Christer Mattson förhåller sig, likt Rönnegård, Post, Bengtsson, Busch Thor och Lega, till tidigare svenska vit makt-rörelser och nazismen under andra världskriget. Nord nämner exempelvis explicit att det är just kopplingen till fascismen under andra världskriget som är en bidragande faktor när det kommer till att bygga upp misstanke om hets mot folkgrupp.

Inget förbud/massmobilisering

Den 22e december återpubliceras skribenten Dolores La Concha artikeln *Kids, klezmer and black block- Gothenburg 30/9* på *Gatorna.info*.⁹⁸ Originalen var skrivet för den svenska, anarkistiska tidningen *Brand*. La Concha beskriver i sin artikel hur nöjd hon är över motdemonstrationen den 30e september, som var en lyckad affär för den stora samlingen av antifascister och misslyckad för NMR. Göteborgs Antifascistiska Front (GAF) lyckades enligt henne skapa en bred och stor manifestation som inkluderade människor ur många olika organisationer och grupperingar och från många olika platser i livet. Hon har därtill intervjuat olika personer som antingen deltog under dagen eller var med och arrangerade GAFs manifestation under förmiddagen. Stella är den första, och hon har varit antifascist sedan mitten av 90-talet i Göteborg. Stella menar att massmobilisering, det vill säga en stor grupp människor som agerar kollektivt, är ett av de bästa sätten att hantera organisationer som NMR på, delvis på grund av att våld och upplopp i sådana fall inte behöver användas. Ju färre en är däremot desto mer våld måste användas mot fascister eftersom det då inte finns något val:

The day clearly proved that when we are that many people who are convinced and acting collectively, there is no need for violence and riots. The fewer we are, the more force we need to use. Not because we like it, or want it, but because it's the only option at that point.⁹⁹

Två aktivister som hjälpte till att organisera motdemonstrationen med GAF intervjuas också. Erik och Andreas ger sina tankar kring hur dagen fortlöpte och antifascister och aktivisters handlingar. Andreas berömmar GAF för att ha lyckats med att skapa en manifestation som vad militant men som samtidigt var inbjudande för den stora majoriteten. Både Erik och Andreas är övertygande om att de allra flesta göteborgare avskyr fascism: "everyone in Gothenburg hates Nazis", vilket också var en paroll som de arbetade med under förberedelserna till 30e september. Att GAF lyckades samla alla dessa personer under en massiv, gemensam demonstration är alltså en anledning till varför NMR kunde tryckas undan. Likt Stella ser Erik och Andreas det som positivt att våldsamheterna hölls på ett minimum. Att skapa ett rum som är solidariskt, inkluderande och tryggt leder till att människor vågar

⁹⁸ La Concha, D. 22e december, 2017, <https://gatorna.info/threads/kids-klezmer-and-black-block-gothenburg-309-1135/> Hämtad 30/4-2018

⁹⁹ Ibid.

följa sina "antifascistiska impulser" och vågar göra motstånd mot NMR. Mer än att isolera och hindra NMRs demonstrationståg kunde även en antifascistisk anda ta över Göteborg då staden fylldes med motdemonstranter. Antifascisterna i Göteborg kunde skapa en bild av motdemonstranter som starka, folkliga och många medan NMR framstod som svaga och inkapabla, till skillnad från den välorganiserade, farliga och disciplinerade bild som Andreas tror är viktigt för dem att förmedla.¹⁰⁰

Följande är ett reflekterande inlägg som Autonomous Revolutionary Nordic Alliance (ARNA) fick publicerat på *Gatorna* den 30e september. De ser dagen som en stor och historisk seger för antifascister, den första gången sedan 90-talet som antifascister lyckats blockera en nazistisk demonstration. Personerna bakom ARNA ser militans, mångfald, sammanhållning och övertygelse bland motdemonstranterna som den främsta anledningen till segern, en seger som tillhör folket och inte staten:

This victory shows that it is by staying together, being militant and uncompromising while remaining diverse that we are capable of victory. We did this. It is not a victory of the state and liberal democracy, but a victory of the movement – against the state and fascism.¹⁰¹

Mer än att konfrontera fascism ser de även att antifascister protesterade mot den liberala staten och den liberala ideologin.

Liberals believe it is fine to use massive amounts of violence, the violence of the state, to protect and defend fascists. This was evident today as well. Our victory over the fascists – from shortening the path of the demonstration in the courts to stopping it in the streets – was always based on both physically limiting them but also politically confronting liberalism.¹⁰²

De berättar vidare om att de bevittnade ett gräl mellan en ung kvinna och en äldre kvinna, där den äldre var upprörd över den militans vissa motdemonstranter uppvisade. Den yngre kvinnan hade då skrikit att det är hon som är framtiden. ARNA hyllar detta uttalande och menar att framtiden ligger hos alla dem som protesterar mot status quo och som kämpar mot

¹⁰⁰ La Concha, D. 22e december, 2017, <https://gatorna.info/threads/kids-klezmer-and-black-block-gothenburg-309-1135/> Hämtad 30/4-2018

¹⁰¹ ARNA. 30e september, 2017, <https://gatorna.info/threads/statement-of-the-autonomous-revolutionary-nordic-a-904/> Hämtad 4/5-2018

¹⁰² Ibid.

stat och kapital, inte hos dem som försvarar rådande system. Liberala värderingar som yttrandefrihet används idag, enligt ARNA, endast som ett sätt att bana väg åt fascistiska organisationer som ämnar att införa ett auktoritärt styre och de ser liberalismen och kapitalismen grogrunder för fascism:

It must be stated once again that it is the contradictions within liberalism that breeds fascist groups like the Nordic Resistance Movement. Capitalism is in decay and liberalism is collapsing back into its authoritarian nature. "Free speech" has been the banner under which racists across the Nordic countries – and indeed the whole world – have poisoned the public discourse.¹⁰³

De avslutar sitt inlägg med att hylla alla som demonstrerade den 30e september samt med en uppmaning: bekämpa fascismen, krossa liberalismen.¹⁰⁴

Den 10e december (åter)publicerade *Gatorna* ett blogginlägg från bloggen *Ensam mamma röker* med titeln *Om antifascism och att inte vänta på polisen*.¹⁰⁵ Likt skribenterna bakom ARNA är *Ensam mamma röker* anonym. Premissen för inlägget är förhållandevis enkelt: ansvaret för förhindrandet av fascismen ligger i kollektivets händer och det är ett misstag att förlita sig på staten. Texten inleds följande. Jag har valt att återge ett längre stycke av inlägget för att bevara den ton och det språk skribenten använder sig av:

"Alldelles [sic] nyss dök det upp en uppfodrande statusuppdatering i mitt flöde. En ändå halvvetting vänstermale skrev att det minsann är dags att Sverige förbjuder rasistiska och nazistiska organisationer. EH NEJ DET ÄR ALLTSÅ INTE MINSANN DAGS. Idén om förbud är varken ny eller bra. Ändå återkommer frågan. Den ene som vanligtvis är vettigare än den andre är plötsligt beredd att överlämna sitt antifascistiska ansvar till staten. Ett ansvar som de aldrig kommer att kunna ta.

Alltså om man på allvar tror att staten har samma intresse som vänstern av att bekämpa de "främlingsfientliga" piggen bör man nog tänka igenom sin maktanalys och sin egen stand in the struggle en eller tio gånger till. Varken staten eller kapitalet är på vänsterns sida. Kom igen, hur gammal är den raden liksom? Vilka kommer de att strypa efter nassarna? Inte blir det MUF som kriminaliseras iaf. Om den organiserade vänstern inte uppfattades som och utgjorde ett hot emot

¹⁰³ ARNA. 30e september, 2017, <https://gatorna.info/threads/statement-of-the-autonomous-revolutionary-nordic-a-904/> Hämtad 4/5-2018

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ Detta blogginlägg publicerades på <https://ensammammaroker.blogspot.se/> den 22e april 2016 men eftersom *Gatorna* publicerade det den 2e oktober 2017 kommer jag räkna inlägget som diskurs som blev aktuell efter demonstrationen 30e september.

den rådande ordningen och sittande regeringen kunde de för fan ta å självdö i en hög allihop. Staten är inte din polare. En vettig utomparlamentarisk vänster måste vara (1000 cred-poäng) an enemy of the state. (Alltså med det inte sagt att det inte i dagsläget finns en plats för VPK eller andra mindre radikala organisationer, men det är inte samma plats). Vi kan inte förvänta oss något annat, än att nästa steg i en eventuell kriminalisering skulle drabba organisationer på vänsterkanten.¹⁰⁶

Skribenten beskriver vidare den godtycklighet hon upplever i vilka som blir kategoriserade som rasistiska, då även riksdagen och alla liberala partier (Moderaterna, Liberalerna och Socialdemokraterna exempelvis) enligt henne är rasistiska och för en rasistisk politik som försätter människor i utanförskap. Ett förbud mot rasistiska och fascistiska organisationer skulle alltså inte omfatta de som reproducerar rasismen på stor skala, det vill säga å ena sidan staten och å andra sidan storkapitalet. Med hennes ord: "Hur troligt är det att Löfvén kommer lagföras för att hans regering stängde gränsen? Hur troligt är det att EU kommer straffas för Dublin-förordningen?". I själva verket, menar *Ensam mamma röker*, har fascister mer gemensamt med högerpartierna i landet än "Janne på varvet", ett uttryck hon använder för att symbolisera en vanlig arbetare eller "gemene man":

Det vore en fullständig legitimitetskris för fascisterna om de sågs som den nuvarande maktens allierade. Vilket de givetvis är. Gatufascisten har fler politiska poänger gemensamt med riksdagshögern än med Janne på varvet. Varken riksdagsligan eller fascisten kommer någonsin erkänna det. Så det hänger på Janne.¹⁰⁷

Fascister skulle alltså enligt henne förlora sin legitimitet genom att kopplas samman med etablissemangen, eftersom de i sådant fall skulle mista sin plats som de utstötta som säger sanningen om systemet.

Enligt *Ensam mamma röker* är det omöjligt att förhindra människor att sälla sig till en viss ideologi. Folk är, enligt henne, inte rasistiska beroende på huruvida det är lagligt eller inte utan hon ser det som ett resultat av vad det rasistiska, kapitalistiska samhället gör med människor. Detta innebär att människor kommer fortsätta vara rasistiska så länge vi lever i ett samhälle som faciliterar rasistiska strukturer. Varje person som förespråkar lagstiftning som

¹⁰⁶ Ensam Mamma Röker. 22e april, 2016, <https://gatorna.info/threads/om-antifascism-och-att-inte-vanta-pa-polisen-908/> Hämtad 12/4-2018

¹⁰⁷ Ibid.

medel mot fascism borde istället uppmana poliser att använda sig av de lagar som redan finns men än hellre borde varje anti-fascist själva gå ut på gatan och göra motstånd:

För trots att man inte kan förbjuda en ideologi eller organisation kan man hata den. Man kan förakta den och bekämpa dem. Och det är vårt förbannade ansvar att göra det. Fascismen är ett hot mot alla vanliga människor. Och mot de som inte anses rasrena, mot kvinnor, funktionshindrade, homosexuella och mot politiska motståndare är de ett direkt hot och en fara. Därför har vanligt folk också all rätt att försvara sig. Yttrandefrihet är inte att få säga och göra vad man vill. Om det är några som inte är det minsta intresserade av varken yttrandefrihet eller andra grundläggande demokratiska rättigheter så är det fascisterna. Att bekämpa fascismen är att försvara yttrandefriheten.¹⁰⁸

Antifascism innebär dock inte bara enligt *Ensam mamma röker* att motdemonstrera utan det innefattar alla solidariska handlingar mellan olika grupper i samhället och alla instanser av att säga ifrån mot rasism och fascism. Hon väljer också att inte ta avstånd från de antifascister som brukar våld mot fascister utan tar upp Kärrtorp som ett exempel på när "modiga aktivister" slog tillbaka. Detta är metoder som i dagsläget är ett nödvändigt ont då fascister använder våld som medel för att uppnå sina politiska mål, i synnerhet då polisen inte försvarade Kärrtorpsdemonstrationen från NMRs attack. Antifascistiskt användande av våld är dock något som hon menar bestraffas av staten. Hennes slutsats är att staten aldrig kommer göra vad som krävs för att stävja fascister och att det därför är varje medborgares ansvar att kollektivt bekämpa dem, genom att inte låta dem närvara i offentligheten.¹⁰⁹

Csaba Perlenberg, som är fristående kolumnist för Expressen, är ytterligare en journalist som uttalat sig.¹¹⁰ Han menar att NMR bör i största möjliga mån tillåtas att demonstrera och framföra sina åsikter i det offentliga rummet. I detta har både polisen i Göteborg och förvaltningsrätten hittills agerat helt korrekt enligt Perlenberg då polisen gett NMR det demonstrationstillstånd de skäligen bör ha medan förvaltningsrätten i sin tur när de kraftigt begränsade den demonstrationsrutt som NMR ursprungligen hade planerat. Rätten till att demonstrera är grundlagsskyddad men "inte villkorslös". Vidare enligt Perlenberg var det rätt

¹⁰⁸ Ensam Mamma Röker. 22e april, 2016, <https://gatorna.info/threads/om-antifascism-och-att-inte-vanta-pa-polisen-908/> Hämtad 12/4-2018

¹⁰⁹ Ibid.

¹¹⁰ Perlenberg, C. 25e september, 2017, <https://www.expressen.se/gt/ledare/csaba-perlenberg/darfor-hade-bade-erik-nord-och-forvaltningsratten-ratt/> Hämtad 2/5-2018

av Erik Nord och göteborgspolisen att inte ingripa mot NMR när de en tid innan 30e september genomförde en demonstration utan tillstånd:

Att polisen är tillåtande in absurdum när det gäller åsiktsfriheten är ett sundhetstecken - samtidigt som rätt instans för inskränkningar av densamma inte bör vara ordningsmakten, utan den dömande makten.¹¹¹

Att använda repressiva metoder för att stoppa NMR skulle enligt Perlenberg göra samhället lika odemokratiskt som NMR eftersträvar: "Att hemfalla åt repressiv rädsla är att på sikt sänka volymen även för ens egna ord och tankar."¹¹² Istället borde deras åsikter få ta plats så att den liberala demokratins värderingar kan mota bort dem:

Det är inte demokratin som inte mäktar med att bli ifrågasatt - det är illiberalismen, den främlingsfientliga fåfängan och rädsans mörka intolerans som räds de behårda principernas ljus. Det är först när våra lagstadgade principer gällande pluralitet, mångfald, mötes- och yttrandefrihet testas i skarpt läge som vi vet vad de är värda.¹¹³

Enligt Perlenberg skyddar en alltså inte demokratin genom att inskränka dess principer, och olika förutsättningar för demokrater och antidemokrater resulterar endast i en snara runt den egna halsen.¹¹⁴

Analys

I mitt material har de flesta som varken förespråkat restriktioner eller förbud varit de anti-fascistiska aktivister som jag studerat. Deras texter och utsagor präglas av en misstro till det svenska rättssystemet samt en tilltro till massmobiliseringens förmåga att trycka tillbaka NMR och andra fascistiska krafter. Denna misstro verkar huvudsakligen stamma från tre faktorer: 1. Att vi lever i ett nyliberalt, kapitalistiskt samhälle som är beroende av samma maktstrukturer som banat väg för organisationer som NMR, 2. Att nuvarande maktinnehavare själva utövar samma typ av förtryck som NMR förespråkar. 3. Att rättssystemet, framförallt

¹¹¹ Perlenberg, C. 25e september, 2017, <https://www.expressen.se/gt/ledare/csaba-perlenberg/darfor-hade-bade-erik-nord-och-forvaltningsratten-ratt/> Hämtad 2/5-2018

¹¹² Ibid.

¹¹³ Ibid.

¹¹⁴ Ibid.

polisväsendet, historiskt sett inte har ingripit för att beskydda samhällsinvånare från nazistiskt våld.

Det är framförallt denna starka misstro gentemot det svenska rättssystemet och det västerländska demokratiska samhället som särskiljer dessa aktörer från de andra jag har lyft i tidigare kapitel. De är de enda som inte vill se en lösning som är förankrad i rättssystemet. Typen av retorik, speciellt den vi kan se hos ARNA och Ensam mamma röker, påminner om både Benjamins och Foucaults texter. Både dessa aktivister och Benjamin ser rättssystemet som något i grund och botten korrumpat, som ett system vilket är tillsatt för att upprätthålla makten hos den härskande klassen, vilket i slutändan också är anledningen till varför det måste nedmonteras för att rättvisa och jämlikhet ska kunna uppnås.

Perlenberg har till skillnad från de antifascistiska aktivisterna istället en väldigt hög tilltro till det svenska rättssamhället och till det demokratiska systemet. Han lägger ett stort fokus på att skydda och bevara demonstrationsrätten och yttrandefriheten, samt att dessa skall vara absoluta, även i de fall fascistiska åsikter framförs (vilka Perlenberg refererar till som "vedervärdiga" och "hat", dock ej fascistiska eller nazistiska), då samhället i annat fall blir precis likt det som NMR eftersträvar, odemokratiskt. Det är dock inte heller enligt Perlenberg rättssystemet som är det främsta skyddet emot fascismen, utan den liberala demokratin värderingar och dess förespråkare, som han uttrycker det: "de benhårda principernas ljus". Jag tolkar hans uttalanden som att han menar att fascistisk ideologi med självklarhet kommer tryckas undan så länge den får möta liberala demokratiska tankar.

På så sätt finns det en ytlig likhet mellan Perlenbergs retorik och den som används av de antifascistiska aktörerna i det att båda parter talar för att främsta skyddet gentemot fascism ligger i att övriga samhällsinvånare säger ifrån, det vill säga, att skyddet ligger utanför rättssystemet. Skillnaden ligger dock i att Perlenberg talar för en "massmobilisering" i form av liberala värderingar och tankar som motkraft till fascistiska värderingar, med andra ord, att övriga samhället gör ideologiskt motstånd mot fascister medan de anti-fascistiska aktörerna förespråkar en massmobilisering av människor som gör fysiskt och ideologiskt motstånd. Detta innebär dock inte att de anti-fascistiska aktörerna ställer sig emot ideal som yttrandefrihet. *Ensam Mamma Röker* säger, som nämnt ovan, att anti-fascistiskt motstånd är att försvara yttrandefrihet, då fascistiska organisationer vill nedmontera demokratin och dess

ideal.¹¹⁵ Denna retorik kan även kännas igen hos Jenny Bengtssons artikel: "Också en demokrati behöver kunna försvara sig själv."¹¹⁶

Något annat som framträder här är att polismästare Erik Nord och *Ensam mamma röker* använder samma typ av retorik när det kommer till vad en kan eller bör lagstifta. Staten kan exempelvis lagstifta handlingar som folk gör eller uttalanden som kan kategoriseras som hatbrott men en kan inte göra det olagligt att vara fascist, det vill säga staten kan inte göra en ideologi brottslig, åtminstone inte utan någon form av åsiktsregistrerande lagförändring. Däremot har de olika slutsatser kring vad lösningen på detta dilemma är. Erik Nord vill att ansvariga personer ser över lagstiftningen och eventuellt gör förändringar som förenklar gripandet av fascister som begår hatbrott, bland annat i termer av användandet av symboler och slagord som är kränkande, att rättsväsendet i större utsträckning börjar se hets mot folkgrupp som en kollektiv handling inte en individuell samt att ansvariga åklagare vågar driva processer som kan utvärdera de lagar vi har i Sverige. Han vill dock inte se en utveckling där fascister förhindras att demonstrera. *Ensam mamma röker* menar på samma sätt att en inte kan förhindra vad folk "är", eller vilken ideologi de sällar sig till, hur problematiskt denna ideologi än må vara. Däremot kan, och bör en, göra motstånd mot fascistisk ideologi genom att ta saken i egna händer och inte vänta på rättssystemet.

Slutligen vill jag lyfta hur de antifascistiska aktivisterna talar om fördelarna med det kollektiva i motdemonstrationer. Dolores La Concha, som nämndes ovan, inkluderade exempelvis självskrivna dikter i sin artikel. Följande är ett utdrag från den sista dikten:

They shall not pass
We are part of something bigger
Normalising antifascism
That's what we're doing today¹¹⁷

¹¹⁵ Ensam Mamma Röker. 22e april, 2016, <https://gatorna.info/threads/om-antifascism-och-att-inte-vanta-pa-polisen-908/> Hämtad 12/4-2018

¹¹⁶ Bengtsson, J. 24e mars, 2018, <https://www.etc.se/ledare/det-gar-inte-att-halla-pa-och-jamsa-med-nazister> Hämtad 26/4-2018

¹¹⁷ La Concha, D. 22e december, 2017, <https://gatorna.info/threads/kids-klezmer-and-black-block-göteborg-309-1135/> Hämtad 30/4-2018

Ett viktigt syfte med motdemonstrationen den 30e september är alltså enligt La Concha dels att protestera mot NMR men också att normalisera motstånd, att "normalisera antifascism". Att göra antifascism till något acceptabelt och beundransvärt samt till ett sätt att ta del av en större gemenskap. Att påvisa att det finns ett alternativ till det samhälle och den gemenskap som NMR står för och vill skapa. På så sätt kan en påvisa en enad front gentemot fascister både fysiskt och ideologiskt. Denna mening delas av de andra antifascistiska aktivisterna, då de alla framhäver fördelarna med gemensam handling, gemensamt ansvar och det kollektiva. *Ensam Mamma Röker* framhåller exempelvis solidariteten som går att finna i antifascistisk aktion, Stella talar om att mindre våld mot nazister behöver användas om motdemonstranterna är många och Andreas och Erik menar att den trygga gemenskapen som fanns på motdemonstrationen den 30/9 innebar att folk kunde följa sina "antifascistiska impulser". Vidare, menar Andreas och Erik, att man under dagen med motdemonstrationen kunde skapa bilden av ett antifascistiskt Göteborg och det folkliga antifascistiska motståndet mot det svaga, få och inkapabla NMR.

Del 3 Om hegemoniska förståelser och samtalet bortom NMR

I detta avsnitt ämnar jag att identifiera och analysera de hegemoniska och mothegegoniska förståelser som jag kunnat finna i mitt material, i syfte att besvara min andra frågeställning. Det har också inneburit att kritiskt granska dessa förståelser och de åtgärder/förhållningssätt som har föreslagits av de samhällsaktörer jag studerat. Tidigt i processen av att skriva denna uppsats funderade jag över huruvida debatten jag följde kunde anses vara en moralpanik, likt den Stuart Hall talar om i *Policing the Crisis*. Den tanken slog jag dock snart undan. För utgör inte fascister som demonstrerar och begår våldsbrott en legitim kris? Är det i så fall inte också rätt av stat och rättsväsende att agera och göra vad som krävs för att försöka hantera NMR utefter bästa förmåga? Svaret på dessa frågor är givetvis ja, det är en kris och ja, det är rätt. Vidare, är det inte rimligt att olika samhällsaktörer reagerar över NMRs ökade närvaro i offentligheten samt diskuterar hur samhället bör agera för att svara mot den utvecklingen? Att referera till samhällsdebatten om Nordiska motståndsrörelsen som en moralpanik i en *Policing the Crisis*-anda skulle därför vara problematiskt, eftersom det implicerar att den oro som det svenska samhället känner över nazister skulle vara överdriven eller missriktad. Frågorna som omger NMRs demonstrationer är uppenbarligen mycket angelägna för den svenska befolkningen, och med god anledning. Det går att se både på antalet motdemonstranter som närvarande under 30e september samt antalet samhällsaktörer som debatterar frågan i media. Även om jag kritiskt granskar de uttalanden som gjorts i relation till NMR och deras demonstration försöker jag därmed inte hävda att det är fel i sig att reagera eller diskutera NMRs demonstrationer eller att människor som gjort det har fallit in i en hysteri.

Med denna insikt bakom oss kan vi konstatera att utöver de exempel jag i föregående avsnitt lyft fram finns det givetvis både fler likriktade tankar som motsägande positioner, från människor med andra ideologiska ståndpunkter än de ovanstående. Från mitt resultat har jag dock kunnat visa att det finns mönster, kluster av förståelser kring hur samhället ska hantera NMR: att införa ett förbud, att införa restriktioner och massmobilisering/ej införa förbud. Inom dessa tre övergripande, åtskilda förståelser finns inbördes skillnader men även vissa likheter mellan de tre. En stor likhet är till att börja med att alla aktörer fördömer nazism och fascistisk ideologi. En kan också exempelvis se att de aktörer som förespråkar massmobilisering/ej förbud har gemensamma nämnare med både dem som vill förbjuda

NMR och de som vill införa restriktioner för organisationen. Likt politikerna från Kristdemokraterna, Soraya Post från F! och Jenny Bengtsson vill till exempel aktörerna som lyfts på *Gatorna.info* inte heller upplåta något utrymme för fascister i offentligheten. Detta ska dock inte åstadkommas genom någon form av statliga repressalier utan genom militans, mångfald, sammanhållning och massmobilisering av folket, vilket är retorik som används av alla röster i alla tre artiklar från *Gatorna*. En kan också se likheter mellan vänsteraktivisterna och exempelvis Erik Nord, Cwejman från *Göteborgsposten* och Perlenberg från *Expressen*. *Ensam mamma röker* är tydlig exempelvis tydlig med att hon inte tror på att förbjuda NMR från att demonstrera och att hon inte heller tror på att det går att förbjuda människors åsikter eller hela ideologiska ståndpunkter. Detta beror dock inte, enligt min tolkning, på att hon vill försvara fascistiska aktivisters yttrandefrihet eller rätt att demonstrera, vilket övriga ovannämnda gör. Det beror istället på att hon inte tror på rådande systems förmåga att hantera problemet med NMR och vidare att hon inte vill ge makt till staten att förbjuda politiska organisationer, då det i slutändan kommer drabba även vänsterorganisationer.

Alla aktörer diskuterar också i någon mån våld eller hotet om våld från NMR som en faktor att ta hänsyn till. Flera av dem som förespråkar ett totalt förbud mot NMR som organisation eller mot deras demonstrationer gör detta efter demonstrationen den 30e september, vilket kan tyda på att det är en retorik/uppfattning som uppkommit efter demonstrationen samt andra händelser som involverat NMR. Vidare förhåller sig en majoritet av de aktörer jag studerat till nazismens tidigare historia i sina resonemang, antingen andra världskriget eller tidigare svensk nynazism. På så sätt drar de en parallell mellan nazismens brott historiskt och organisationen NMR idag och det är tydligt att denna historia, både NMR:s och tidigare nazism, påverkar aktörernas uppfattning av hur nazism borde hanteras idag. Debatten om NMR är alltså inte frikopplad utan hänger samman med vilka tidigare bilder aktörerna har av fascism och nazism. I Halls termer av att det konkreta är kondenserat så kan en på så sätt se att NMR:s demonstrationer symboliserar något mer än organisationens handlingar och politiska ståndpunkter idag och i tiden runt den 30e september. Erik Nord nämner "partidagarna i Nürnberg" som en slags referenspunkt får när NMR:s framtoning har gått för långt och exempelvis Ebba Busch Thor, David Lega och Jenny Bengtsson talar också explicit om de fruktansvärt konsekvenser som ohindrad nazism tidigare har resulterat i.

Det handlar dock inte bara om att aktörerna själva ser kopplingen mellan NMR och andra världskrigets nazi-regim utan även att flera av dem menar att NMR med flit anammar en framtoning och ett symbolspråk som ska väcka associationer till 30-40-talets Tyskland, bland annat för att de menar att NMR vill skrämmas. Det är därför användandet av tyrrunan och dess kopplingar till tidigare nazism blir problematisk enligt vissa av aktörerna. Det är också därför NMR, enligt KD:s politiker, demonstrerar under bokmässan (för att hänvisa till nazi-regimens bokbål)¹¹⁸ och, enligt Jenny Bengtsson, vill tåga förbi en synagoga under Yom Kippur (för att skrämma och provocera Göteborgs judiska invånare).¹¹⁹ Detta historiska arv presenteras alltså som något som alla är medvetna om.

Även om det finns både inbördes skillnader och likheter mellan dessa tre olika förhållningssätt finns det dock bland dessa tre vidare två kluster av förståelser som går att identifiera. Den första, vilken representeras av majoriteten av de aktörer jag studerat, att nazistiska organisationer som NMR på olika sätt ska hanteras av rättssystemet, det vill säga, genom förbud eller restriktioner av deras demonstrationer med hänvisning till föreslagna nya eller redan existerande lagar, som polisen och rättsväsendet sedan ska implementera, och som ska se till att de förmodade effekterna fascistiska organisationer har på samhället blir så få som möjligt. Detta eftersom det fortfarande finns en tilltro till att den västerländska demokratin och rättssystemet fungerar, och att de är värda att försvara. Den andra att NMR ska hanteras genom en massmobilisering av motdemonstranter som gemensamt visar sitt missnöje. Perlenberg, som jag kategoriserade bland dessa sistnämnda aktörer i min redovisning av mitt material, räknar jag dock inte bland dem som förespråkar massmobilisering, eftersom han i slutändan var nöjd med hur rättssystemet agerade under den 30e september och inte ansåg att några ytterligare åtgärder borde genomföras.

Av dessa två kluster är de förstnämnda som sagt i majoritet, trots det som påvisats finns inbördes delade meningar bland dessa aktörer samt trots att de kommer från olika politiska/ideologiska bakgrunder och/eller samhällspositioner. De aktörer som ingår i detta första kluster vilka lägger sin tilltro till det svenska rättssystemet tillhör alla media och

¹¹⁸ Busch Thor, E & Lega, D. 30e september, 2017, <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/QQ238/gor-det-kriminellt-att-vara-med-i-nmr> Hämtad 3/5-2018

¹¹⁹ Bengtsson, J. 24e mars, 2018, <https://www.etc.se/ledare/det-gar-inte-att-halla-pa-och-jamsa-med-nazister> Hämtad 26/4-2018

maktinnehavare, det vill säga journalister, poliser, rättsväsende och politiker. Deras ståndpunkter har också yttrats i någon form av offentliga sammanhang, så som seminariet mellan Christer Mattson och Erik Nord, eller i väletablerade nyhetstidningar som *Aftonbladet* och *Expressen*. De som förespråkar massmobilisering och som har liten eller ingen tilltro till rättssystemets förmåga att hantera fascism har jag funnit i alternativa medier, med en uttalad anti-kapitalistisk, regimkritisk, politisk agenda.

Jag identifierar således denna förstnämnda förståelse i gramscianska termer som hegemonisk, då den dels yttrats av en majoritet av de aktörer jag studerat samt dels på grund av att de uttryckts av just maktinnehavare, ideologiska producenter och reproducenter samt av journalister. Den andra identifierar jag som mothegegonisk, dels för att den inte yttras av maktinnehavare och dels för att de aktörer som förespråkar den ämnar att skapa eller åtminstone påvisa ett alternativt förhållningssätt till hur samhället och Sveriges medborgare ska hantera NMR. Att dessa aktörer inte har en tilltro till statens eller rättsväsendets förmåga att bemöta NMR innebär dock inte att de nödvändigtvis har en öppet fientlig inställning till exempelvis polis eller regering, något som blir tydligast i artikeln av Dolores La Concha. De skriver däremot från en sådan ideologisk ståndpunkt att det är den liberala demokratin i sig som dels är orsaken till rasistiskt och klassbaserat förtryck och exploatering och dels antingen är oförmögen eller obenägen att på riktigt stävja fascistiska organisationer. De väljer istället att inte sälla sig eller känna tilltro till rådande system eller dess värderingar, utan gör motstånd mot och visar sitt förakt mot fascister genom att demonstrera och solidariserar sig med likasinnade. ARNA och *Ensam Mamma Röker* talar dock mer explicit om att både liberalismen och fascismen måste bekämpas och ARNA om att folk under motdemonstrationen visar sitt missnöje både mot fascismen och den liberala demokratin.

En majoritet av aktörerna jag studerat förhåller sig, tar upp och/eller tar hänsyn till demokratiska värderingar som yttrandefrihet och demonstrationsfrihet när de ska komma fram till sina slutsatser. En central fråga blir: hur ska den liberala demokratin skydda sig mot fascism, och helst, utan att göra våld på sig själv? Här finns det, som vi har kunnat se i mitt material, två övergripande hegemoniska förståelser samt en mothegegonisk förståelse.

De två första, förbud och restriktioner, är i konflikt med varandra men är även fulla av inbördes ambivalenser. Ett alternativ är att förbjuda NMR och därmed göra våld på

grundläggande liberala, demokratiska värderingar som yttrandefrihet och demonstrationsfrihet, något som enligt Perlenberg och Nord vore oacceptabelt. Kristdemokraterna försöker mildra den effekten genom att poängtera att det inte är fascistiska åsikter som ska förbjudas samt att organisationen i sig inte ska förbjudas men att allt samröre med eller deltagande i NMRs aktiviteter ska kriminaliseras.¹²⁰ Bengtsson och Post gör sig i kontrast inga sådana betänkligheter, då det i deras debattartiklar prioriteras högre att skydda medborgare och det demokratiska systemet mot fascism. I Posts artikel menar hon exempelvis att nazism inte är en åsikt och att NMR inte är acceptabla i ett demokratiskt samhälle och därför heller inte bör ha åsiktsfrihet. Bengtsson menar på samma sätt att NMR inte bör ges något utrymme. Båda två hänvisar till utländska samfund, Post till ECRI vars rapport bland annat kritiserar svenska myndigheters arbete mot hatbrott och Bengtsson till FNs internationella konvention som Sverige förbundits sig att följa, och påvisar på så sätt att Sverige även har ett internationellt sammanhang att förhålla sig till i dessa frågor. Dessa skyldigheter och inställningen att nazism är oacceptabelt trumfar därmed yttrande-, åsikts- och demonstrationsfriheten när det kommer till NMR.

Ett andra alternativ är att inte förneka NMR deras yttrande-, åsikts- och demonstrationsfrihet, men de som förespråkar att fascister ska få demonstrera menar samtidigt inte att detta ska få göras villkorslöst. På så sätt kan en "skydda" dessa viktiga värderingar men samtidigt hantera NMR, genom att fälla dem i sådant fall de begår andra brott så som brott mot ordningslagen eller i de fall enskilda individer begår vad man bedömer som hets mot folkgrupp, exempelvis genom att använda tyrrunan, genom att säga vissa slagord eller använda ett visst kroppsspråk. Erik Nord pratar som nämnt särskilt mycket om detta under samtalet med Christer Mattson men även åklagare Jonas Martinsson och statsminister Stefan Löfven talar om att införa ett förbud av tyrrunan. I det hamnar de i en motsägelsefull position som exempelvis Cwejman från *Göteborgsposten* och Eric Rönnegård inte gör. Vilken fascistisk, vit makt-politik existerar som inte innefattar någon form av vit överhöghet, förtryck eller diskriminering av marginaliserade grupper? Hur ska NMR demonstrera eller genomföra aktiviteter på ett sätt som inte utgör hets mot folkgrupp när deras partiprogram är skrivet utifrån en nationalsocialistiskt och rasideologisk utgångspunkt? Hur kan det vara ett större problem att en enskild NMR-aktivist använder sig av tyrrunan än att hen demonstrerar för att införa en

¹²⁰ Det är dock svårt att se hur detta inte skulle innebära i effekt ett totalt förbud

fascistiskt diktatur, i synnerhet när det är allmänt känt att tyrrunan är en symbol för just den politik hen förespråkar. Resonemanget är inte logiskt och påvisar också hur lätt det är för NMR att undkomma sådan lagstiftning genom att helt enkelt byta symboler, uniformer eller slagord, en problematik som Erik Nord själv påpekar finns i det samtal han deltog i i oktober 2017. Cwejman och Rönnegård undviker denna godtycklighet som finns i bedömningen av hets mot folkgrupp genom att istället hänvisa till användning av ordningslagen. Att hänvisa till ordningslagen innefattar dock sin egna problematik, vilken jag ska behandla i ett kommande nedan.

Trots dessa ambivalenser och motstridigheter finns det ändå hos en majoritet av aktörerna en tydlig och stark tilltro till den liberala demokratin. Perlenberg talar varmt om dess principer:

Det är inte demokratin som inte maktar med att bli ifrågasatt - det är illiberalismen, den främlingsfientliga fåfången och rädlans mörka intolerans som räds de behårdade principernas ljus. Det är först när våra lagstadgade principer gällande pluralitet, mångfald, mötes- och yttrandefrihet testas i skarpt läge som vi vet vad de är värda.¹²¹

Tilltron är så stark att det nästan tycks som att den liberala demokratin, enligt Perlenberg, på egen hand kommer lösa problemet med fascism, eftersom fascistisk ideologi inte kommer klara av att på riktigt mötas mot "de behårdade principernas ljus." och även om den skulle kunna utmana liberal ideologi är konsekvenserna av att göra våld på liberalismen och dess värderingar värre än att fascisterna får utrymme. Resonemanget kan liknas vid de tidigare kommunister som Poulantzas går i polemik mot, som föreställde sig att fascismen är ett bevis på kapitalismens sista dödsryckningar. Är dock liberalismen och kapitalismen så väsensskilda som Perlenberg vill påskina?

Om kapitalism och rasism

Den historiska och nuvarande förhållandet mellan fascism, patriarkat, vit rasmaktordning och kapitalism är mångfacetterad och komplex, och av sådan karaktär att en inte med enkelhet kan beskriva de nyanser som särskiljer dessa relationer. Jag är av den bestämda uppfattningen att det inte är korrekt att studera fascism och kapitalism som två väsensskilda ideologier med fundamentalt motsatta mål, på samma sätt som jag inte heller anser rasism, klassförtryck och

¹²¹ Perlenberg, C. 25e september, 2017, <https://www.expressen.se/gt/ledare/csaba-perlenberg/darfor-hade-bade-erik-nord-och-forvaltningsratten-ratt/> Hämtad 2/5-2018

patriarkalt förtryck vara väsensskilda maktstrukturer. Kapitalismen är i själva verket beroende av den exploatering och den sociala stratifiering som dessa maktstrukturer resulterar i för att fungera, och dessa maktstrukturer är också desamma vilka fascismen bygger sin politik på. Genom att använda en intersektionell analys kan en på samma sätt också se hur sammansvetsade rasism, klassförtryck och patriarkatet är. För att kunna analysera fascismen i vårt samhälle med komplexitet är det vitalt att fråga sig hur dessa strukturer och ideologier fungerar parallellt med varandra och hur de samspelar med varandra. Med andra ord, jag menar inte att kapitalismen och fascismen är en och samma eller att den härskande, borgerliga klassen är av fascistisk karaktär utan att fascistiska organisationer som NMR samspelar med och drar nytta av de rådande tingens ordning och vice versa.

Att påstå att rasism och kvinnoförtryck skulle ha sitt ursprung i kapitalismens framgång skulle vara vårdslöst eftersom patriarkatet och rasförtryck bevisligen funnits långt längre än det kapitalistiska samhället, men uppkomsten den moderna uppfattningen av ras/etnicitet och kön, och hur dessa exploaterande, förtryckande strukturer tar sig uttryck, är i högsta grad sammankopplad med kapitalismen. Barbara Jeanne Fields, professor i amerikansk historia, skriver i artikeln *Slavery, race and ideology in the United States of America*¹²² om vanliga, felaktiga, antaganden som görs bland annat av forskare i USA angående ideologi kring ras/etnicitet. Ett av dem är antagandet att situationer som involverar människor med europeiskt eller afrikanskt ursprung främst ska kategoriseras som "race relations". Aktörer bakom det amerikanska slaveriet, menar Fields, ägnade sig exempelvis inte huvudsakligen åt att skapa en vit rasmaktordning utan åt att producera varor och vinst i form av socker, tobak och bomull. Hon använder sig av samma logik som den franska, feministiska teoretikern Monique Wittig gör i sin text *The Category of Sex*:

"For there is no sex. There is but sex that is oppressed and sex that oppresses. It is oppression that creates sex and not the contrary. The contrary would be to say that sex creates oppression, or to say that the cause (origin) of oppression is to be found in sex itself, in a natural division of the sexes preexisting (or outside of) society".¹²³

Ras är enligt Fields inte en biologisk realitet och ej heller en förklaring till historiska skeenden, så som slaveriet, utan uppkom som en ideologi för att rättfärdiga exploatering,

¹²² Fields, 1990

¹²³ Wittig, 1996, s. 26

kolonisering och förtryck. Eftersom ras inte är biologiskt förutbestämt kan inte heller rasistiska fördomar vara det. Andra tolkningar skulle innebära att en essentialiserar förtryck, och gör ras till något som är frikopplat från historiska skeenden. Att se ras som en ideologi kommer vidare med fördelen att det därmed finns potential till förändring. Fields lyckas också vända på den vanligtvis okritiserade uppfattningen att människor som anses underlägsna lättare utsätts för förtryck, och menar att synen på en grupp människor som underlägsna kommer först efter ett systemiskt förtryck redan är etablerat. Ras blev under slaveriets uppkomst förklaringen till varför vissa människor kunde förnekas de rättigheter som var självklara för andra.¹²⁴

Även om ras sedan kom att ses som en biologisk realitet så kunde ras inte endast förklaras med biologi vid denna tidpunkt, utan den ojämlikhet som rådde ansågs vara förordnad av Gud, precis som patriarkalt förtryck och klassförtryck ansågs vara. Via denna typ av ideologi kunde rasistisk exploatering fortgå. Fields lyfter dock ett varningens finger för att se modern rasistisk ideologi som ett arvegods från förr. Ideologier har inte agens och det lever inte sitt eget liv, och rasism idag är därmed inte ett resultat av dåtidens rasism utan ett resultat av att vi fortsätter producera och reproducera rasistisk ideologi. Det är inte bara människor i rasistiska och fascistiska grupperingar som står för detta, enligt Fields, utan också de forskare och maktinnehavare som ersätter ord som beskriver verkliga historiska händelser och deras ursprung i maktstrukturer, som slaveri, förtryck och exploatering med värdeneutralt kodade ord som skillnad och mångfald.¹²⁵

Rasism har dock inte bara sammankopplats med kapitalism på grund av hur exploatering av rasifierade människor tar sig uttryck utan även hur motståndet tar sig uttryck. W.E.B du Bois, sociolog, historiker och medborgarrättskämpe, var banbrytande i sin analys när han i *Black Reconstruction in America*, först publicerad 1935, beskrev slavupproren som en generalstrejk, då svarta slavar under upproren undanhöll den arbetskraft som vita slavägare dittills våldsamt utnyttjat. Dessa uppror gjorde alltså både motstånd mot rasistiskt förtryck samt hade en arbetsrättslig dimension. Han menar vidare att rasism var en drivande faktor i vad som hindrade vita arbetare från att enas med svarta forna slavar i gemensam sak

¹²⁴ Fields, 1990

¹²⁵ Ibid.

gentemot den vita borgarklassen, vilket i sin tur inte bara möjliggjorde för den amerikanska regeringen att införa Jim Crow-lagar, med dess fruktansvärda rasistiska konsekvenser, utan även bestämmelser som försvårade tillvaron för fattiga arbetare oavsett hudfärg.¹²⁶ Även den marxistiska feministen Silvia Federici menar i *Caliban and the Witch* att rasistiska hierarkier konstruerades under 1640-tal för att stävja de allianser som redan hade börjat ta form mellan vita och svarta kontraktstjänare. Bland annat fräntogs svarta personer rättigheter de tidigare åtnjötit och äktenskap mellan svarta och vita människor förbjöds.¹²⁷ Förutom att splittra människor som i mångt och mycket hade samma intressen, det vill säga underklass av alla hudfärger, facilitera koloniseringen av Amerika och förslavning av svarta afrikaner gav detta också de tidigare av etnicitet och materiell status åtskilda vita européerna en gemensam biologisk och kulturell identitet att samlas kring.

Att se rasism och rasistiskt förtryck som något biologiskt betingat, det vill säga att rasistiskt förtryck skulle vara något som rasifierade människor är biologiskt ödesbestämda till och rasism som något essentiellt inneboende hos vita människor, är att frikoppla de materiella och ekonomiska omständigheterna som ledde fram till att vi idag lever i en värld med rasism. Den moderna föreställningen av "ras" är i högsta grad sammankopplade med den imperialism och kolonialism som med nödvändighet skapade subjekt vilka kunde exploateras. Detta resonemang går också att relatera både till Foucault och Benjamin i avseendet att det västerländska rättssystemets karaktär enligt dem inte heller exempelvis är ett resultat av att människor successivt blivit "godare" eller är del av en naturlig historisk process, utan är kopplat till rådande maktstrukturer och uppbyggt i den härskande klassens intresse. Om rasistiskt förtryck och exploatering från början var avgörande för uppbyggnaden av kapitalistisk ekonomi och politik och rasistisk ideologi fortsätter produceras och reproduceras i dagens samhälle, hur kapabel blir den västerländska demokratin att hantera rasistiska och fascistiska organisationer? Går det att förvänta sig att rättssystemet ska kunna hantera fascism när samma rasism de förespråkar är inbyggd i de fundament som vårt samhälle idag bygger på?

¹²⁶ du Bois, 2013

¹²⁷ Federici, 2004

Om brytningstid

Tydligt blir att Nordiska motståndsrörelsen utmanar västerländsk demokrati och liberala värderingar som yttrandefrihet, demonstrationsfrihet och åsiktsfrihet, dels bokstavligen eftersom de vill nedmontera det rådande demokratiska systemet och skapa ett nytt styre i rasideologiska och nationalsocialistiska tecken¹²⁸ och dels genom att de tvingar resten av samhället att diskutera och omförhandla lagar som utgör några av grundstenarna i den moderna demokratin. NMR tänjer på gränserna och tvingar samhället att fråga sig: hur ska vi beskydda demokratin? Även om, som jag skrev i inledningen av detta kapitel, en inte bör se samhällsdebatten om NMR som en moralpanik är det rimligt att hävda att diskussionen som har förts om NMR det senaste året är del av ett större politiskt, ideologiskt beskaffat samtal, så som Stuart Hall et al också menade i *Policing the Crisis*, och att vi i själva verket även bevittnar en kris av ett annat slag: Den liberala hegemonins och de liberala värderingarnas kris.

Jag vill argumentera för att vi i Sverige och i västvärlden lever i en brytningstid, vilket bland annat visas genom den utveckling av högerextrem politik som vi ser i Sverige, Europa och USA, som jag i korthet presenterade i min inledning. Vi kan dock också se ökade samhällsklyftor som började redan för 35 år sedan men som de senaste tio åren ökat på flera olika sätt. Från fackförbundet LOs rapport *Den ekonomiska ojämlikheten i Sverige* från 2016¹²⁹ går att läsa att Sverige är det land av alla länder inom OECD vars ekonomiska klyftor ökar mest. Sedan tidigt 1980-tal har den ekonomiska ojämlikheten i Sverige ökat kontinuerligt, något som också en majoritet ser som negativt. Ginikoefficienten för den disponibla inkomsten har under tidsperioden tidigt 1980-tal tills idag ökat från 0.20 till 0.33. I synnerhet har inkomstskillnader drabbat vissa grupper mer än andra:

De ökade inkomstskillnaderna i Sverige under de senaste decennierna har drabbat vissa grupper speciellt hårt. Bland ensamstående (framför allt kvinnor) med barn och utrikes födda har både andelen med relativt sett låg ekonomisk standard ökat och den genomsnittliga relativa inkomsten minskat. När utvecklingen av de disponibla inkomsterna studeras för olika utbildnings- och

¹²⁸ Expo. 17e april, 2018, <https://expo.se/fakta/wiki/nordiska-motst%C3%A5nds%C2%ADr%C3%B6relsen>
Hämtad 13/5-2018

¹²⁹ LO. 2016, [http://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_den_ekonomiska_ojamlikheten_i_sverige_pdf/\\$File/Den_ekonomiska_ojamlikheten_i_Sverige.pdf](http://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_den_ekonomiska_ojamlikheten_i_sverige_pdf/$File/Den_ekonomiska_ojamlikheten_i_Sverige.pdf) Hämtad 14/5-2018

sysselsättningsgrupper skiljer sig denna också mycket. Icke-förvärvsarbete, såsom sjuka och arbetslösa, samt personer med jämförelsevis kort utbildning, har upplevt en mycket svag utveckling av disponibelinkomsten, framför allt under 00-talet.¹³⁰

Denna utveckling är inte unik för Sverige. I de allra flesta OECD-länder har inkomstskillnaderna ökat men i Sverige har de ökat särskilt mycket. Inkomströrligheten är i sin tur generellt sett stor i Sverige men rörligheten hos de rikaste och de fattigaste i samhället är mycket liten, vilket innebär att familjebakgrund har mycket stor betydelse för enskilda personers framtida inkomst.¹³¹ Statistiska Centralbyrån bekräftar att inkomstskillnaderna har ökat och har också kunnat visa att det finns stora regionala skillnader när det kommer till inkomst, att fler arbetar högre upp i åldrarna (22% arbetade vid 66-års ålder 2000 i jämförelse med 43% 2015) samt att fler personer idag har låg levnadsstandard (14,8% 2015) än för fem år sedan (10,1% 2010).¹³²

Studieförbunden kunde hösten 2017 vidare visa att nära hälften av alla svenska medborgare mellan 18-29 år skulle föredra att experter styrde Sverige framför regeringen. Totalt för hela undersökningen ser 4 av 10 att ett teknokratis styre skulle vara bra eller mycket bra. 9% skulle i sin tur tycka att det vore bra med en ensam, stark ledare som styrde landet. En överväldigande majoritet är dock positivt inställda till ett demokratiskt styrelseskick. Samtidigt upplever 75% av alla tillfrågade att demokratin är något eller allvarligt hotad. Slutligen anser 9 av 10 att "samhället stöttar organisationer som arbetar för att utveckla och stärka demokratin" och 55% säger sig vara intresserade av att själva på fritiden engagera sig för att stärka den svenska demokratin.¹³³ David Samuelsson, generalsekreterare för

¹³⁰ Ibid.

¹³¹ LO. 2016, [http://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_den_ekonomiska_ojamlikheten_i_sverige_pdf/\\$File/Den_ekonomiska_ojamlikheten_i_Sverige.pdf](http://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_den_ekonomiska_ojamlikheten_i_sverige_pdf/$File/Den_ekonomiska_ojamlikheten_i_Sverige.pdf) Hämtad 14/5-2018

¹³² SCB. 31e januari, 2017, <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/hushallens-ekonomi/inkomster-och-inkomstfordelning/inkomster-och-skatter/pong/statistiknyhet/inkomster-och-skatter-inkomstrappport-2015/> & SCB. 31e januari, 2018, <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/hushallens-ekonomi/inkomster-och-inkomstfordelning/inkomster-och-skatter/pong/statistiknyhet/slutliga-inkomster-och-skatter-2016/> & SCB. 29e juni, 2017, <http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/hushallens-ekonomi/inkomster-och-inkomstfordelning/inkomster-och-skatter/pong/statistiknyhet/slutliga-inkomster-och-skatter-2015/> Hämtade 14/5-2018

¹³³ Studieförbunden. 2017, http://studieforbunden.se/app/uploads/2017/11/Studieforbunden_Tillstandet-i-demokratin_webb.pdf Hämtad 14/5-2018

Studieförbunden, skriver i sin tur i en debattartikel den 5e oktober 2017 att främlingsfientliga, populistiska krafter ökar medan politiska partier tappar medlemmar.¹³⁴ Dessa faktorer indikerar sammantaget att det hos det svenska folket finns ett starkt demokratiskt intresse men att tilltron till politiker och till nuvarande styrelseskick med regering har minskat.

I ett samhälle där både liberal demokrati och liberala värderingar är i en brytningstid, det vill säga är i ett osäkert läge och under omförhandling, där klassklyftor ökar och där fler och fler tappar tilltron till det rådande politiska systemet, blir det således viktigt att skapa ett försvar som står emot attacker oavsett vilken riktning det kommer ifrån. Att hantera NMR på rätt sätt kan således, med inspiration från *Policing the Crisis*, ses som ett sätt för den härskande klassen att reagera på denna brytningstid genom att befästa och försvara de ideal som ligger den liberala demokratin nära. Detta ska vidare göras via de redan etablerade institutionerna och lagarna. Om en utgår ifrån att den liberala demokratin inte är förmögen eller benägen att helt stävja fascistisk ideologi så måste organisationer som NMR förhindras genom att hitta anledningar att förbjuda dem som inte berör lagar som är grundläggande för liberalismen, så som yttrandefriheten. Det tar sig i uttryck genom att de samhällsaktörer jag har studerat istället hänvisar till ordningslagen eller till att enskilda aktivister från NMR skall fällas för att de bär vissa symboler, vissa uniformer, yttrar vissa slagord eller marscherar på ett visst sätt, eller att man exempelvis som kristdemokraternas representanter hävdar att man inte vill förbjuda åsikterna eller organisationen i sig, utan endast samröre med NMR.

Likt författarna i *Policing the Crisis* tror jag inte att dessa tendenser att förespråka ökade resurser till polisen eller att förespråka för ett samhälle av lag och ordning är del av en konspiration orkestrerad av maktinnehavarna i den liberala demokratin. Däremot kan det tolkas som ett led i att försvara den egna maktpositionen i ett stadie där den är i kris och där den blir utmanad och ifrågasatt. Vilka är det vi ser som främst får uttala sig i dessa frågor i media och offentliga samtal? Det är polisen, åklagare, politiker och journalister. Bilden som speglar debatten speglar alltså också dessa aktörer. Vad kan en då vidare säga om varför debatten kring nazisters rättigheter till yttrandefrihet och demonstrationsfrihet blommade upp under de senaste åren och blev så levande? Jo, delvis måste en konstatera att det var för att NMR utökade sina aktiviteter innan demonstrationen 2017, tog plats i det kollektiva

¹³⁴ Samuelsson, D. 5e oktober, 2017, <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/WnGeG/varannan-ung-politiker-ska-inte-styra-sverige> Hämtad 14/5-2018

medvetandet och därmed blev en diskussionspunkt på samhällsagendan samt att fascism är ett legitimt samhällsproblem som måste behandlas. Delvis handlar det dock också om att de samhällsaktörer jag studerat också förhåller sig till en större diskussion om det historiska arvet av fascism och grundläggande demokratiska värderingar som ska gälla för alla svenska medborgare. Debatten, det konkreta som kondenserat, handlar alltså om något större än bara NMR i sig.

Del 4 Om begränsningar, våld och mothegegoniska alternativ

I denna sista analytiska del ämnar jag behandla min sista frågeställning, det vill säga, hur kan en förstå och tolka dessa övergripande förståelser som vi nu konstaterat finns? När Hall et al talade om det konkreta som kondenserat i debatten om personrån i 60-talets Storbritannien talade de också som sagt om vilka konsekvenser denna förde med sig, exempelvis misstänkliggörande och diskriminering av svarta, unga män och hårdare straff för personrån. I den andan ville även jag fråga mig vilka konsekvenser debatten om och de hegemoniska förståelserna av NMR:s demonstrationer kan tänkas ha idag och i framtiden. I föregående kapitel kunde det som sagt konstateras att det finns en hegemonisk förståelse kring hur samhället bör hantera NMR: mer eller mindre hårdför grad av statliga repressalier gentemot organisationen och deras demonstrationer. Jag vill därför nu gå vidare genom att utifrån Foucaults *Discipline and Punish* och Benjamins *Försök till en Kritik av Våldet* diskutera och kritiskt granska de diskurser som förs och de åtgärder som föreslås. Går det redan att se huruvida samhället rör sig åt något visst håll i frågorna kring yttrandefrihet, demonstrationsfrihet och statliga repressalier gentemot "oönskvärda" politiska organisationer? Vilka begränsningar och normer målas upp? Hur diskuteras våld? Hur kan en förstå massmobilisering som mothegegoniskt alternativ till rättssystemet?

Begränsningar och normalisering

Den kategori av aktörer som vill införa olika restriktioner för NMR finner jag intressant då de befinner sig i ett slags mellanläge. Jag vill i detta avsnitt diskutera Cjewmans och Erik Nords uttalanden i relation till de begränsningar de sätter upp, inte bara för NMR i synnerhet utan även för demonstrationer i allmänhet.

Så här uttryckte sig Cjewman angående störningarna som NMR:s demonstration och motdemonstrationen innebar:

Ett demokratiskt samhälle ska givetvis tillåta demonstrationer, men det ska inte ske på bekostnad av att ordningen störs så till den milda grad att folk inte vågar röra sig i närheten av Sveriges största bokmessa. Låt inte dagens händelser bli årligen återkommande.¹³⁵

¹³⁵ Cjewman, A. 30e september, 2018, <http://www.gp.se/ledare/cjewman-sveriges-polisk%C3%A5r-ska-ha-tack-1.4686812> Hämtad 24/4-2018

Begränsningar på demonstrationsrätten ska alltså inte göras med demonstranternas åsikter i åtanke utan skall införas med hänsyn till ordning i staden, vilken både nazistiska demonstranter och motdemonstranter stör. Lagen om hets mot folkgrupp nämns inte av Cjewman. Att propagera för en fascistisk ideologi konstituerar alltså inte i sig en störning eller ett brott mot ordningslagen, utan ytterligare omständigheter som att framkomligheten försämras eller människor eventuellt skräms bort. Detta innebär att det enligt Cjewman är orimligt att människor inte vågar röra sig i stadskärnan om det är stora demonstrationer som stör ordningen men inte ett problem att människor blir rädda av att en fascistisk organisation proklamerar sina budskap offentligt.¹³⁶ Demonstrationer ska alltså finnas i demokratiska samhällen men helst inte synas eller höras för mycket, i synnerhet inte så att de hindrar människor från att besöka eller delta i bokmässan. Är det bara innerstaden och de människor som rör sig där som inte borde bli störda? Vilka människor i periferin är det i så fall som ska utsättas för NMR i innerstadens ställe?

Vidare talar Erik Nord också för att NMR borde kunna demonstrera på ett " normalt sätt": "... och så säger vi till de andra att nu tar ni bort flaggorna och nu får ni ha ett normalt demonstrationståg". Resonemanget att demonstranter ska bete sig " normalt" under demonstrationer borde för dessa två aktörer rimligtvis i så fall gälla för alla demonstrationer, oavsett vad dess syfte eller budskap är. I ljuset av detta frågar jag mig dock hur en avgör vad som inte stör och vad som är ett normalt demonstrationståg? Är en demonstration skyddad så länge inte trafiken i innerstaden störs eller så länge ingen människa blir skrämmd? Är alla åsikter skyddade så länge de framförs på rätt sätt? Jag frågar mig även: är inte syftet med demonstrationer i någon mån att störa, att lyfta en fråga till det kollektiva, samhällsliga medvetandet, att göra sig just obekväma i relation till status quo? Går det inte också att ifrågasätta idén av att det finns en gemensam bild i samhället av vad en normal demonstration är? Den typ av retorik som Cjewman och Nord använder sig av gör anspråk på att fastställa en norm kring hur demonstrationer borde gå till och hur de bör se ut, samtidigt som de förespråkar den absoluta rätten till yttrandefrihet och demonstrationsfrihet. I termer av Foucaults teorier om kunskapsregimer kan vi se hur Cjewman och Nord här etablerar och befäster gränser kring hur människor får agera och uttrycka sina åsikter.

¹³⁶ Vilka människor som ska upplåta sina områden till demonstranter så att människor som rör sig i stadskärnan eller besöker bokmässan framgår inte heller.

Det huvudsakliga problemet samhället bör se med NMR borde dock rimligtvis inte vara att de stör ordningen i staden, att de går i takt eller använder vissa symboler, utan politiken de förespråkar. Kan fascism bli acceptabel och inte straffbart i samhällets ögon så länge fascistiska aktivister beter sig på rätt sätt och inte stör i innerstaden? Än en gång, utgör inte fascism redan ett brott och ett hot mot andra?

Vad som är mest beklämmande men den här typen av retorik är dock givetvis inte hur nazister eventuellt kommer påverkas utan implikationerna för resterande samhälle. En påminns här om hur Foucault talar om fogliga kroppar, internaliserad självdisciplin och den yttre, kontrollerande blick som finns på oss medborgare. Om polisväsendet som myndighet med rätt att gripa, utöva våld och frihetsberöva ska avgöra vad som konstituerar en störning och ett "normalt" demonstrationståg innebär det också att alla som deltar på demonstrationer måste självdisciplinera sig och tvingas in denna konstanta självreflektion över huruvida vi passar in i vad som anses vara normalt. Det förutsätter också att man går med på att demonstrationer inte ska störa, att de inte ska vara något utöver det normala.

Våld

Jag vill i detta avsnitt speciellt fokusera på de uttalanden om våldsanvändande som görs av de kristdemokratiska politikerna Ebba Busch Thor och David Lega:

Men nazismen har genom sin romantisering av våldet och massans disciplin alltid kunnat locka till sig nya anhängare. De flesta lämnar rörelsen med djup ånger men under tiden i den nära medlemmarnas längtan efter att få dominera. Denna längtan emanerar därför ofta ut i våld. Vare sig misshandel, bombningar och mord ryggas naziströrelsen tillbaka inför.

Faktum är att Nordiska motståndsrörelsens (NMR) själva i sina egna handböcker beskriver våld som moraliskt riktigt och understryker att en god medlem nyttjar våld i politiska syften.¹³⁷

Som jag tidigare skrivit fördömer förvisso Busch Thor och Lega nazistisk ideologi men det är framförallt NMR:s "våldsbejakande" natur som gör att dem anser att samröre med NMR bör förbjudas och för dessa syften bör också ny lagstiftning implementeras. En poäng som flera andra aktörerna jag valt att lyfta gör är dock att det redan, enligt dem, finns tillräcklig lagstiftning för att kunna förhindra NMR att demonstrera, både internationell som Sverige har förbundet sig till och inhemsk, så som hets mot folkgrupp, hatbrott och ordningslagen. Att använda sig av våld och hot som politisk organisation är också redan förbjudit enligt lag, eftersom våld och hot är redan är olagligt oavsett om det utförs i politiska syften eller inte. Ordet våldsbejakande är intressant i sin vaghet:

Det innebär alltså inte att människor inte har rätt att tycka vad man själv önskar, eller ett förbud mot själva organisationen. Det vet vi inte fungerar utan bara leder till att nya skapas. Utan det innebär att själva understödandet av en våldsbejakande rörelse blir straffbart för den enskilde.¹³⁸

Om användandet av våld redan är förbjudet och nazistisk ideologi inte ska förbjudas eftersom människor har rätt att tycka vad de vill, varför är det då inte acceptabelt att tycka att våld är rimligt att använda i politiska syften? Hur är det inte att förbjuda åsikter? Vidare, vad är nazistisk ideologi om inte våldsamt och en uppmaning till våld mot andra människor? Vilka aspekter av fascism är inte "våldsbejakande"? Varför behövs ytterligare lagstiftning för att komma åt den typ av problematik Busch Thor och Lega nämner? Eftersom Busch Thor och

¹³⁷ Busch Thor, E & Lega, D. 30e september, 2017, <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/QQ238/gor-det-kriminellt-att-vara-med-i-nmr> Hämtad 3/5-2018

¹³⁸ Ibid.

Lega inte diskuterar nuvarande lagstiftnings eventuella otillräcklighet och även väljer att nämna för NMR ideologiskt väsensskilda grupperingar kan en rimligen anta att det finns ett annat syfte med att förbjuda "våldsbejakande" organisationer.

Det handlar enligt min tolkning inte om att skydda samhället från hatisk retorik eller hot mot utsatta grupper utan att skydda samhället från grupper som motsätter sig rådande maktsystem, vilka vill skapa en ny samhällsordning och vilka, enligt Busch Thor och Lega, vill använda våld för att uppnå detta. Det uppstår dock en problematik dels i att våldsbejakande som begrepp inte definieras tydligare. Vad innebär det exempelvis att romantisera våld och massans disciplin? Vad är det med "massans disciplin" som skrämmer? Dels kan de vidare nämna specifika fascistiska organisationer de ser som problematiska, NMR, och specifika våldshandlingar som de har utfört men när det kommer till vänsterextrema och jihadister gör Busch Thor och Lega inte det. Som Benjamin talar om i *Försök till en Kritik av Våldet* är det från maktinnehavarnas perspektiv alltid är fel av medborgare att använda våld eftersom det våldet alltid existerar utanför rättssystemet och därmed också utanför det våldsmonopol som maktinnehavarna vill försäkra sig om. En möjlig tolkning till detta är alltså att det inte handlar om att förbjuda hatiska åsikter eller att skydda sig från konkreta hot om politiskt våld, utan att förbjuda organisationer som i grunden vill förändra hur samhället är ordnat.

Som diskuterats i del 3 och i ovanstående kapitel om begränsningar och normalisering är den hegemoniska uppfattningen i debatten om NMR att vi medborgare ska sätta vår tilltro till lag och ordning och inte till egen organisering eller till massmobilisering. Vi ska så att säga inte ta saken i egna händer och om vi ska demonstrera mot något, inte bara mot NMR, så ska det göras på ett " normalt " sätt som inte stör ordningen, på ett sätt som fortfarande anses acceptabelt för maktinnehavare. Därför blir det också viktigt att porträttera andra organisationer, aktivister eller personer som motsätter sig rådande system som ett lika stort hot som fascister, även om man inte kan peka på att de gjort sig skyldiga till samma typ av brottslighet som NMR eller annan vit makt-rörelse. i en situation där liberala värderingar är under omförhandling blir vänsteraktivister ett lika stort hot, eller en lika stor störning.

Vänsterextremister, jihadister och NMR/fascister, blir alla problematiserade eftersom de alla anses hota den naturliga ordningen i den liberala demokratin, samt viktiga demokratiska värderingar. Denna typ av retorik kan således ses som en del i att upprätthålla rådande

maktordning. Det blir dels ett uttryck för den samhällsoro som finns angående det osäkra politiska läget, för oron över att det egna maktanspråket hotas och ifrågasätts och dels ett sätt att försöka återskapa balans och ordning genom att sätta upp gränser för hur vi medborgare får bete oss, vilka åsikter vi får ha och genom att normalisera och fastställa det egna våldskapitalet. Detta är vidare vad exempelvis *Ensam Mamma Röker* menar i sitt inlägg och är bland annat varför hon inte heller stöttar ytterligare statliga repressioner eller förbud mot demonstrationer, eftersom hon menar att dessa i slutändan kommer användas mot regeringskritiska vänsterorganisationer.

Mothegemoniska alternativ

Om en går med på att det västerländska rättssystemet är byggt på strukturellt förtryck av marginaliserade grupper och på att kvarhålla den härskande klassen vid makten, vad finns det då för tänkbara alternativ till det system vi har idag? I följande del skulle jag vilja analysera och diskutera den här frågan med utgångspunkt i de vänsteraktivister som förespråkar massmobilisering och Benjamins tankar om gudomlig rättvisa. Som påminnelse lyfter jag än en gång följande stycke ur *Försök till en Kritik av Våldet*:

Ty på frågan "Får jag dräpa?" följer det orubbliga svaret i form av budet "Du skall icke dräpa". Detta bud står i vägen för gärningen, liksom Gud "står i vägen för" att den sker. Men budet framstår naturligtvis inför den fullbordade gärningen som irrelevant, inkommensurabelt, så sant som det inte får vara fruktan för straff som manar till dess efterföljelse. Budet föranleder inte någon dom över gärningen. Och sålunda kan man då inte på förhand förutse vare sig själva den gudomliga domen över denna eller dess motiv. Därför har inte de rätten på sin sida som med budet som grundval fördömer varje dråp som en människa förövar mot en annan. Detta står inte som måttstock för domar utan som rättesnöre för handlingar, giltigt för den handlande personen eller gemenskapen som har att ta ställning till det i sin ensamhet och i extrema fall ta på sig ansvaret att bortse från det.¹³⁹

Som jag talat om i mitt teori-kapitel tolkar jag ovanstående citat som att Benjamin menar vad han att varje människa har en inre känsla för rätt och fel, vilken hindrar oss från att skada andra. Detta är vad han beskriver som Guds budord. Det är alltså inte rädsla för att bli dömd som hindrar oss från våld eller avsaknaden av rädsla som får oss att begå våld. På liknande sätt pratar Erik i artikeln av La Concha om Göteborgs invånares inställning till fascister:

"It has to do with an ideological standpoint as well: the working class has a basic anti-fascist attitude, by virtue of their class. People understand that fascism is bad for them", Erik adds. "Yes, we worked under the thesis 'everyone in Gothenburg hates Nazis'.¹⁴⁰

De menar alltså att arbetarklassen, och människor i allmänhet, naturligt förstår att fascism är något dåligt och att de besitter en inneboende anti-fascistisk anda men det gäller att fånga upp denna anda och samlas bakom den gemensamt för att den ska få kraft. Hur ska då detta gå till? La Concha och *Ensam Mamma Röker* talar på följande vis:

¹³⁹ Benjamin, 1921. Hämtad från <https://www.marxists.org/svenska/benjamin/1921/valdet.htm> 19/10-2018

¹⁴⁰ La Concha, D. 22e december, 2017, <https://gatorna.info/threads/kids-klezmer-and-black-block-gothenburg-309-1135/> Hämtad 30/4-2018

They shall not pass
We are part of something bigger
Normalising antifascism
That's what we're doing today¹⁴¹

Antifascism är när sjukvårdsinrättningar säger nej till SDs studiebesök. Det är när fackförbund nekar medlemskap eller kontakt. Det är när kroggäster lackar och jagar bort soldiers of odin. Det är när du säger åt din rötna kollega att hålla käft. [...]

Det är varje gång vi ger en annan förklaring på varför världen är röten som vi bekämpar de rasistiska och fascistiska organisationerna. [...] Antifascism är att hålla samman klassen om det så måste börja på fika-stadiet. Därför är det också antifascism att organisera sig i hyresgäströrelsen, i den feministiska kampen, i tillsammanskap och i asylrörelsen. Antifascism är att inte låta dem splittra oss.¹⁴²

Dessa citat påvisar att de inte bara vill normalisera detta alternativa förhållningssätt via ideologi, som i form av debattartiklar, blogginlägg eller andra textbaserade medel, utan även genom att fysiskt närvara och markera sitt missnöje i grupp samt genom att skapa ett antifascistiskt samhällsklimat. För att bekämpa nazism så räcker det inte med att förlita sig på rättsystemet eller ens med bara att försvara demokratiska värderingar, vi medborgare måste också göra fysiskt motstånd och skapa ett samhällsklimat där vi står upp för varandra och bejakar vår 'inre godhet'.

Det handlar alltså enligt dessa aktörer om att normalisera antifascism, göra det till något eftersträvansvärt och att finna antifascismen i det kollektiva, inte bara på demonstrationer utan även i, som *Ensam Mamma Röker* uttrycker det, alla små, vardagliga handlingar. Att bejaka de "inre impulser" som driver oss att försvara utsatta grupper och oss själva, till solidaritet och gemenskap. Det kräver dock som sagt rätt sammanhang eftersom *Ensam Mamma Röker* också menar att människor kommer fortsätta dras till rasistisk och fascistisk ideologi så länge vi lever i ett samhälle som bygger på rasistiskt förtryck.

¹⁴¹ La Concha, D. 22e december, 2017, <https://gatorna.info/threads/kids-klezmer-and-black-block-gothenburg-309-1135/> Hämtad 30/4-2018

¹⁴² Ensam Mamma Röker. 22e april, 2016, <https://gatorna.info/threads/om-antifascism-och-att-inte-vanta-pa-polisen-908/> Hämtad 12/4-2018

Jag vill också dock i korthet diskutera hur aktörerna från *Gatorna* pratar om användandet av våld under demonstrationer och våld mot fascister. Både Stella och *Ensam Mamma Röker* talar om våldsanvändande mot fascister som ett nödvändigt ont och vid tillfällen något antifascister måste ta till som självförsvar mot fascistiska attacker:

The day clearly proved that when we are that many people who are convinced and acting collectively, there is no need for violence and riots. The fewer we are, the more force we need to use. Not because we like it, or want it, but because it's the only option at that point.¹⁴³

Så länge det finns en våldsam gatu-fascism måste vänstern kunna möta den. Ändå finns det många inom gullevänstern som sysslar med nutidsenligt ”avståndstagande”. Men antifascism är inte per definition ”god”, den är ett nödvändigt ont, och som sagt, vårt förbannade ansvar.¹⁴⁴

Det är, än en gång, också lätt för vinnaren att tolka sina egna handlingar som rättfärdiga och det egna våldet som rättmätigt, precis som Benjamin också skriver. Även om det borde vara självklart att konstatera att fascism är av ondo och ett fenomen som övriga samhälle bör bekämpa är dock tillvägagångssättet för att göra det, som detta arbete visar, svårare att avgöra. Att tolka Benjamin som att vi människor har ett inre rättesnöre som vi kan bejaka och som kan leda oss rätt är optimistiskt, för att inte säga möjligtvis dumdrigt idealistiskt. Att som Benjamin hävda att det finns situationer där våld är rätt och till och med riktigt att använda för att uppnå sina mål om ett jämlikt samhälle är dock vidare ett resonemang som snabbt kan bli farligt. Även om det västerländska rättssystemet idag är skapat inom en förtryckande struktur och det finns många problematiska aspekter av hur det fungerar, hur polisen agerar och hur ojämlikt det implementeras så måste det även i ett samhälle utan övergripande maktstrukturer finnas någon form av instans som åtminstone närmar sig objektiv bedömning av brott, där alla är lika inför samhällets regler och bestämmelser, där straff inte blir oproportionerliga och där människor som utdömer straff kan hållas till svars för sina beslut för att någon form av rättssäkerhet ska finnas överhuvudtaget.

Frågan återfaller alltid i vem som har rätt att avgöra rätt och fel, rättmätigheten i våldsanvändande och maktfördelning i samhället. Detta är inte heller frågor Benjamin med

¹⁴³ La Concha, D. 22e december, 2017, <https://gatorna.info/threads/kids-klezmer-and-black-block-göteborg-309-1135/> Hämtad 30/4-2018

¹⁴⁴ Ensam Mamma Röker. 22e april, 2016, <https://gatorna.info/threads/om-antifascism-och-att-inte-vanta-pa-polisen-908/> 12/4-2018

tydlighet besvarar. Ytterligare ett alternativ finns dock om en varken tror på ett inre mänskligt rättesnöre eller våldsanvändande:

Samhället kan göra medlemskapet så obehagligt som möjligt för individen i fråga, eller det kan öka känslan av belöning – för den som lämnar rörelsen – med konventionella band¹⁴⁵

Detta går att relatera till motdemonstrationer och aktörerna från *Gatorna.info* på två sätt. Dels, att motdemonstrationer, i synnerhet när motdemonstranterna är långt många fler än de fascistiska demonstranterna, troligtvis gör fascistiskt aktivism om inte obehaglig så i alla fall svårare. Dels, att om motdemonstranter verkligen lyckas skapa det klimat som Stella, Erik och Andreas talade så varmt om i artikeln av La Concha, en folklig, inkluderande gemenskap kanske det inte övertygar aktivisterna från NMR att hoppa av där och då men man erbjuder ändå ett alternativ till den gemenskap NMR själva förespråkar.

¹⁴⁵ Aho I Lööv, 2015, s. 211

Del 5 Avslutande diskussion och vidare forskning

I denna uppsats har jag undersökt hur olika samhällsaktörer, från politiker, rättsväsendet, journalister till antifascister, talar om hur samhället bör hantera nazistiska organisationer och deras demonstrationer, med utgångspunkt i NMRs manifestation den 30e september 2017. Jag har kunnat konstatera att det finns en hegemonisk förståelse av hur samhället bör agera mot nazister, vilken berättas av maktinnehavare och ideologiska producenter och reproducenter. Denna förståelse sätter sin tilltro till rättssystemets förmåga att stävja fascism, ett förhållningssätt som på olika sätt problematiserat i detta arbete, genom att tillämpa kulturkritiska och rättsfilosofiska teorier om våld, makt och disciplin. Vidare finns en mothegemonisk förståelse, representerad av antifascistiska aktivister, som istället framhäver massmobilisering, solidaritet och militans som medel mot nazistiska krafter. Genom att ta avstamp i *Policing the Crisis* och Stuart Halls teori om brytningspunkt var det möjligt att lyfta debatten och se att den handlar om mer än bara nazistiska demonstrationer i sig, att den också handlar om att försvara det nyliberala systemet och dess värderingar och normer.

Under sommaren 2018 har jag kunnat fortsätta följa diskussionerna som fortfarande förs i lika forum om NMR i synnerhet och om så kallade våldsbejakande organisationer i allmänhet. Vilka tendenser i det offentliga samtalet har här kunnat skönjas? Har nya lagförändringar förslagits eller andra ståndpunkter framkommit från de etablerade svenska partierna?

Centerpartiet kom exempelvis ut med en kortare rapport den 24e augusti 2018, drygt två veckor innan valet den 9e september, vid namn *Krafttag mot extremism*¹⁴⁶, i vilken detaljerar de förslag centerpartiet har för att bekämpa nazism och extremism i det svenska samhället. Deras plan består av sju steg:

- Kriminalisera deltagande i våldsbejakande organisationers verksamheter
- Nolltolerans mot brott vid demonstrationer
- Skarpare krav för demonstrationstillstånd
- Kontakta hemmet om barn och unga visar tecken på extremism och radikalisering

¹⁴⁶ Centerpartiet. 24e augusti, 2018, <https://www.centerpartiet.se/download/18.7ebdd4fb1653c93247d3d2c/1535103978993/20180824%20Krafttag%20mot%20extremism.pdf> Hämtad 5/10-2018

- Tillför resurser för utbildning om extremism och förintelsen till ideella organisationer
- Hågkomstresor till Förintelsens minnesplatser
- 90 miljoner över tre år på att stärka säkerheten i lokaler som tillhör trossamfund och utsatta organisationer i civilsamhället¹⁴⁷

Rapportens huvudsakliga fokus är NMR och nazistiska organisationer men även andra grupper som av partiet beskrivs som extremistiska omnämns, där autonoma vänster och islamistiska organisationer pekas ut vid namn. Även justitieminister Morgan Johansson från socialdemokraterna och Miljöpartiets språkrör Gustav Fridolin uttalade sig i juli 2018 positivt inför ett förbud av rasistiska organisationer som NMR, dock inte mot, med centerpartiets ord, "anti-demokratiska" eller "extremistiska" organisationer generellt.¹⁴⁸

Utanför Sverige har Finland i sin tur både domstol och överordnade inom finsk polis under sent 2017 en annan inställning till NMR än vad som hittills funnits inom motsvarande myndigheter i Sverige. Birkalands Tingsrätt bestämde att helt förbjuda Nordiska Motståndsrörelsen i landet samtidigt som polisöverdirektör Seppo Kolehmainen säger i ett uttalande till tidningen *Yle* om att "våldsamma och öppet rasistiska organisationer" inte bör ges utrymme. Domstolen menar att NMR sprider hat och polisstyrelsen att de både uppmanar till och brukar våld. Pohjoinen perinne, en annan organisation med kopplingar till NMR som bedrivit näringsverksamhet och gett ut tidningen *Magneettimedia*, blev även dem förbjudna. Även om det hör till ovanligheten att organisationer förbjuds i Finland så har det skett tidigare, bland annat på 1970-talet då andra nazistiska grupperingar förbjöds.¹⁴⁹ Beslutet överklagades dock i efterhand och NMR fick tillvidare fortsätta med sin verksamhet fram tills dess att beslutet vunnit laga kraft.¹⁵⁰

¹⁴⁷ Centerpartiet. 24e augusti 2018, <https://www.centerpartiet.se/press/pressmeddelande/nyhetsarkiv-2018/2018-08-24-c-krafttag-mot-extremism-och-nazism> Hämtad 5/10-2018

¹⁴⁸ Johansson, B. 13e juli, 2018, <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6997982> Hämtad 12/10-2018

¹⁴⁹ Lindström, E. 30e november, 2017, <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/5V00Em/nordiska-motstandsrörelsen-forbjuds-i-finland> & <https://svenska.yle.fi/artikel/2017/11/30/tingsratten-forbjod-nordiska-motstandsrörelsen> Hämtade 11/4-2018

¹⁵⁰ FNB. 30e november, 2017, <https://svenska.yle.fi/artikel/2018/02/16/nynazistiska-nordiska-motstandsrörelsen-far-fortsatta-sin-verksamhet-tills-vidare> Hämtad 5/5-2018

När jag var tidigt i processen att skriva detta arbete hade jag planerat att göra polisens roll och agerande i relation till fascistiska organisationer mer central. Detta var dels på grund av att polisen ofta är den statliga myndighet som i första hand möter och agerar mot nazistiska aktivister och dels för att det finns en diskrepans i att polisen ska agera mot nazism men samtidigt ägnar sig åt rasprofilering och tvångsdeportationer. Jag var också intresserad av vilka jämförelser som går att dras mellan människors syn på polisens agerande mot NMR och människors syn på polisen i allmänhet, speciellt i ett samhälle som Sverige där polisen generellt sett har ett högt anseende.

I synnerhet tror jag dock att det vid vidare forskning skulle vara intressant, speciellt i ljuset av de aktörer som jag studerat som vill ge poliser ökade resurser och lagutrymme, att undersöka i vilka sammanhang det uppstår diskussioner och önskemål om ökat lagutrymme, fler poliser, ökade resurser till poliser och hårdare straff, och framförallt vilka personer som för dessa diskussioner. Jag hade även utifrån dessa frågor funnit det intressant att använda Benjamins tankar om polisväsendet och vad polisen symboliserar i det kapitalistiska samhället. Det hade vidare varit mycket intressant att arbeta mer med hans teorier om rättskonserverande gentemot rättsetablerande. En diskussion som jag förvisso såg som relevant men som slutligen fick lämna plats för annat var den om vad alternativet är till det rättsystem vi har idag. Om en ska utgå ifrån vad exempelvis Benjamin och *Ensam Mamma Röker* säger, det vill säga, att rättssystemet i grund och botten finns till för att upprätthålla förtryckande maktstrukturer och borde nedmonteras, vad skulle då ersätta polisväsendet? Är repressiva myndigheter överhuvudtaget förenliga med ett jämlikt samhälle?

Framförallt kommer det vara intressant, åtminstone från ett akademiskt perspektiv, att följa utvecklingen med NMR och hur samhället fortsätter förhandla kring hur en demokrati ska hantera våldsamma, fascistiska krafter. Hur kommer debatten fortsätta utvecklas? Vilka förändringar, om några, vill de invalda politiska partierna införa, i Sverige och i EU? Hur har polisen fortsatt agera mot NMR och motdemonstranter? Hur har motdemonstrationer gått till och vad har hänt? Kommer antifascistisk aktivism och antifascistiska organisationer förändras eller har de redan förändrats, likt Helené Löow beskriver att nazistisk aktivism har förändrats över tid i *Nazismen i Sverige 2000-2014*?¹⁵¹

¹⁵¹ Löow, 2015

Likt jag skrev i inledningen lever vi i Sverige, Europa och väst i en turbulent tid med förändrat politiskt klimat, ökade klyftor och där högerextrem politik och retorik blir allt vanligare och mer normaliserad. Vi lever i någon form av brytningstid. Om vi nu går från nyliberalismens era till något annat, så som Hall beskriver att 60-talets Storbritannien gick från socialdemokrati till nyliberalism, och i så fall vad vi rör oss mot går inte att svara på idag. Det krävs att kulturvetare med insikt i maktstrukturer och samhällsfenomen fortsätter arbetet med att studera det omvälvande politiska klimat vi lever i idag.

Källhänvisning

Tryckta källor

- Aho, J. (2015). This thing of darkness: sociology of the enemy. I: Helene Lööw. *Nazismen i Sverige 2000-2014*. Stockholm: Ordfront
- Althusser, L. (2014). *On the Reproduction of Capitalism: Ideology and Ideological State Apparatuses*. London & New York: Verso
- Benjamin, W. (2012). The Work of Art in the Age of Mechanical Reproduction. I: Douglas M. Kellner & Meenakshi Gigi Durham (ed.). *Media and Cultural Studies: Keywords*. Chichester: John Wiley & Sons
- du Bois, W.E.B. (2013). *Black Reconstruction in America*. New Brunswick & London: Transaction Publishers
- Federici, S. (2004). *Caliban and the Witch*. New York: Autonomedia
- Fields, B. (1990). Slavery, race and ideology in the United States of America. *New Left Review*, vol. 181, s. 95-118
- Foucault, M. (1972). *The Archaeology of Knowledge & The Discourse on Language*. New York: Pantheon Books
- Foucault, M. (1980). Truth and Power. I: Colin Gordon (ed.). *Power/Knowledge. Selected Interviews and other Writings 1972–1977*. New York: Pantheon Books
- Foucault, M. (1995). *Discipline and Punish*. New York: Vintage Books
- Hall, S. (1973). *A reading of Marx's 1857 introduction to the 'Grundrisse'*. Birmingham: University of Birmingham
- Hall, S, Critcher, C, Jefferson, T, Clarke, J, & Roberts, B. (2013). *Policing the crisis: Mugging, the state and law and order*. Palgrave Macmillan.
- Hoare, Q & Nowell Smith, G. (1971). *Selections from the Prison Notebooks of Antonio Gramsci*. London: Lawrence & Wishart och New York: International Publishers
- James, P & Steger, M. (2010). Introduction: Ideologies of Globalism. I: James, P & Steger, M (ed.) *Globalization and Culture, Vol. 4: Ideologies of Globalism*. London: Sage Publications
- Jørgensen, M W & Phillips, L J. (2002). *Discourse Analysis as Theory and Method*. London: Sage Publications
- Kellner, D M & Gigi Durham, M. (2012). *Media and Cultural Studies: Keywords*.

Chichester: John Wiley & Sons

- Lööw, H. (2015). *Nazismen i Sverige 2000-2014*. Stockholm: Ordfront
- Macgregor Wise, J. (2003). Reading Hall Reading Marx. *Cultural Studies, Vol. 17*. No. 2. s, 105-112
- Marx, K. (1976). *Collected works. Marx and Engels: 1845-47*. London: Lawrence & Wishart ; New York: International Publ. ; Moscow: Progress Publ.
- Mouffe, C & Laclau, E. (2008). *Hegemonin och den socialistiska strategin*. Göteborg: Glänta ; Stockholm: Vertigo
- Poulantzas, N. (1973). *Fascism och Diktatur*. Stockholm: Coeckelberghs Bokförlag
- Reynolds-Stenson, H. (2017). Protesting the police: anti-police brutality claims as a predictor of police repression of protest. *Social Movement Studies, Vol. 17, No. 1*, s. 48-63
- Rydgren, J. (2005). *Från skattemissnöje till etnisk nationalism: högerpopulism och parlamentarisk högerextremism I Sverige*. Lund: Studentlitteratur.
- Wahlström, M. (2010). Producing Spaces for Representation: Racist Marches, Counterdemonstrations, and Public-Order Policing. *Environment and Planning D: Society and Space, Vol. 28*, s. 811-827
- Wittig, M. (1996). The Category of Sex. I: Diana Leonard & Lisa Adkins (ed.). *Sex in Question: French Materialist Feminism*. London: Taylor&Francis

Otryckta källor

- Andersson, T, Ferhatovic, M, Kjellberg, T & Elbied Petterson, G. 17e september, 2017. Nazister marscherar i centrala Göteborg. *Göteborgsposten*. Hämtad från <http://www.gp.se/nyheter/g%C3%B6teborg/nazister-marscherar-i-centrala-g%C3%B6teborg-1.4642426> 12/3-2018
- ARNA. 30e september, 2017. Statement of the autonomous revolutionary nordic alliance about the antifa demo in Gothenburg on 30/9. *Gatorna*. Hämtad från <https://gatorna.info/threads/statement-of-the-autonomous-revolutionary-nordic-a-904/> 4/5-2018
- BBC. 10e februari, 2017. Trump's executive order: Who does travel ban affect?. *BBC*. Hämtad från <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-38781302> 1/4-2018
- BBC. 6e mars, 2017. Trump signs new travel ban directive. *BBC*. Hämtad från <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-39183153> 1/4-2018

- BBC. 12e april, 2017. What executive actions has Trump taken?. *BBC*. Hämtad från <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-38695593> 1/4-2018
- Becker, B. 13e februari, 2016. Trump's 6 populist positions. *Politico*. Hämtad från <https://www.politico.com/story/2016/02/donald-trump-working-class-voters-219231> 8/3-2018
- Bengtsson, J. 24e mars, 2018. Det går inte att hålla på och jamsa med nazister. *ETC*. Hämtad från <https://www.etc.se/ledare/det-gar-inte-att-halla-pa-och-jamsa-med-nazister> 26/4-2018
- Benjamin, W. (1921). *Försök till en Kritik av Våldet*. Hämtad från <https://www.marxists.org/svenska/benjamin/1921/valdet.htm> 19/10-2018
- Berntsson, J, Dahlén Persson, M & Olsson, D. 3e februari, 2017. Tre nazister har häktats för bombdåd i Göteborg. *Expressen*. Hämtad från <https://www.expressen.se/gt/tre-nazister-har-haktats-for-bombdad-i-goteborg/> 12/3-2018
- Bie, N & Zuiderveld, R. 22e december, 2013. Mer än 16.000 demonstrerade i Kärrtorp. *SVT Nyheter*. Hämtad från <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/11-25-live-fran-karrtorp> 12/3-2018
- Busch Thor, E & Lega, D. 30e september, 2017. Gör det kriminellt att vara med i NMR. *Aftonbladet*. Hämtad från <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/QQ238/gor-det-kriminellt-att-vara-med-i-nmr> 3/5-2018
- Centerpartiet. 24e augusti, 2018. *Krafttag mot extremism*. Hämtad från <https://www.centerpartiet.se/download/18.7ebdd4fb1653c93247d3d2c/1535103978993/20180824%20Krafttag%20mot%20extremism.pdf> 5/10-2018
- Centerpartiet. 24e augusti 2018. C: Krafttag mot extremism och nazism. *Centerpartiet* Hämtad från <https://www.centerpartiet.se/press/pressmeddelande/nyhetsarkiv-2018/2018-08-24-c-krafttag-mot-extremism-och-nazism> 5/10-2018
- Cwejman, A. 30e september, 2018. Cwejman: Sveriges poliskår ska ha tack. *Göteborgsposten*. Hämtad från <http://www.gp.se/ledare/cwejman-sveriges-polisk%C3%A5r-ska-ha-tack-1.4686812> 24/4-2018
- Dala-demokraten. 18e september, 2016. 28-årig man ihjälslagen i samband med nazistdemonstration. *Dala-demokraten*. Hämtad från <http://www.dalademokraten.se/blaljus/brott/28-arig-man-ihjalslagen-i-samband-med-nazistdemonstration-1> 12/3-2018
- Dickson, S. 15e december, 2013. Attack mot antirasister – flera knivskars. *Aftonbladet*. Hämtad från <https://www.aftonbladet.se/nyheter/article18026469.ab> 12/3-2018

- Divinyi, S. 9e maj, 2018. Så döms nazistledaren efter NMR-demonstrationen. *Göteborgsposten*. Hämtad från <http://www.gp.se/nyheter/g%C3%B6teborg/s%C3%A5-d%C3%B6ms-nazistledaren-efter-nmr-demonstrationen-1.5931528> 6/6-2018
- Engman, A & Larsson, J. 20e september 2017. Hermansson: ”Det är förfärligt att nazister demonstrerar här”. *SVT Nyheter*. Hämtad från <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/hermansson-det-ar-forfarligt> 22/3-2018
- Ensam Mamma Röker. 22e april, 2016. Om antifascism och att inte vänta på polisen. *Gatorna*. Hämtad från <https://gatorna.info/threads/om-antifascism-och-att-inte-vanta-pa-polisen-908/> 12/4-2018
- Erskog, K. 23 september, 2017. Polisgarage blir arrest under nazistdemonstrationen. *SVT Nyheter*. Hämtad från <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/polisgarage-blir-arrest-under-nazistdemonstrationen> 7/6-2018
- Expo. Researchpaket. SMR - Svenska Motståndsrörelsen. Fakta Sv. Motståndsrörelsen / Nationell Ungdom. *Expo*. Hämtad från https://web.archive.org/web/20071017231132/http://expo.se/research_smr.html 12/3-2018
- Expo. 17e april, 2018. Nordiska motståndsrörelsen. *Expo*. Hämtad från <https://expo.se/fakta/wiki/nordiska-motst%C3%A5nds%C2%ADr%C3%B6relsen> 13/5-2018
- Flores, R. 22e juli, 2016. Donald Trump offers dark vision of America in GOP convention speech. *CBS News*. Hämtad från <https://www.cbsnews.com/news/donald-trump-gop-convention-speech/> 8/3-2018
- FNB. 30e november, 2017. Tingsrätten förbjöd Nordiska motståndsrörelsen. *Yle Nyheter*. Hämtad från <https://svenska.yle.fi/artikel/2017/11/30/tingsratten-forbjod-nordiska-motstandsrorelsen> 11/4-2018
- Gatorna. Manifest. *Gatorna*. Hämtad från <https://gatorna.info/about/> 9/4-2018
- Gustafsson, L. 16e februari, 2018. Nynazistiska Nordiska motståndsrörelsen får fortsätta sin verksamhet tills vidare. *Yle Nyheter*. Hämtad från <https://svenska.yle.fi/artikel/2018/02/16/nynazistiska-nordiska-motstandsrorelsen-far-fortsatta-sin-verksamhet-tills-vidare> 5/5-2018
- Hagberg, S. 2e mars, 2018. 17 nazister misstänkta för brott efter demonstration. *Omni*. Hämtad från <https://omni.se/17-nazister-misstankta-for-brott-efter-demonstration/a/VRamOl> 6/6-2018

- Hansen Siilin, L & Lindsten, B. 25e september, 2017. "Vi kommer inte att acceptera beslutet". *Expressen*. Hämtad från <https://www.expressen.se/gt/nazisternas-demonstrationsvag-andras/7/6-2018>
- Hermansson, A. 8e mars, 2018. Jag var själv med i processen för att stoppa "Burka songs". *Expressen*. Hämtad från <https://www.expressen.se/debatt/jag-var-sjalv-med-i-processen-for-att-stoppa-burka-songs/22/3-2018>
- Hjertström, A. 17e april, 2018. Tidigare polis kritisk: "En legitimering av nazismen". *SVT Nyheter*. Hämtad från <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/norrbotten/tidigare-polis-kritisk-en-legitimering-av-nazismen> 25/4-2018
- Holm, G. 8e maj, 2017. Nazister mer aktiva i Uppsala län. *P4 Uppland, Sveriges Radio*. Hämtad från <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=114&artikel=6691408> 12/3-2018
- Håkansson, A. 2e mars, 2018. Åklagaren utmanar praxis kring nazistsymboler. *SVT Nyheter*. Hämtad från <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/aklagaren-utmanar-praxis-kring-nazistsymboler> 26/4-2018
- Johansson, B. 13e juli, 2018. "Förbjud rasistiska organisationer". *Sveriges Radio*. <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6997982> Hämtad 12/10-2018
- Kazin, M. 22e mars, 2016. How Can Donald Trump and Bernie Sanders Both Be 'Populist'?. *The New York Times Magazine*. Hämtad från <https://mobile.nytimes.com/2016/03/27/magazine/how-can-donald-trump-and-bernie-sanders-both-be-populist.html?referer=> 8/3-2018
- La Concha, D. 22e december, 2017. Kids, klezmer and black block- Gothenburg 30/9. *Gatorna*. Hämtad från <https://gatorna.info/threads/kids-klezmer-and-black-block-göthenburg-309-1135/> 30/4-2018
- Larsson, M J. 23e oktober, 2017. Liberalerna säger nej till att förbjuda tyrrunan. *Dagens Nyheter*. Hämtad från <https://www.dn.se/nyheter/sverige/liberalerna-sager-nej-till-att-forbjuda-tyrrunan/> 2/5-2018
- Lindström, E. 30e november, 2017. Nordiska motståndsrörelsen förbjuds i Finland. *Aftonbladet*. Hämtad från <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/5V00Em/nordiska-motstandsrorelsen-forbjuds-i-finland> 11/4-2018
- LO. 2016. *Den ekonomiska ojämlikheten i Sverige*. Isbn 978-91-566-3166-5 Hämtad från <http://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/>

lo_fakta_1366027478784_den_ekonomiska_ojamlikheten_i_sverige_pdf/\$File/Den_ekonomiska_ojamlikheten_i_Sverige.pdf 14/5-2018

- Lövstrand, J. 7e september, 2017. Nazister tillåts demonstrera i Göteborg. *SVT Nyheter*. Hämtad från <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/nazister-tillats-demonstrera-i-goteborg> 7/6-2018
- Olofsson, A. 18e augusti, 2017. Göteborgs toppolitiker försvarar NMR's rätt att demonstrera. *Sveriges radio, P4 Göteborg*. Hämtad från <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=104&artikel=6759436> 22/3-2018
- Perlenberg, C. 25e september, 2017. Därför hade både Erik Nord och förvaltningsrätten rätt. *Expressen*. Hämtad från <https://www.expressen.se/gt/ledare/csaba-perlenberg/darfor-hade-bade-erik-nord-och-forvaltningsratten-ratt/> 2/5-2018
- Post, S. 13e april, 2018. Förbjud organisationer som förespråkar rasism. *ETC*. Hämtad från <https://www.etc.se/debatt/forbjud-organisationer-som-foresprakrar-rasism> 25/4-2018
- Samuelsson, D. 5e oktober, 2017. Varannan ung: Politiker ska inte styra Sverige. *Aftonbladet*. Hämtad från <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/WnGeG/varannan-ung-politiker-ska-inte-styra-sverige> 14/5-2018
- SCB. 31e januari, 2017. Kapitalinkomster ger ökade inkomstskillnader. *SCB*. Hämtad från <http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/hushallens-ekonomi/inkomster-och-inkomstfordelning/inkomster-och-skatter/pong/statistiknyhet/slutliga-inkomster-och-skatter-2015/> 14/5-2018
- SCB. 29e juni, 2017. Skillnaderna i inkomst fortsätter att öka. *SCB*. Hämtad från <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/hushallens-ekonomi/inkomster-och-inkomstfordelning/inkomster-och-skatter/pong/statistiknyhet/inkomster-och-skatter-inkomstrappport-2015/> 14/5-2018
- SCB. 31e januari, 2018. Inkomsterna ökade 2005–2016, och mest för kvinnor. *SCB*. Hämtad från <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/hushallens-ekonomi/inkomster-och-inkomstfordelning/inkomster-och-skatter/pong/statistiknyhet/slutliga-inkomster-och-skatter-2016/> 14/5-2018
- Schwartz, I. 27e februari, 2017. Trump: I Am A Nationalist In A True Sense. *RealClear Politics*. Hämtad från https://www.realclearpolitics.com/video/2017/02/27/trump_i_am_a_nationalist_in_a_true_sense.html 8/3-2018

- Segerstedtinstitutet, 31e oktober, 2017. Samtal om polisens arbete i samband med NMR:s demonstration i Göteborg. Hämtad 5/4-2018 från <https://segerstedtinstitutet.gu.se/aktuellt/n/samtal-om-polisens-arbete-i-samband-med-nmr-s-demonstration-i-goteborg.cid1525991>
- Simpson, I. 19e januari, 2018. Trump decries 'permissive' U.S. abortion laws at rally. *Reuters*. Hämtad från <https://www.reuters.com/article/us-usa-abortion/trump-decries-permissive-u-s-abortion-laws-at-rally-idUSKBN1F814H> 1/4-2018
- Sjöstedt, J. 28e september, 2017. Terrororganisationen NMR måste bekämpas. *Expressen*. Hämtad från <https://www.expressen.se/debatt/terrororganisationen-nmr-maste-bekampas/> 7/5-2019
- Studieförbunden. 2017. *Tillståndet i demokratin*. Studieförbundens material 2017:7. Hämtad från http://studieforbunden.se/app/uploads/2017/11/Studieforbunden_Tillstandet-i-demokratin_webb.pdf 14/5-2018
- Svahn, C. 16e oktober, 2017. Nazistisk symbol inte hets mot folkgrupp. *Dagens Nyheter*. Hämtad från <https://www.dn.se/nyheter/sverige/nazistisk-symbol-inte-hets-mot-folkgrupp/> 2/5-2018
- TT. 22e december, 2013. Tusentals manifesterade i Kärrtorp. *Svenska Dagbladet*. Hämtad från <https://www.svd.se/tusentals-manifesterade-i-karrtorp> 12/3-2018
- TT. 20e juni, 2009. Nazister åtalas för misshandel. *Expressen*. Hämtad från <https://www.expressen.se/gt/nazister-atalas-for-misshandel/> 12/3-2018
- Vaccari, C. 13e september, 2017. Polisen till nazisterna: Undvik taktfast marsch och symboler. *Göteborgsposten*. Hämtad från <http://www.gp.se/nyheter/g%C3%B6teborg/polisen-till-nazisterna-undvik-taktfast-marsch-och-symboler-1.4630471> 6/6-2018
- Waldeck, L, Berntsson, J & Bergh, L. 28e oktober, 2017. Tumult när NMR demonstrerade. *Expressen*. Hämtad från <https://www.expressen.se/gt/nmr-demonstrerar-i-goteborg-/> 12/3-2018
- Westin, A. 11e november 2017. NMR demonstrerade i Göteborg – 16 omhändertagna av polis. *Aftonbladet*. Hämtad från <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/2MW2G/nmr-demonstrerade-i-goteborg--16-omhandertagna-av-polis> 12/3-2018
- Wiman, E, Sundkvist, F & Svensson, F. 29e september, 2017. Löfven: Skärpta lagar ska försvåra för nazisterna. Hämtad från <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/7b1W3/lofven-skarpta-lagar-ska-forsvara-for-nazisterna> 11/4-2018

Referenser till sociala medier

- No Pegida Sverige. 30e september, 2017. Dagens misslyckade hatmarsch - utvärderad av nazisterna själva. Hämtad från <https://www.facebook.com/nopegida.sverige/posts/828783583949479> 5/5-2018
- Nord, E [AENO98]. 24e september, 2017. Kulturvärlden borde tacka poliserna. Hämtad från <https://twitter.com/AENO98/status/911989560166551558> 1/5-2018
- Nord, E [AENO98]. 25e september, 2017. Därför hade både Erik Nord och förvaltningsrätten rätt. Hämtad från <https://twitter.com/AENO98/status/912378456331169794> 1/5-2018